

Gunnlaug Daugstad

Søker krake make?

Ekteskap og pardannelse blant unge med bakgrunn fra Tyrkia, Pakistan og Vietnam

Rapporter I denne serien publiseres statistiske analyser, metode- og modellbeskrivelser fra de enkelte forsknings- og statistikkområder. Også resultater av ulike enkeltundersøkelser publiseres her, oftest med utfyllende kommentarer og analyser.

© Statistisk sentralbyrå, september 2009 Ved bruk av materiale fra denne publikasjonen skal Statistisk sentralbyrå oppgis som kilde.	Standardtegn i tabeller	Symbol
ISBN 978-82-537-7645-3 Trykt versjon	Tall kan ikke forekomme	.
ISBN 978-82-537-7646-0 Elektronisk versjon	Oppgave mangler	..
ISSN 0806-2056	Oppgave mangler foreløpig	...
Emne: 02.02.30/02.01.10	Tall kan ikke offentliggjøres	:
Trykk: Statistisk sentralbyrå	Null	-
	Mindre enn 0,5 av den brukte enheten	0
	Mindre enn 0,05 av den brukte enheten	0,0
	Foreløpig tall	*
	Brudd i den loddrette serien	—
	Brudd i den vannrette serien	
	Desimaltegn	,

Sammendrag

Formålet med rapporten har vært å se nærmere på ekteskaps- og pardanningsmønstre blant unge norskfødte med innvandrerforeldre og tidlig innvandring med bakgrunn fra Tyrkia, Pakistan og Vietnam. I rapporten ser vi mest på hva som karakteriserer unge som er gift, samboende eller forlovet sammenlignet med unge som ikke er i et etablert parforhold. Datagrunnlaget er Levekårsundersøkelsen blant unge med bakgrunn fra disse tre landene i alderen 16-25 år (Løwe 2008 og Gulløy 2008b). Vi har i rapporten sett mest på aldersgruppa 20-25 år, fordi få under 20 år levde i et parforhold (i dette datamaterialet). Analysen må sees i sammenheng med registerbaserte analyser, som Daugstad 2008a, Daugstad 2006 og Lie 2004.

Hovedtrekkene i rapporten kan oppsummeres kort:

- Det er få i unge som lever i et etablert parforhold. I aldersgruppa 20-25 år var det 4 prosent som var gift blant alle unge (ved inngangen til 2006). Blant unge norskfødte med innvandrerforeldre og tidliginnvandrere med bakgrunn fra Tyrkia, Pakistan og Vietnam i samme alder, var andelen på 21 prosent. Imidlertid er samboerskap svært utbredt i de yngste aldersgruppene for alle unge. Samboerskap er ikke like utbredt blant unge med innvandrerbakgrunn.
- Det er flest som lever i et parforhold blant unge (20-25 år) med bakgrunn fra Tyrkia. Færrest som er gift/samboende eller forlovet blant unge med bakgrunn fra Vietnam. Det er imidlertid vanligst å ha kjæreste blant unge med bakgrunn fra Vietnam. Hele 42 prosent av dem i alderen 20-25 år hadde kjæreste.
- De unge som er i et etablert parforhold har etablert seg tidlig. De skiller seg på flere måter fra dem som ikke er i noe etablert parforhold. Gifte og samboende har lavere utdanningsnivå, er mindre deltakende i utdanning, og deres foreldre har lavere utdanning og lavere arbeidstilknytning.
- De aller fleste i utvalget som var i et etablert forhold (gift, samboende eller forlovet), var i et forhold med en som selv var innvandrer eller norskfødt med innvandrerforeldre. Unge med vietnamesisk bakgrunn er mest eksogame i pardannelsen, og 62 prosent var i et forhold med noen uten innvandrerbakgrunn. Henholdsvis 11 og 7 prosent blant unge med tyrkisk og pakistansk bakgrunn var i et eksogamt forhold.
- Eksogami kan ha en sammenheng med utdanningsnivå. Både blant voksne innvandrere og unge med innvandrerbakgrunn har de med høyere utdanning større tilbøyelighet til å være i et eksogamt forhold, enn dem med lavere utdanning.
- Religiøs overbevisning/religionens viktighet kan også se ut til å ha en innvirkning på valg av ektefelle, men egen tro har trolig lite å si om unge har etablert seg tidlig eller ikke. Både unge med innvandrerbakgrunn og voksne innvandrere som er i et eksogamt forhold, oppgir at religion er mindre viktig for dem, sammenlignet med både unge og voksne som er i et endogamt parforhold.
- Holdninger eller meninger avspeiler ikke nødvendigvis handling. Men unge som har høy grad av religiøsitet, ser i stor grad ut til å mene at ektefeller bør ha samme etniske bakgrunn.
- Unge i alderen 20-25 år som allerede har giftet seg, har i mindre grad nære norske venner enn dem som ikke har etablert seg. Blant unge som har nære norske venner er det også mindre skepsis til ekteskap mellom to personer med ulik etnisk bakgrunn.
- Det er ikke mulig å kartlegge omfang av tvangsekteskap på bakgrunn av våre kilder og metoder. Bare 3 prosent av dem i alderen 20-25 år sa at de i liten eller svært liten grad var involvert i beslutningen om å gifte eller forlove seg. Like mange var lite eller svært lite involvert i å finne ektefellen/forloveden. Det er trolig i denne gruppa vi kan anta at det har vært mindre frivillighet i inngåelsen.

Gunnlaug Daugstad har vært ansvarlig for analysen. Lars Østby, Kristin Henriksen og Elisabeth Nørgaard har gitt tilbakemeldinger på ulike utkast av rapporten. Silje Vatne Pettersen, Svein Blom, Torkil Løwe og Elisabeth Gulløy har gitt råd om filer og tabellkjøringer.

Prosjektet er gjennomført med støtte fra Arbeids- og inkluderingsdepartementet.

Innhold

Sammendrag	3
Innhold	4
1. Innledning	5
1.1. Bakgrunn og formål	5
1.2. Datagrunnlag.....	6
1.3. Metode	8
2. Samlivsstatus blant unge med bakgrunn fra Tyrkia, Pakistan og Vietnam	10
2.1. Pardannelsesmønstre er ikke statiske.....	10
2.2. Tre grupper av unge med innvandrerbakgrunn	10
2.3. Få som besvarte undersøkelsen levde i et parforhold.....	13
2.4. Flest som var i et parforhold i aldersgruppa 20-25 år	14
2.5. Mange bodde med foreldrene selv om de var gift	17
2.6. Oppsummering.....	18
3. Hvilken bakgrunn har partneren?	20
3.1. Ektefellens/samboerens bakgrunn	20
3.2. Ektefellens bakgrunn blant voksne innvandrere	22
3.3. Menn mer eksogame enn kvinner	23
3.4. Er mange i slekt med partneren sin?.....	24
3.5. Oppsummering.....	26
4. Unge i utdanning og arbeid	27
4.1. Ugifte har noe høyere utdanningsnivå enn gifte og samboende	27
4.2. Er det større grad av eksogami blant dem med høyere utdanning?.....	28
4.3. Ni av ti unge var i jobb eller under utdanning	30
4.4. Oppsummering.....	32
5. Kontakt med opprinnelsesland, norske venner og religionens betydning	34
5.1. De fleste har besøkt opprinnelseslandet	34
5.2. Færre i et etablert forhold har gode norske venner	35
5.3. Har religion noen betydning?	37
5.4. Oppsummering.....	39
6. De unges involvering i ekteskapsplanene	41
6.1. Tvang og arrangert ekteskap har fått mye oppmerksomhet	41
6.2. Innflytelse på giftemålet.....	42
6.3. Transnasjonale parforhold.....	43
6.4. Gifter unge fra familier med lav utdanning og lav arbeidstilknytning seg tidligere enn andre?	44
6.5. Oppsummering.....	46
7. Holdning til ektefellens bakgrunn	49
7.1. Unge med pakistansk bakgrunn har mest endogame preferanser.....	49
7.2. Har religion noen betydning for holdningene til ektefelles bakgrunn?	51
7.3. Ugifte mindre opptatt av endogami.....	53
7.4. Oppsummering.....	54
8. Avsluttende kommentar	57
8.1. Få unge er i et parforhold	57
8.2. Veien videre	59
Referanser	61
Figur- og tabellregister	64

1. Innledning

1.1. Bakgrunn og formål

Rapportens formål er å belyse ekteskapsmønstre blant unge med bakgrunn fra Pakistan, Tyrkia og Vietnam. De unge har enten innvandret selv før skolealder (omtalt som tidliginnvandrede) eller er født i Norge av to innvandrereforeldre. Alle de unge vi snakker om i denne rapporten, har altså hatt hele eller store deler av sin oppvekst i Norge.

Ekteskapsmønstre blant innvandrere og deres norskfødte barn er av stor politisk interesse. Særlig er det i forbindelse med unge norskfødte med innvandrereforeldres ekteskapsmønstre knyttet mye oppmerksomhet til tvangsekteskap, og arrangerte ekteskap (se bl.a. Bredal og Skjerven 2007, Ot.prp. nr 75 (2006-2007), Handlingsplan mot tvangsekteskap (2008-2011)). Videre er transnasjonale familieetableringer regnet for å være et område der tvang kan være mest sannsynlig (Ot.prp. 75 (2006-2007)), selv om en ikke skal utelukke at dette også kan forekomme i andre ekteskap.

Blant unge norskfødte med innvandrereforeldre pekes det på fra flere hold at de reproducerer foreldregenerasjonens ekteskapsmønster, ved at de i stor grad gifter seg endogamt (det vil si med noen med samme landbakgrunn) (se bl.a. Storhaug 2006). Innenfor sosiologisk forskning påpekes ofte eksogami (det vil si ekteskap ut av egen gruppe) som motoren i sosial endring, da barna blir identifisert med to grupper og fører til interaksjon mellom gruppene (Kalminj 1998 og Stevens McKillip and Ishizawa 2006). Videre kan eksogami også sees på som en *konsekvens* av at det er interaksjon mellom grupper. Dvs. grad av hvor åpent et samfunn er for andre etniske grupper, og hvor godt grupper harmoniserer med hverandre (Celikaksoy 2008). Endogami kan da også sees som en konsekvens av at det er *lite* interaksjon mellom ulike grupper.

De aller fleste i Norge gifter seg endogamt. I 2007 giftet 80 prosent av menn i den øvrige befolkningen (uten innvandrerbakgrunn) med en kvinne med samme bakgrunn. Samme år giftet 87 prosent av kvinner uten innvandrerbakgrunn seg endogamt (Daugstad 2008a). Og endogami er også utbredt i en rekke asiatiske og afrikanske innvandrergrupper i Norge (Daugstad 2008a, Daugstad 2006 og Lie 2004). Unge med bakgrunn fra Pakistan og Tyrkia har et endogamt pardannelsesmønster, mens unge med bakgrunn fra Vietnam er langt mer eksogame (Daugstad 2008a:55). Endogami blant innvandrergrupper er vanlig også i andre europeiske land, og vi finner paralleller i flere norske og europeiske studier (se bl.a. Bredal 2006, Kalminj 1998, Schmidt og Jacobsen 2004, Rodriguez Garcia 2006, Celikaksoy 2008, Charsley 2005 og Gonzáles-Ferrer 2006).

Hovedproblemstillingen i denne rapporten er å se om vi kan forstå mer av bakgrunnen for at noen grupper er endogame eller eksogame. Rapporten forsøker å gi noen tilløp til en bredere forståelse for de mønstrene vi ser. Rapporten gir et *situasjonsbilde* for unge med bakgrunn fra Tyrkia, Pakistan og Vietnam, og vi forsøker å identifisere noen mønstre ved å sammenligne unge som er i et etablert forhold med unge som ikke har etablert seg ennå. Vi sammenligner på flere måter unge som er i et parforhold med unge som ennå ikke har etablert seg, og vi ser også på ektefeller/samboerens innvandringsbakgrunn. Har utdanning noe å si for partnervalget? Er unge som har etablert seg tidlig ulike dem som ikke har giftet seg? Hvem gifter seg tidlig og hvem utsetter giftemålet? I hvor stor grad opplevde unge som har giftet seg at de var involvert i ekteskapsplanene? Går likhetstrekkene på tvers av landbakgrunn, og/eller etter andre bakgrunnsvariabler som utdanningsnivå og foreldres bakgrunn?

Betegnelser

Innvandrere er de som har innvandret til Norge på et eller annet tidspunkt.

Norskfødte med innvandrerforeldre er de som er født i Norge og har to innvandrere til foreldre.

Tidliginnvandrede brukes i denne rapporten om unge som har innvandret før fylte 6 år.

Unge med innvandrerbakgrunn brukes i denne rapporten om norskfødte med innvandrerforeldre og tidliginnvandrere samlet.

I tillegg ser vi på **voksne innvandrere**, som er innvandrere som har innvandret etter fylte 6 år og er i aldersgruppa 26 år eller eldre.

Endogami og **eksogami** er et begrepspar som beskriver grupperens tendens til å gifte seg med noen innen (endogami) eller utenfor (eksogami) samme gruppe. I rapporten brukes begrepsparet på en enkel måte, der eksogami sikter til ekteskap/parforhold med noen i den øvrige befolkningen og endogami sikter til ekteskap/parforhold med noen som er innvandrer eller norskfødt med innvandrerforeldre.

Transnasjonale ekteskap/familieetableringer brukes om ekteskap som inngås mens den ene parten er bosatt i utlandet.

1.2. Datagrunnlag

Rapportens primære datagrunnlag er Levekårsundersøkelsen blant unge med innvandrerbakgrunn (LKI-U). I tillegg benyttes i noen grad Levekårsundersøkelsen blant innvandrere (LKI).

Levekår blant innvandrere

I 2008 publiserte SSB funn fra en omfattende levekårsundersøkelse blant innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre (heretter omtalt som LKI) i Norge (se Gulløy 2008a og Blom og Henriksen 2008). De som ble intervjuet hadde bakgrunn fra ti av de største landgruppene fra Asia, Afrika, Europa utenom EU/EØS og Latin-Amerika. Dette omfattet innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre med bakgrunn fra ti utvalgte landgrupper intervjuet: Bosnia-Hercegovina, Serbia og Montenegro, Tyrkia, Irak, Iran, Pakistan, Sri Lanka, Vietnam, Somalia og Chile. Totalt var 9 prosent av respondentene norskfødte med innvandrerforeldre, og for gruppen med pakistansk tilknytning var hele 30 prosent norskfødte. I denne rapporten ser vi bare på dem som har innvandret etter fylte 6 år, og som er i alderen 26 år og eldre. Fra denne undersøkelsen henter vi sammenligningsgruppa av voksne innvandrere fra de tre samme landgruppene.

Levekår blant unge med innvandrerbakgrunn

I rapporten bruker vi først og fremst data fra en tilleggsundersøkelse til LKI: Levekår blant unge med innvandrerbakgrunn (heretter omtalt som LKI-U). LKI-U omfattet innvandrere som hadde innvandret før skolealder (tidliginnvandrere) og ungdom født i Norge av to utenlandsfødte foreldre i alderen 16-25 år, med bakgrunn fra tre land: Tyrkia, Pakistan og Vietnam (se Gulløy 2008b og Løwe 2008).

I alt ble det gjennomført 870 intervju. Svartilbøyeligheten var størst blant unge med vietnamesisk bakgrunn med en svarprosent på 74 prosent. Svarprosenten var på 58 prosent blant unge med tyrkisk bakgrunn og 50 prosent blant unge med pakistansk bakgrunn (Gulløy 2008b).

Frafallet var størst i den eldste aldersgruppa (20-25 år), og særlig er dette framtreddende blant dem med bakgrunn fra Pakistan. I den eldste aldersgruppa var svarprosenten på 47 prosent sammenlignet med 56 prosent blant dem med tyrkisk bakgrunn og 66 prosent blant dem med vietnamesisk. Frafallet vil dermed kunne føre til at det blir relativt sett færre som er i et etablert forhold, siden dette i større grad vil gjelde dem som er over 20 år. Vi må regne med at det kan være selektivt frafall blant de unge. Det er ikke gjort avanserte frafallsanalyser, etter for eksempel utdanning, sivilstand eller andre bakgrunnsvariabler.

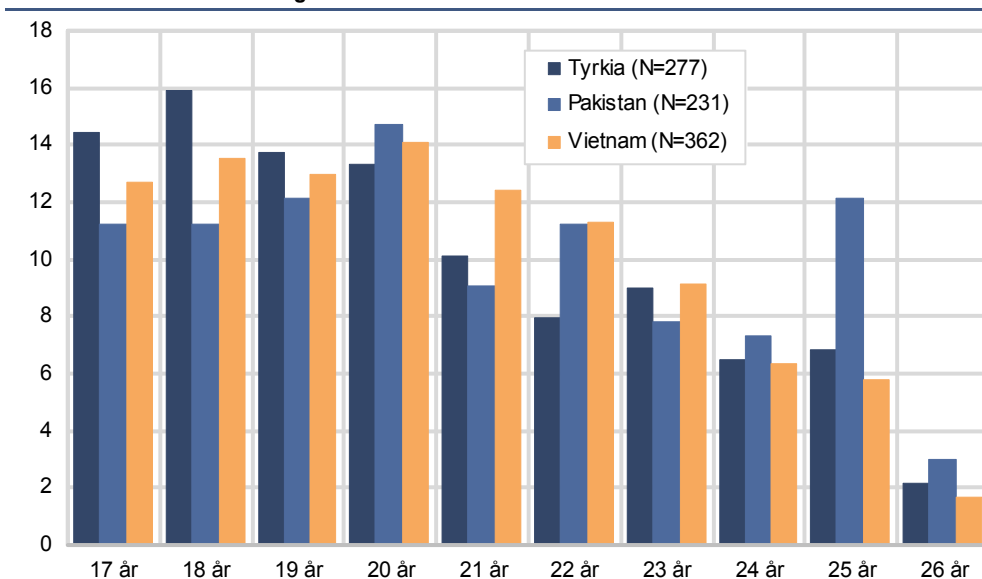
Aldersgrupperinger benyttet i rapporten

Med utgangspunkt i fødselsdato kan alder i statistisk sammenheng defineres på ulike måter, avhengig av hvilket referansetidspunkt som legges til grunn. I denne rapporten brukes intervjudeltagernes alder ved utgangen av året, som er vanlig i demografiske analyser. Gitt denne definisjonen, var intervjudeltakerne i LKI-U mellom 17 og 26 år (se figur 1.1). Slik vi her definerer alder (alder ved utgangen av året), er det ingen som blir definert som 16 år. Totalt 19 personer blir definert som 26 år.¹

Aldersintervallene som benyttes i rapporten, er 16-19 år og 20-25 år. Dette aldersintervallet bruker vi, selv om det er 3,6 prosent i den eldste aldersgruppa som altså er 26 år ved utgangen av året og ingen som er 16 år etter den måten det er valgt å beregne alder i denne rapporten.² Som vi ser av tabell 1.2 er det 6 av 4 i nettoutvalget som kommer i den eldste aldersgruppa. Det er flest i den eldste aldersgruppa blant dem med bakgrunn fra Pakistan.

Aldersprofilen blant respondentene er et uttrykk for den reelle aldersfordelingen i de landgruppene som er med i utvalget, men det er også en viss overrepresentasjon av de yngste i forhold til aldersfordelingen innad i landgruppene. Det er ulik aldersfordeling i landgruppene. Det er for eksempel flest eldre blant pakistanerne i trekkpopulasjonen (tabell 1.2). Mens det var flest som besvarte undersøkelsen blant vietnameserne (tabell 1.1).

Figur 1.1. Aldersfordeling blant unge innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre etter landbakgrunn. Andel i hver alder



Kilde: Levekår blant unge innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre, 2006/2007

¹ Aldersintervallet var forhåndsdefinert i utvalgsplanen, og antall personer i intervallets ytterpunkter (16 og 25 år) var betinget av hvordan alder har blitt definert i de forskjellige fasene av undersøkelsen (Gulløy 2008b).

² Denne måten å beregne alder på avviker fra slik det ble gjort i Løwe 2008, der det ble benyttet fødselsdato i fylte hele år den dagen intervjuet fant sted. Både relative og absolutte tall vil avvike i disse rapportene.

Noen spørsmål spesielt om ekteskap og forlovelse

De fleste spørsmålene i spørreskjemaet til LKI-U ble hentet fra skjemaet til LKI. Skjemaet omfattet spørsmål om bl.a. bolig og boforhold, arbeid og arbeidsmiljø, utdanning og språk, familie, sivilstand, bakgrunn fra opprinnelseslandet, økonomi, helse, sosial kontakt, vold og utrygghet, organisasjoner, medievaner og fritid. Videre var det bl.a. spørsmål om statsborgerskap, religion, eiendom i utlandet og opplevd diskriminering. I LKI-U ble det også tilføyd spørsmål om personen var forlovet eller hadde kjæreste, grad av involvering i ekteskapsinngåelsen og valg av ektefelle, og tilsvarende involvering i forlovelse.

Disse siste spørsmålene ble bare rettet mot tidliginnvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre, og var til en viss grad inspirert av en undersøkelse om pardannelsesmønstre blant etniske minoriteter i Danmark. Denne danske undersøkelsen var en spørreundersøkelse om pardannelsesmønstre rettet mot et representativt utvalg fra noen minoritetsgrupper i alderen 17-27 år (Schmidt og Jacobsen 2004). Spørsmålene i denne danske undersøkelsen ble funnet for detaljert for LKI-U, men vi vil jamføre noen relevante funn med våre norske data.

1.3. Metode

Analysene i rapporten blir gjort på grunnlag av enkle (bivariate) sammenligninger, kontrollert for landbakgrunn, og blir dermed overveiende *beskrivende*. Det faller utenfor prosjektes rammer å gjøre analyser som vil kunne utelukke og/eller avdekke *forklaringer* på eventuelle forskjeller og likheter.

Vi skal ikke i denne rapporten *signifikansteste* resultater og forskjeller, dvs. beregne et tall som sier noe om med hvor stor sikkerhet vi kan si noe om populasjonen basert på svarene til dem vi intervjuet. Vi vil imidlertid poengtere det når prosenttall bygger på svar fra få respondenter.

Sammenligningsgruppe

For enkelte av problemstillingene vil vi bruke en sammenligningsgruppe blant voksne innvandrere fra de samme tre landgruppene. Dette er innvandrere som innvandret etter 6 år, i alderen 26 år eller eldre, som deltok i LKI-undersøkelsen.

Vekting

Rapporten gir i stor grad snitt for alle tre gruppene samlet, for å unngå for små tall. Når vi har et snitt for alle tre gruppene, benyttes en vekt som kompenserer for stratifisering og frafall. Vektene, er basert på totalpopulasjonen 16-24 år per 1.1.2006 (se tabell 1.2). Trekkpopulasjonen var definert som 16-24 år. Før alle intervjuene var gjennomført hadde en del rukket å bli minst et år eldre, slik alderen er beregnet ved utgangen av året.

Supplerende opplysninger fra registerstatistikk

I tillegg til data fra de to utvalgsundersøkelsene brukes det også noe registerstatistikk i kapittel 2. Utover det rent deskriptive med formål om å beskrive utvalgspopulasjonen, er ikke registerstatistikk benyttet i rapporten. Analyser av registerstatistikk faller utenom prosjektets intensjon og ressursramme.

I løpet av arbeidet med rapporten har vi imidlertid sett flere problemstillinger som kan følges ved hjelp av registerbasert statistikk. Registeranalyser gir et bedre grunnlag for å analysere likheter og forskjeller mellom unge som er gift i ung alder og unge som har utsatt giftemålet etter noen verdier. Registerbasert statistikk kan også vise endringer over tid for relevante grupper. Dette skisseres i oppsummeringen.

Tabell 1.1. Beregningsgrunnlag (prosentueringsgrunnlag) for viktige grupper (uvektet N)

	I alt	Tyrkia	Pakistan	Vietnam
		Absolutte tall		
Totalt	870	277	231	362
Menn	438	131	133	174
Kvinner	432	146	98	188
Antall som bor hos foreldre	564	172	185	207
16-19 år	344	122	80	142
Menn	175	60	45	70
Kvinner	169	62	35	72
Antall som bor hos foreldre	291	107	75	109
20-25 år	526	155	151	220
Menn	263	71	88	104
Kvinner	263	84	63	116
Antall som bor hos foreldre	273	65	110	98
		Prosent		
Totalt	100	100	100	100
Andel menn	50,3	47,3	57,6	48,1
Andel kvinner	49,7	52,7	42,4	51,9
Andel som bor hos foreldre	64,8	62,1	80,1	57,2
16-19 år	100	100	100	100
Andel menn	50,9	49,2	56,3	49,3
Andel kvinner	49,1	50,8	43,8	50,7
Andel som bor hos foreldre	84,6	87,7	93,8	76,8
20-25 år	100	100	100	100
Andel menn	50,0	45,8	58,3	47,3
Andel kvinner	50,0	54,2	41,7	52,7
Andel som bor hos foreldre	51,9	41,9	72,8	44,5

Kilde: Levekår blant unge innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre, 2006/2007

Tabell 1.2. Trekkpopulasjonen. Tidliginnvandrede og norskfødte med innvandrerforeldre i alderen 16-24 år. Per 1.1.2006

	Tyrkia	Pakistan	Vietnam	Tyrkia	Pakistan	Vietnam
Totalt	1197	4172	1703	100,0	100,0	100,0
16 år	172	506	248	14,4	12,1	14,6
17 år	160	493	253	13,4	11,8	14,9
18 år	149	520	214	12,4	12,5	12,6
19 år	144	479	195	12,0	11,5	11,5
20 år	158	457	207	13,2	11,0	12,2
21 år	113	447	184	9,4	10,7	10,8
22 år	118	456	147	9,9	10,9	8,6
23 år	92	420	123	7,7	10,1	7,2
24 år	91	394	132	7,6	9,4	7,8
Andel tidliginnvandrere	34,7	26,4	53,7			

Kilde: Befolkningsstatistikk, Statistisk sentralbyrå

2. Samlivsstatus blant unge med bakgrunn fra Tyrkia, Pakistan og Vietnam

I dette kapitlet skal vi gi en generell oversikt over samlivsstatus blant tidliginnvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre fra Tyrkia, Pakistan og Vietnam. Til å gi denne beskrivelsen brukes både data fra administrative registre og data fra LKI-U. Registerdata bruker vi for å beskrive ekteskapsmønster i utvalgspopulasjonen (eller trekkpopulasjonen). Utvalgspopulasjonen er dem som ved inngangen til 2006 var i alderen og med den bakgrunnen som var målgruppa for undersøkelsen (se tabell 1.2). Basert på LKI-U vil vi se nærmere på pardannelsesmønster blant dem som besvarte undersøkelsen. Det er LKI-U som i hovedsak er grunnlaget for analysen.

2.1. Pardannelsesmønstre er ikke statiske

Innledningsvis er det viktig å minne om at ekteskapspraksis eller pardannelsesmønstre på ingen måte er statiske. Slike mønstre formes av ideer og strømninger i samfunnet ellers. I Norge har vi sett betydelige endringer i pardannelsesmønstre de siste generasjonene. Samboerskap er i dag den viktigste samlivsformen for unge i Norge. I aldersgruppa 18-29 år var det 17 prosent som var samboere ved inngangen til 2008, og 9 prosent gift (Daugstad 2008a:97)³. Og i 2008 ble over halvparten av barna født av førstegangsfødende kvinner, født av samboende mødre. Mange ble også født av enslige mødre. Ekteskapet i Norge handler ofte i dagens Norge om å formalisere et godt etablert samliv. Dette på tross av at samboerskap er et relativt nytt fenomen, og fram til 1972 faktisk var forbudt i Norge (selv om det ikke hadde blitt gjort noen påtaler om slike lovovertridelser på flere år før det) (Åsland 2005).

Samboerskap lite utbredt blant innvandrere og deres barn

Blant innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre finner vi derimot trekk som er annerledes. Samboerskap er langt mindre utbredt blant innvandrere og deres barn i Norge. Ved inngangen til 2008 var for eksempel 32 prosent av unge med bakgrunn fra Asia i alderen 18-29 år gift, og bare 4 prosent var samboende (Daugstad 2008a:97). For de tre gruppene vi ser på her, var andelen samboere høyest for dem med bakgrunn fra Vietnam (6 prosent). Unge med bakgrunn fra Tyrkia og Pakistan var i mindre grad samboere (3 og 1 prosent), men flere var gift (49 og 36 prosent). Kulturforskjeller og ekteskapets ulik funksjon i ulike samfunn og miljøer er viktige elementer å ha i tankene når vi ser på ekteskapsmønster og praksis blant ulike innvandrergrupper i Norge.

2.2. Tre grupper av unge med innvandrerbakgrunn

I rapporten ser vi først og fremst samlet på unge tidliginnvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre fra Pakistan, Tyrkia og Vietnam. På intervjuetidspunktet utgjorde disse personene over 7000 personer i alderen 16-25 år (se tabell 2.1), og stod for 64 prosent av de unge med bakgrunn fra Asia. Til sammen utgjorde de tre gruppene størst andel blant dem over 20 år (71 prosent), og den pakistanske gruppa stod alene for 40 prosent av unge med bakgrunn fra Asia i aldersgruppa 16-24 år.

De tre gruppene representerer mange unge med bakgrunn fra Asia

Hele 77 prosent av norskfødte med innvandrerforeldre fra Asia (i alderen 16-25 år) hadde bakgrunn fra enten Pakistan, Tyrkia eller Vietnam. Blant tidliginnvandrede i samme alder representerte disse tre gruppene en noe lavere andel (40 prosent). Blant tidliginnvandrere er det også mange med bakgrunn fra for eksempel Sri Lanka, Iran og Irak, særlig blant de under 20 år.

³ Tallene er basert på registerbasert husholdsstatistikk. I utvalgsundersøkelser vil samboertall blir noe høyere. Og i aldersgruppa 20-24 år oppgir 36 prosent at de er samboere og 7 prosent at de er gift (<http://www.ssb.no/samboer/tab-2009-04-16-01.html>).

Tre ulike grupper

De tre gruppene representerer dermed store deler av unge med bakgrunn fra asiatiske land, som per i dag har nådd alderen 16 år. Men disse tre gruppene har ulike trekk seg imellom. De med bakgrunn fra Tyrkia og Pakistan har foreldre som innvandret som arbeidsinnvandrere fra slutten av 1960-tallet. Unge med bakgrunn fra Vietnam har foreldre som har kommet som flyktninger, eller har selv kommet som flyktninger. Andelen tidliginnvandrere er størst blant dem med bakgrunn fra Vietnam, siden mange kom som barn sammen med sine foreldre på 1980-tallet (tabell 2.1).

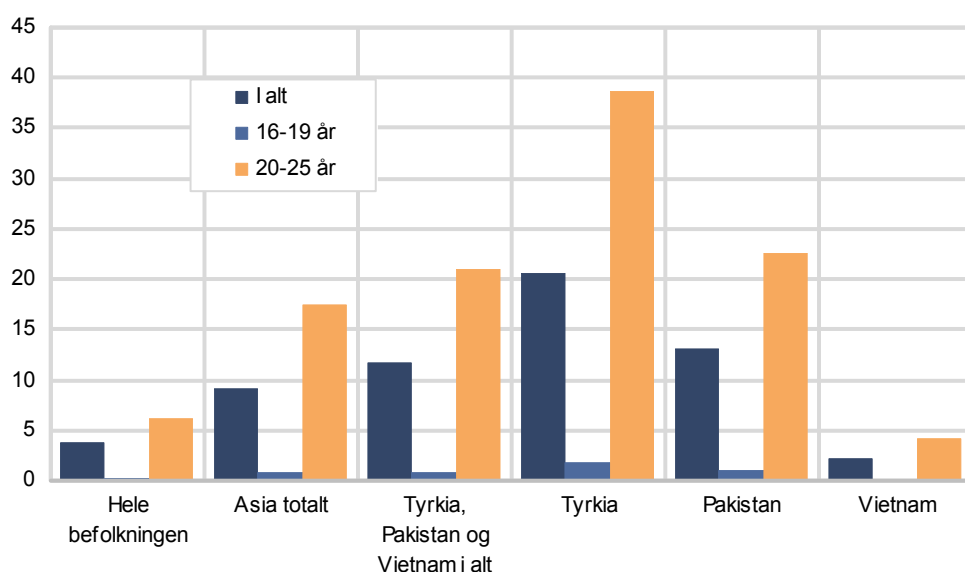
På flere levekårsområder skiller disse tre gruppene seg fra hverandre. Mens det blant voksne vietnamesiske innvandrere er et relativt høyt sysselsettingsnivå blant kvinner, er det lav yrkesdeltakelsen blant voksne innvandrerkvinner med bakgrunn fra Tyrkia og Pakistan (se for eksempel Pettersen 2009, Aalandslid 2009 og Henriksen 2007). Blant unge med bakgrunn fra Vietnam er andelen i høyere utdanning høy sammenlignet med snittet for alle unge. Andelen i høyere utdanning blant unge med bakgrunn fra Pakistan er på snittet for alle unge. Mens det blant unge med bakgrunn fra Tyrkia derimot er en vesentlig lavere utdanningsdeltakelsen (se for eksempel Daugstad 2008b og Pettersen 2009).

Få gift i utvalgspopulasjonen

Det var få som stod registrert som gift i utvalgspopulasjonen som utvalget til LKI-U ble trukket fra. Figur 2.1 viser andelen som er gifte i alderen 16-25 år, tidliginnvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre sett under ett, per 1.1.2006. I aldersgruppa 16-19 år var det under 1 prosent som var registrert gift ved inngangen til 2006. Det samme gjelder forøvrig alle unge med bakgrunn fra Asia.

Flere var registrert gift i den eldste aldersgruppa. 6 prosent i aldersgruppa 20-25 år var registrert gift blant unge i hele befolkningen ved inngangen til 2006. Blant alle unge med bakgrunn fra Tyrkia, Pakistan og Vietnam var 21 prosent registrert gift på samme alder. Høyest andel gifte var det blant unge med tyrkisk bakgrunn, der 39 prosent var registrert gift. Blant de med bakgrunn fra Pakistan var 23 prosent gift, og bare 4 prosent blant unge vietnamesere var gift. I rapporten vil vi konsentrere oss om den eldste aldersgruppa, dvs. aldersgruppa 20-25 år.

Figur 2.1. Andel gifte tidliginnvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre. Hele befolkningen, Asia i alt, Pakistan, Tyrkia og Vietnam. 1.1.2006



Kilde: Befolkningsstatistikk, Statistisk sentralbyrå

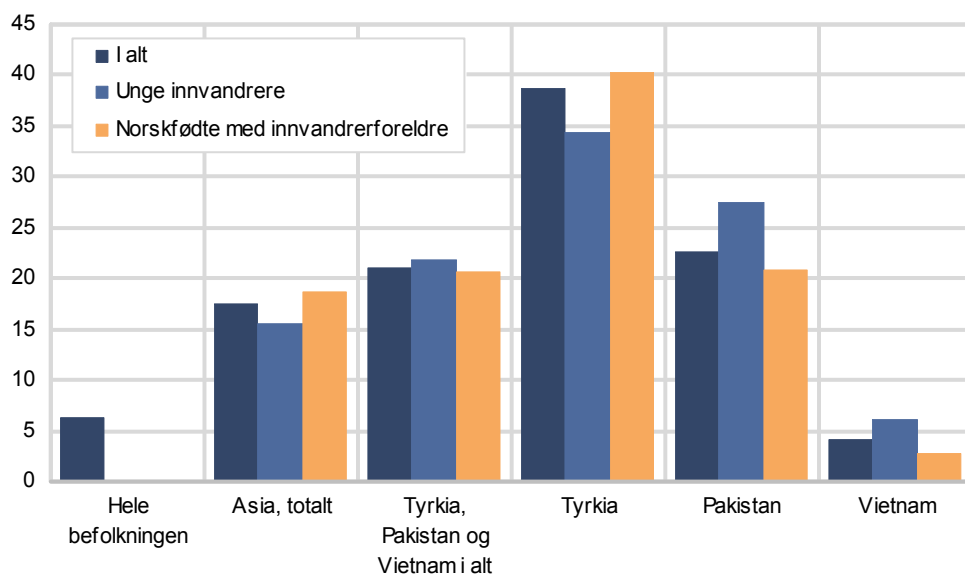
Andelen som er gift i hele befolkningen i denne aldersgruppa, er svært lav. Som vi nevnte innledningsvis, er det vanskelig å sammenligne parringsmønster med utgangspunkt i registrerte giftemål. I Norge har, som nevnt, samboerskap etter hvert tatt over som den mest vanlige samlivsformen blant unge. Blant unge i alderen 20-24 år var det i 2008 så mange som 36 prosent som levde i samboerskap, og bare 7 prosent var gift (se <http://www.ssb.no/samboer/>). Pardannelse skjer altså ikke bare gjennom ekteskap,

Liten forskjell mellom norskfødte med innvandrerforeldre og tidliginnvandrere

Det er små og ikke systematiske forskjeller i andel gifte blant unge innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre. Mens det er en noe høyere andel som er gift blant unge innvandrere enn norskfødte med bakgrunn fra Pakistan og Vietnam, er andelen høyere blant norskfødte med tyrkiske foreldre enn unge tyrkiske innvandrere (se figur 2.2). I rapporten vil tidliginnvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre konsekvent være slått sammen, da antallet i hver gruppe vil være for lite til å analysere hver for seg, etter alder, landbakgrunn, kjønn og andre bakgrunnsvariabler.

Det er også grunn til å tro at norskfødte med innvandrerforeldre og tidliginnvandrere (innvandret før fylte 6 år) har et relativt lik situasjon i Norge. I Henriksen 2009 (red) konkluderes det på bakgrunn av data fra LKI-U at tidliginnvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre i liten grad skiller seg fra hverandre på de fleste levekårsområdene. Også Olsen 2008 viser at tidliginnvandrere i stor grad har et aktivitetsnivå (i utdanning eller arbeid) som er likt det vi ser blant norskfødte med innvandrerforeldre, og vesentlig høyere enn det vi ser blant innvandrere som innvandret etter grunnskolealder. I Løwe 2008 er det heller ikke skilt mellom norskfødte med innvandrerforeldre og tidliginnvandrere.

Figur 2.2. Andel gifte tidliginnvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre. Aldersgruppa 20-25 år. Hele befolkningen, Asia i alt, Pakistan, Tyrkia og Vietnam. 1.1.2006



ilde: Befolkningsstatistikk, Statistisk sentralbyrå

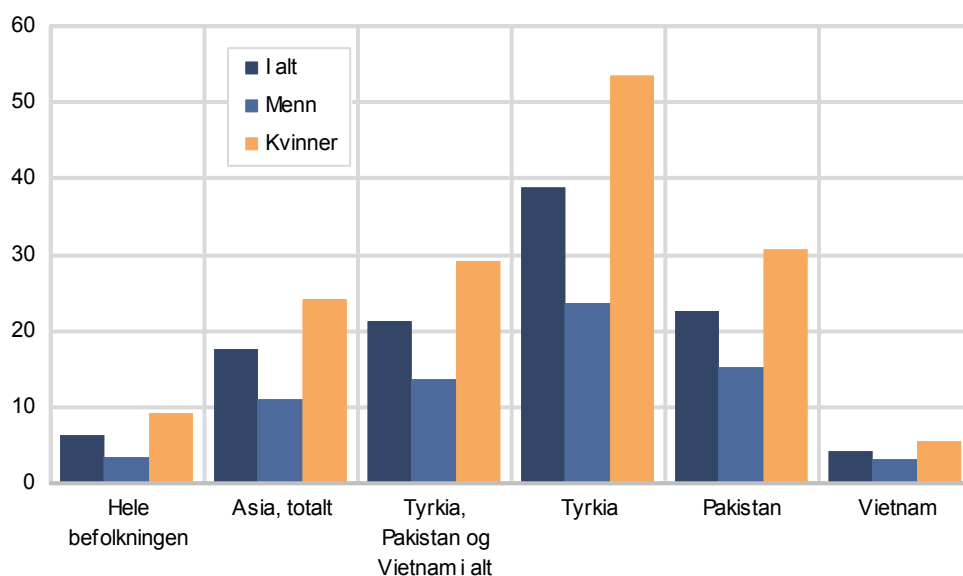
Kvinner gifter seg tidligere enn menn – også blant unge med innvandrerbakgrunn

Forskjellene mellom menn og kvinner er klart større, enn forskjellen mellom tidliginnvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre (se figur 2.3). I figur 2.3 er tidliginnvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre slått sammen. Flere unge kvinner enn unge menn er gift, også i hele befolkningen. Det er nær tre ganger så vanlig å være gift blant kvinner som blant menn, relativt sett. I denne aldersgruppa

vil som nevnt mange være samboende. Derfor vil ikke disse registertallene vise reelle andeler som lever i et etablert parforhold. Det er som nevnt innledningsvis, langt mer vanlig å leve i et samboerforhold blant personer i den øvrige befolkningen, enn det er blant unge innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre (Løwe 2008 og Daugstad 2008a). Særlig gjelder dette unge.

Blant unge 20-25 år var det flest som var registrert gift blant unge med tyrkisk bakgrunn (beregnet av utvalgspopulasjonen). Hele 54 prosent av kvinnene og 24 prosent av mennene var registrert gift ved inngangen til 2006. Blant unge med pakistansk bakgrunn var det 31 prosent blant kvinnene og 15 prosent blant mennene som var gift. Det vil si en betydelig lavere andel enn blant unge med tyrkisk bakgrunn. Tyrkiske innvandrere og norskfødte med tyrkiske foreldre er gjennomgående den gruppen der det er flest som er gift, sammenlignet med andre innvandrergrupper (se Daugstad 2008a). Blant unge med bakgrunn fra Vietnam er få som er gift blant både kvinner og menn (henholdsvis 5 og 3 prosent).

Figur 2.3. Andel gifte menn og kvinner. Aldersgruppa 20-25 år. Hele befolkningen, Asia i alt, Pakistan, Tyrkia og Vietnam. 1.1.2006



Kilde: Befolkningsstatistikk, Statistisk sentralbyrå

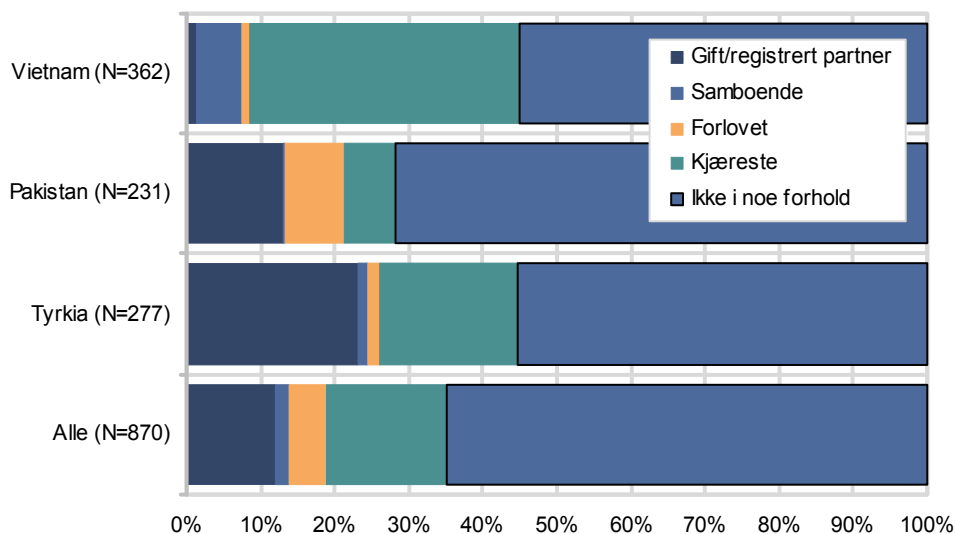
2.3. Få som besvarte undersøkelsen levde i et parforhold

Også få som besvarte undersøkelsen levde i et parforhold

I alt var det som nevnt 870 personer i alderen 16-25 år som besvarte undersøkelsen LKI-U (se tabell 1.1). Figur 2.4 viser andelen av disse som oppgav at de enten var gift/partner, samboende, forlovet eller hadde kjæreste. Det var flest blant dem med bakgrunn fra Tyrkia som var gift (23 prosent). Blant dem med bakgrunn fra Pakistan var 13 prosent gift, og blant dem med bakgrunn fra Vietnam bare 1 prosent. Som nevnt var det bare 126 personer som var gift eller samboende blant dem som besvarte undersøkelsen, noe som utgjør 12 prosent av alle de tre gruppene samlet (vektet).

Samboerskap er lite utbredt blant unge som deltok i LKI-U. I alt var det bare 2 prosent som sa at de var samboere. Samboerskap er mest vanlig blant unge med vietnamesisk bakgrunn, der 6 prosent var samboere.

Figur 2.4. Andel gifte, samboende, forlovet og kjæreste. Unge med bakgrunn fra Tyrkia, Pakistan og Vietnam. Prosent av alle 16-25 år



Kilde: Levekår blant unge innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre, 2006/2007

Fem prosent forlovet

I planleggingen av LKI-U undersøkelsen ble det på bakgrunn av registerdata, antatt at det var få som var gift. Derfor ble det også spurt om personen var forlovet eller hadde kjæreste, for å få et bredere bilde av pardannelsesmønstre. Om lag fem prosent av dem som besvarte undersøkelsen sa at de var forlovet (figur 2.6). Andelen er litt usikker i og med at en del ikke visste hva de skulle svare på spørsmålet (se også kapittel 6). Andelen er her basert på dem som svarte ja.

Andelen forlovede var høyest blant unge med pakistansk bakgrunn, der 8 prosent av alle sa at de var forlovet (mens 2 prosent ikke visste). Blant unge med bakgrunn fra Vietnam og Tyrkia var 1 prosent forlovet. Usikkerhet omkring forlovelse, synes størst blant unge med tyrkiske bakgrunn. Det var 5 prosent av alle 16-25 år som ikke visste om de er forlovet eller ikke. Det kan være flere forklaringer på hvorfor noen sier at de ikke vet om de er forlovet eller ikke. Bl.a. kan begrepet "forlovet" være uklart for enkelte. I tillegg kan relasjonen være uavklart mellom partene.

Unge med vietnamesisk bakgrunn har oftest kjæreste

Unge som verken var gift, samboere eller forlovet ble spurt om de hadde kjæreste. Av alle som besvarte LKI-U undersøkelsen var det 16 prosent som bekreftet dette. Også her var det klare forskjeller mellom de tre landgruppene. I alt er det en av tre med bakgrunn fra Vietnam som hadde kjæreste, en av fem blant dem med bakgrunn fra Tyrkia og knapt en av ti med bakgrunn fra Pakistan (se figur 2.7).

2.4. Flest som var i et parforhold i aldersgruppa 20-25 år

I den videre analysen konsentrerer vi oss om aldersgruppa 20-25 år, for å minske alderseffekten når vi sammenligner unge som er i et etablert parforhold med unge som ikke er det. I aldersgruppa 20-25 år var andelen gifte blant de unge som besvarte undersøkelsen på nivå med det vi finner i registerdataene (se figur 2.3 og 2.7).

Gifte og samboende i snitt eldre enn andre

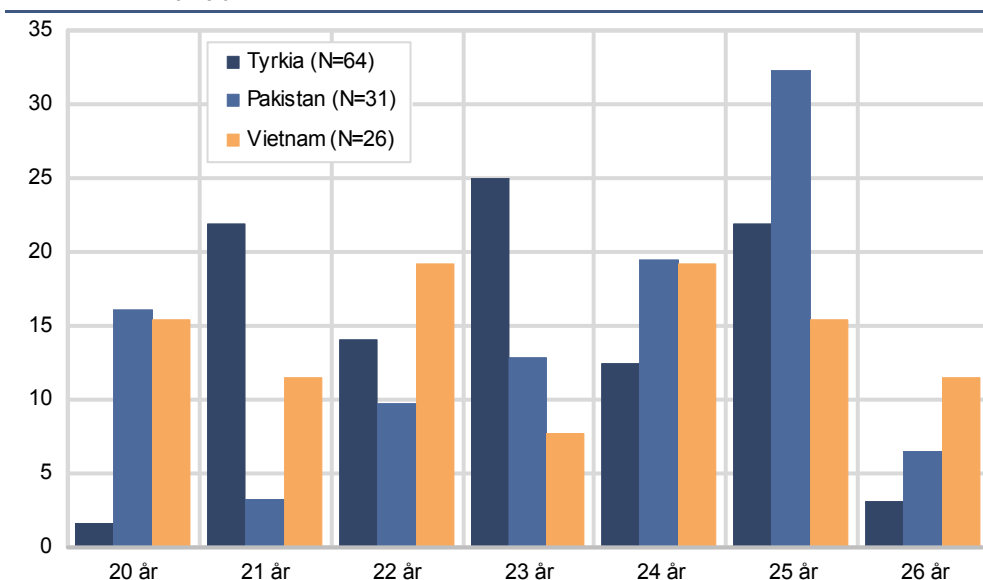
De som besvarte undersøkelsen var *unge*. I snitt var de med pakistansk bakgrunn eldst (21 år i snitt). Snittalderen var ett år yngre blant dem med vietnamesisk og tyrkisk bakgrunn. Gifte og samboende var også, ikke overraskende, eldre enn dem som ikke var i et etablert parforhold. Denne aldersfordelingen er viktig å ha i mente når vi senere i rapporten ser på om gifte/samboende og skiller seg fra de andre på

ulike måter. En høyere deltakelse i utdanning blant ugifte i forhold til de gifte kan for eksempel forstås som en konsekvens av at de ugifte i gjennomsnitt er yngre enn de som er gifte. Noe av denne skjevheten i alderssammensetningen prøver vi å minske ved at vi i størst grad ser på aldersgruppa 20-25 år.

Figur 2.5 viser aldersfordelingen blant gifte og samboende blant respondentene i alderen 20-25 år, mens figur 2.6 viser aldersfordelingen blant respondentene som ikke var gift eller i noe samboerforhold. I alt var det bare 121 personer som sa at de var gifte eller samboende, av 526 intervjuede personer i aldersgruppa 20-25 år (tilsvarende 22 prosent, vektet).

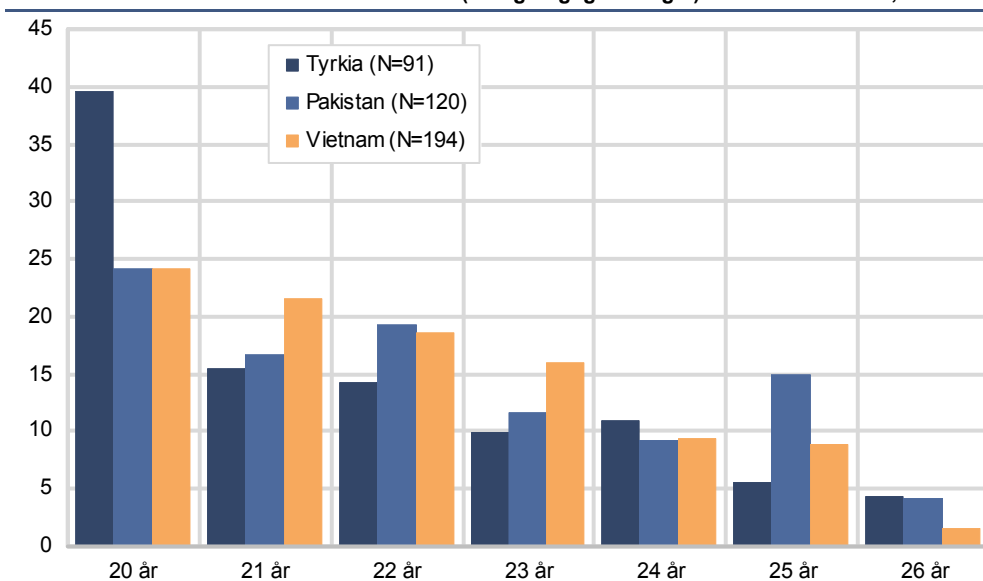
Gjennomsnittsalderen for gifte og samboende var 23 år for alle gruppene, mens gjennomsnittsalderen blant ugifte var på 22 år. De unge ble ikke spurt om hvor gamle de var når de giftet seg, eller hvor lenge de hadde vært gift på intervju-tidspunktet. Imidlertid er forskjellen i gjennomsnittsalderen så liten, at de som er gift i denne aldersgruppa trolig har giftet seg i relativt ung alder.

Figur 2.5. Aldersfordeling blant gifte og samboende med bakgrunn fra Tyrkia, Pakistan og Vietnam som besvarte undersøkelsen (beregningsgrunnlaget). Andel i hver alder, 20-25 år



Kilde: Levekår blant unge innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre, 2006/2007

Figur 2.6. Aldersfordeling blant unge ugifte med bakgrunn fra Tyrkia, Pakistan og Vietnam som besvarte undersøkelsen (beregningsgrunnlaget). Andel i hver alder, 20-25 år



Kilde: Levekår blant unge innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre, 2006/2007

Samsvar mellom andel gift i utvalgspopulasjonen og blant unge som besvarte undersøkelsen

Det er relativt stort samsvar mellom andelen gifte i utvalgspopulasjonen og blant dem som deltok i LKI-U (figur 2.7). Blant dem som besvarte undersøkelsen, var det 19 prosent som var gift i aldersgruppa 20-25 år. Dette var omtrent på nivå med andelen gifte i utvalgspopulasjonen (se figur 2.3). Blant unge med tyrkisk bakgrunn var det om lag 40 prosent som sa de var gift, og 2 prosent samboende. Blant kvinnene var andelen gifte 52 prosent og blant mennene 24 prosent. Denne andelen samsvarer i stor grad med andelen gifte i utvalgspopulasjonen.

Blant unge med pakistansk bakgrunn var andelen gifte 20 prosent, noe lavere enn for utvalgspopulasjonen. Blant kvinner med pakistansk bakgrunn var andelen gifte 30 prosent, og 13 prosent blant mennene. Blant unge med vietnamesisk bakgrunn var det knapt 2 prosent som var gift blant dem som besvarte undersøkelsen (tabell 2.2), mot 4 prosent i utvalgspopulasjonen.

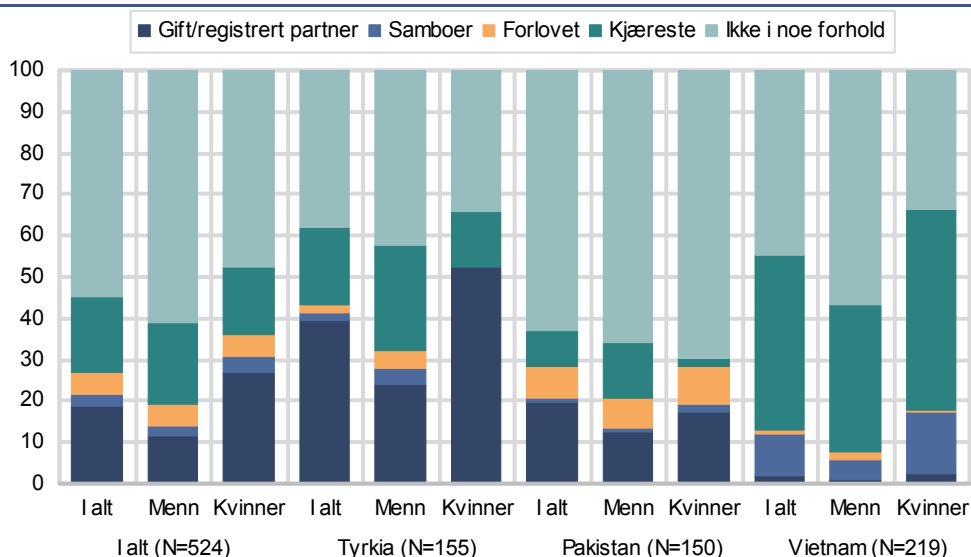
Forskjellene mellom utvalgspopulasjonen og dem som besvarte undersøkelsen, kan som antydtes skyldes at det er en liten underrepresentasjon av gifte. Svarprosenten var lavest i den eldste aldersgruppa, der sannsynligheten for å være i et etablert parforhold er størst. Snittet for de tre gruppene vil påvirkes av at det relativt sett var mange som var i et parforhold blant unge med bakgrunn fra Tyrkia og relativt sett få blant dem med bakgrunn fra Vietnam. Det er derimot flest samboende blant unge med vietnamesisk bakgrunn. Hele 10 prosent i aldersgruppa 20-25 år sa at de var samboende, 5 prosent blant menn og 15 prosent blant kvinner. Blant dem men tyrkisk bakgrunn var andelen samboere og 1 prosent blant unge med bakgrunn fra Pakistan.

Langt flere samboere i den øvrige befolkningen

Andelen samboende blant unge i hele befolkningen er betydelig høyere enn det vi finner blant unge med innvandrerbakgrunn. For eksempel viser Løwe (2008) at over 30 prosent av kvinner i hele befolkningen i alderen 20-25 år er samboende.

Vi har også noe registerstatistikk om samboerskap. Fra registerdata har vi tidligere sett at samboerskap som samlivsform generelt er lite utbredt blant innvandrere fra asiatiske og afrikanske land, og deres norskfødte barn (Daugstad 2008a). I Daugstad 2008a ble det gjort en særskilt analyse av innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre i aldersgruppa 18-29 år. I denne aldersgruppa var andelen som var samboere (av dem som levde i par), noe høyere for norskfødte med foreldre fra Vietnam, Tyrkia og Pakistan, sammenlignet med innvandrere i samme aldersgruppe.

Figur 2.7. Andel som gifte, samboende, forlovet eller har kjæreste. Unge med bakgrunn fra Tyrkia, Pakistan og Vietnam. 20-25 år



Kilde: Levekår blant unge innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre, 2006/2007

Flest var forlovet blant unge med pakistansk bakgrunn

Vi har (naturligvis ikke) registerstatistikk over hvem som er kjærester eller forlovet, derfor kan vi ikke sammenligne unge vi intervjuet i LKI-U med utvalgspopulasjonen i hvor vanlig disse formene for parforhold er.

Flest var forlovet blant unge med pakistansk bakgrunn; 10 prosent av kvinnene og 7 prosent av mennene. Andelen er beregnet av dem som svarte bekreftende på at de var forlovet. Men som vi så i forrige avsnitt, var det en del som svarte at de ikke visste. Størst andel visste ikke om de var forlovet blant unge med tyrkisk bakgrunn (3 prosent i aldersgruppa 20-25 år).

... og mange med vietnamesisk bakgrunn hadde kjæreste

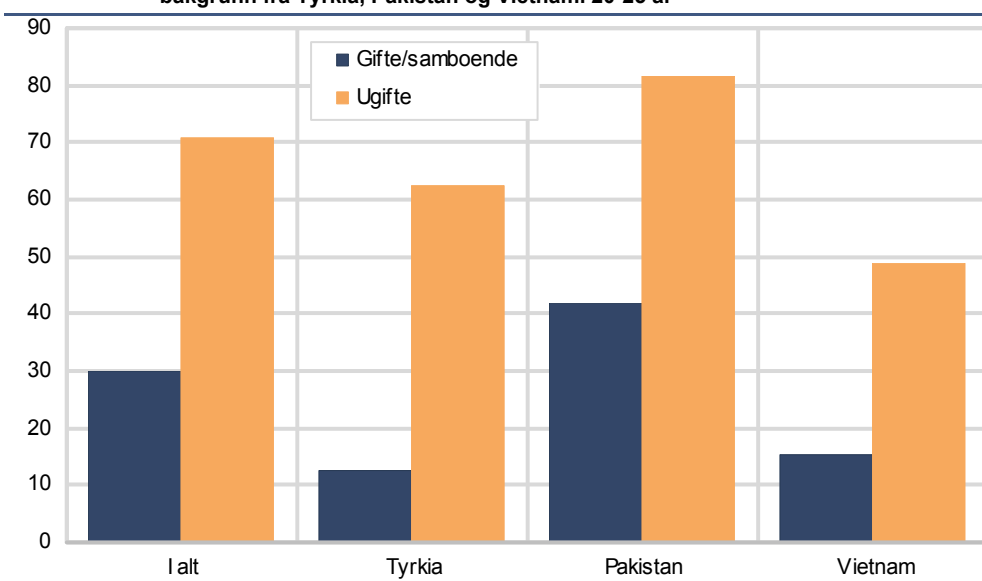
Det var flest som hadde kjærester blant unge med bakgrunn fra Vietnam. Hele 42 prosent av alle med vietnamesisk bakgrunn i aldersgruppa 20-25 år, sa de hadde kjæreste. Andelen med kjæreste var noe høyere blant kvinner enn menn. Også blant unge med tyrkisk bakgrunn er det relativt mange som sa at de hadde kjæreste (19 prosent). Blant disse var det imidlertid flest menn som hadde kjæreste. Det var også en åpenbar kjønnsforskjell blant unge med pakistansk bakgrunn. Her var det bare 2 prosent av kvinnene som sa hadde kjæreste, sammenlignet med 14 prosent blant mennene. Vi må regne med at det *kan* være noe underrapportering av om de har kjæreste eller ikke.

Det er verdt å merke seg at andelen som ikke er i noe parforhold (gift, samboer, forlovet eller kjæreste) er svært mye høyere blant unge med pakistansk bakgrunn enn i de andre gruppene, særlig for kvinner.

2.5. Mange bodde med foreldrene selv om de var gift

Det var mange unge som bodde sammen med sine foreldre, selv i aldersgruppa 20-25 år (tabell 2.3). Blant alle unge ligger andelen på om lag 2 av 10 i samme aldersgruppe (Løwe 2008). Og det er langt vanligere å bo sammen med foreldrene sine blant unge med bakgrunn fra Tyrkia, Pakistan og Vietnam enn det er blant alle unge (ibid). Mest vanlig er det å bo med foreldrene sine blant unge med bakgrunn fra Pakistan. Hele 73 prosent av alle unge med pakistansk bakgrunn sa at de bodde med foreldrene sine, sammenlignet med 45 prosent blant unge med vietnamesisk bakgrunn og 42 prosent blant dem med bakgrunn fra Tyrkia.

Figur 2.8. Andel som sier at de bor hos foreldrene. Gifte/samboende vs. ugifte. Unge med bakgrunn fra Tyrkia, Pakistan og Vietnam. 20-25 år



Kilde: Levekår blant unge innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre, 2006/2007

Blant gifte eller samboende var det også mange som bodde sammen med foreldrene. Hele 4 av 10 av gifte og samboende med bakgrunn fra Pakistan sa at de

bodde sammen med foreldrene. 8 av 10 blant de ugifte (se figur 2.8 og tabell 2.3). Andelen er betydelig lavere blant gifte/samboende med bakgrunn fra Vietnam eller Tyrkia, der henholdsvis 12 og 10 prosent bor hos sine foreldre (N oppgis i vedleggstabell 2.4).

2.6. Oppsummering

Det var få unge som levde i et etablert parforhold av utvalgspopulasjonen. I aldersgruppa 20-25 år var det 21 prosent av unge med bakgrunn fra Tyrkia, Pakistan og Vietnam som var gift ved inngangen til 2006. Andelen gifte var lavest blant dem med bakgrunn fra Vietnam og flest blant unge med bakgrunn fra Tyrkia. Imidlertid er det mange unge som velger å leve i samboerskap, særlig blant unge i den øvrige befolkningen (se Daugstad 2008a og Løwe 2008).

Også blant de unge som besvarte undersøkelsen var det få som var gift i aldersgruppa 20-25 år. Til sammen var det 21 prosent av unge med bakgrunn fra Tyrkia, Pakistan og Vietnam som var gift eller samboende. Flest var gift eller samboende blant unge med tyrkiske bakgrunn. Samboerskap er ikke vanlige blant unge med tyrkisk og pakistansk bakgrunn, men er relativt vanlig blant unge med vietnamesisk bakgrunn. Blant unge med vietnamesisk bakgrunn er det andelsvis flest som starter samlivet med samboerskap, sammenlignet med unge i de andre gruppene.

Det er også mest vanlig blant unge med vietnamesisk bakgrunn å ha kjæreste. Hele 42 prosent av unge 20-25 år oppgir å ha kjæreste. Bare 2 prosent av unge med pakistansk bakgrunn har kjæreste, flest menn. Det er imidlertid mer vanlig å være forlovet blant unge med pakistansk bakgrunn enn i de andre gruppene. Her var det 10 prosent av kvinnene og 7 prosent av mennene som sa de var forlovet.

Mange unge med innvandrerbakgrunn bor med foreldrene selv om de er gift eller samboende. Dette er mest vanlig blant unge med pakistansk bakgrunn.

Tabell 2.1. Antall norskfødte med innvandrerforeldre og tidliginnvandrere i alderen 16-25 år. Asia, Pakistan, Tyrkia og Vietnam. 1.1.2006.

	Tidliginnvandrede	Norskfødte med innvandrerforeldre	Totalt
Asia i alt			
16-25 år	3903	7333	11236
16-19 år	1734	3825	5559
20-25 år	2169	3508	5677
Pakistan, Tyrkia og Vietnam i alt			
16-25 år	1553	5661	7214
16-19 år	712	2821	3533
20-25 år	1224	2840	4064
Pakistan			
16-25 år	950	3543	4493
16-19 år	295	1703	1998
20-25 år	655	1840	2495
Tyrkia			
16-25 år	326	956	1282
16-19 år	140	485	625
20-25 år	186	471	657
Vietnam			
16-25 år	660	1162	1439
16-19 år	277	633	1016
20-25 år	383	529	912

Kilde: Befolkningsstatistikk, Statistisk sentralbyrå

Tabell 2.2. Andel som gifte, samboende, forlovet eller har kjæreste. Unge med bakgrunn fra Tyrkia, Pakistan og Vietnam. 20-25 år

	I alt (N=524)			Tyrkia (N=155)			Pakistan (N=150)			Vietnam (N=219)		
	I alt	Menn	Kvinner	I alt	Menn	Kvinner	I alt	Menn	Kvinner	I alt	Menn	Kvinner
Gift/registrert partner	18,5	11,6	26,7	39,3	23,8	52,5	19,9	12,5	17,5	1,8	1,0	2,5
Samboer	3,0	2,3	3,9	1,9	4,2	0,0	0,7	1,1	1,6	10,0	4,8	14,6
Forlovet	5,5	5,5	5,5	1,9	4,2	0,0	7,9	6,8	9,5	1,3	1,8	0,9
Kjæreste	18,0	19,7	16,1	18,8	25,4	13,2	8,6	13,6	1,6	42,3	35,6	48,3
Ikke i noe forhold	54,9	60,9	47,7	38,0	42,3	34,3	62,9	65,9	69,9	44,6	56,8	33,7

Kilde: Levekår blant unge innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre, 2006/2007

Tabell 2.3. Hvor ofte treffer du dine foreldre? Unge med bakgrunn fra Tyrkia, Pakistan og Vietnam. 20-25 år

	I alt	Tyrkia	Pakistan	Vietnam
Antall personer (N)	524	155	150	219
I alt	100	100	100	100
Bor sammen med foreldre	61,9	41,9	73,3	44,7
Omtrent daglig	13,5	21,3	13,3	8,7
Omtrent hver uke, men ikke daglig	11,6	25,8	6,7	15,1
Omtrent hver måned, men ikke hver uke ...	4,3	3,9	0,7	14,2
Noen ganger i året, men ikke hver måned ..	5,2	2,6	2	15,1
Sjeldnere enn hvert år	2,4	3,2	2,7	1,4
Vet ikke	1,2	1,3	1,3	0,9

Kilde: Levekår blant unge innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre, 2006/2007

Tabell 2.4. Hvor ofte treffer du dine foreldre? Gifte/samboende og ikke-gifte/samboende. Unge med bakgrunn fra Tyrkia, Pakistan og Vietnam. 20-25 år

	Gifte/samboende				Ikke-gifte/samboende			
	I alt	Tyrkia	Pakistan	Vietnam	I alt	Tyrkia	Pakistan	Vietnam
Antall personer (N)	121	64	31	26	403	91	119	193
I alt	100	100	100	100	100	100	100	100
Bor sammen med foreldre	30	12,5	41,9	15,4	70,7	62,6	81,5	48,7
Omtrent daglig	28,3	34,4	29	11,5	9,3	12,1	9,2	8,3
Omtrent hver uke, men ikke daglig	23,8	34,4	16,1	34,6	8,2	19,8	4,2	12,4
Omtrent hver måned, men ikke hver uke	7,1	7,8	3,2	23,1	3,5	1,1	0	13
Noen ganger i året, men ikke hver måned ..	4,3	3,1	3,2	11,5	5,4	2,2	1,7	15,5
Sjeldnere enn hvert år ..	5,6	6,3	6,5	0	1,6	1,1	1,7	1,6
Vet ikke	0,9	1,6	0	3,8	1,3	1,1	1,7	0,5

Kilde: Levekår blant unge innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre, 2006/2007

3. Hvilken bakgrunn har partneren?

I dette kapitlet skal vi se på grad av eksogami. Det vil si ekteskap der den ene parten ikke har innvandrerbakgrunn. Dette er en forenklet måte å se på eksogami og endogami på, og det er ikke faktisk kontrollert for om ektefellene har samme landbakgrunn i de tilfellene der ektefeller/samboeren er innvandrer eller norskfødt med innvandrerforeldre. Det gjøres dermed en antakelse om at de unge som besvarte LKI-U følger de trekkene som vi ser fra registrerte giftermål: unge norskfødte med innvandrerforeldre som har giftet seg, har i liten grad giftet seg med noen med annen landbakgrunn enn seg selv (se Daugstad 2008a). I perioden 2002-2007 var det bare noen få prosent blant norskfødte med pakistanske foreldre som giftet seg med noen i den øvrige befolkningen (3 prosent) og blant dem med tyrkisk bakgrunn (4 prosent). Andelen var noe høyere blant norskfødte med vietnamesiske foreldre (15 prosent) (ibid). I dette kapitlet ser vi også på om det er noen forskjeller i ektefellens bakgrunn etter utdanningsnivå. Unge med bakgrunn fra Tyrkia, Pakistan og Vietnam blir sammenlignet med voksne innvandrere fra de samme landegruppene.

Endogami og **eksogami** er et begrepspar som beskriver grupperes tendens til å gifte seg med noen innen (endogami) eller utenfor (eksogami) samme gruppe. I rapporten brukes begrepsparet på en enkel måte, der eksogami sikter til ekteskap/parforhold med noen i den øvrige befolkningen og endogami sikter til ekteskap/parforhold med noen som er innvandrer eller norskfødt med innvandrerforeldre.

3.1. Ektefellens/samboerens bakgrunn

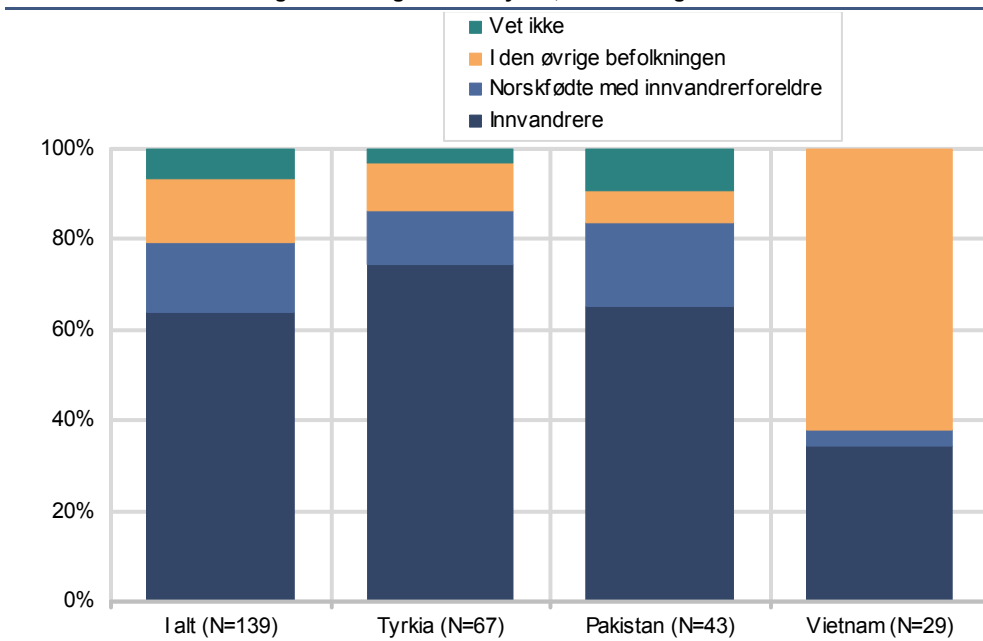
Hvilken bakgrunn har ektefellen, samboeren eller forloveden? Innenfor sosiologisk forskning påpekes ofte eksogami som motoren i sosial endring (Kalminj 1998 og Stevens McKillip and Ishizawa 2006). Barna til eksogame par vil bli identifisert med to grupper, og dermed knytte grupper sammen. Videre kan eksogami også sees på som en *konsekvens* av at det er interaksjon mellom grupper. Det vil si i hvilken grad et samfunn er åpen for andre etniske grupper, og hvor godt grupper harmoniserer med hverandre (Celikaksoy 2008).

Partneren er oftest en innvandrer

Det store forskjeller med hensyn til partnerens bakgrunn de tre gruppene imellom (figur 3.1). 60 prosent av unge med vietnamesisk bakgrunn hadde en partner (ektefelle, samboer eller forlovede) fra den øvrige befolkningen. Blant unge med bakgrunn fra Pakistan og Tyrkia var det langt mer vanlig at partneren var en innvandrer. Om lag tre av fire tyrkiske unge hadde en partner som var innvandrer, og 65 prosent av unge med pakistansk bakgrunn. 7 prosent blant unge med bakgrunn fra Pakistan var i et etablert parforhold med en som ikke hadde innvandrerbakgrunn. Blant dem med bakgrunn fra Pakistan var det også relativt mange som ikke visste noe om partnerens bakgrunn, eller ikke ville svare (9 prosent). Unge med vietnamesisk bakgrunn etablerer seg altså i langt større grad med noen uten innvandrerbakgrunn, enn unge i de to andre gruppene.

Vi må imidlertid være oppmerksom på at det er få personer i utvalget. Men dette bildet stemmer likevel godt med det vi får fra registerbasert statistikk over inngåtte giftermål blant norskfødte med innvandrerforeldre (se Daugstad 2008a).

Figur 3.1. Ektefelles/samboerens/forlovedens bakgrunn, i prosent av unge som er i et forhold. Unge med bakgrunn fra Tyrkia, Pakistan og Vietnam. 20-25 år



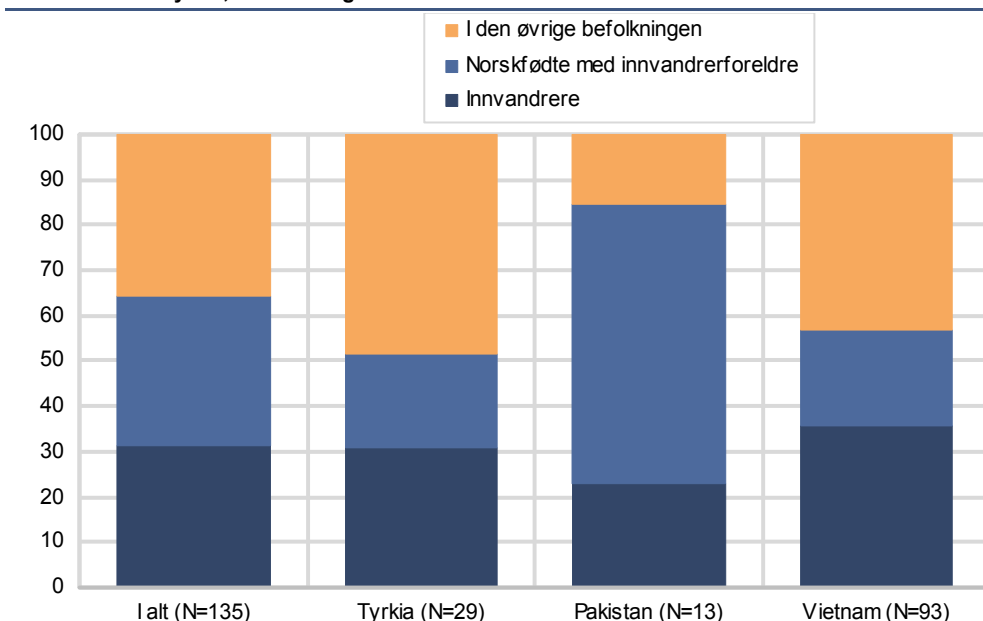
Kilde: Levekår blant unge innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre, 2006/2007

Et annet mønster blant dem som har kjærester

Mønsteret er annerledes blant unge som har kjæreste. Som vi så i kapittel to, var det relativt mange som sa at de hadde kjæreste blant unge med bakgrunn fra Vietnam. I aldersgruppa 20-25 år var det 42 prosent som hadde kjæreste. Blant dem med tyrkisk bakgrunn var andelen 19 prosent. Derimot sa få at de hadde kjæreste blant unge med pakistansk bakgrunn (9 prosent).

Blant disse som hadde kjæreste, var det mange som hadde en kjæreste uten innvandrerbakgrunn. Blant alle tre gruppene var det 36 prosent av kjærestene som var i den øvrige befolkningen. Denne andelen påvirkes særlig av at det relativt sett var mange med kjærester blant dem med bakgrunn fra Vietnam, og langt færre i de andre gruppene. Unge med vietnamesisk bakgrunn er også langt mer eksogame i valg av ektefelle eller samboer. Men også blant tyrkiske unge er det omtrent halvparten som har kjærester uten innvandrerbakgrunn.

Figur 3.2. Kjærestens bakgrunn. Andel av dem som har kjæreste. Unge med bakgrunn fra Tyrkia, Pakistan og Vietnam. 20-25 år. Prosent



Kilde: Levekår blant unge innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre, 2006/2007

3.2. Ektefellens bakgrunn blant voksne innvandrere

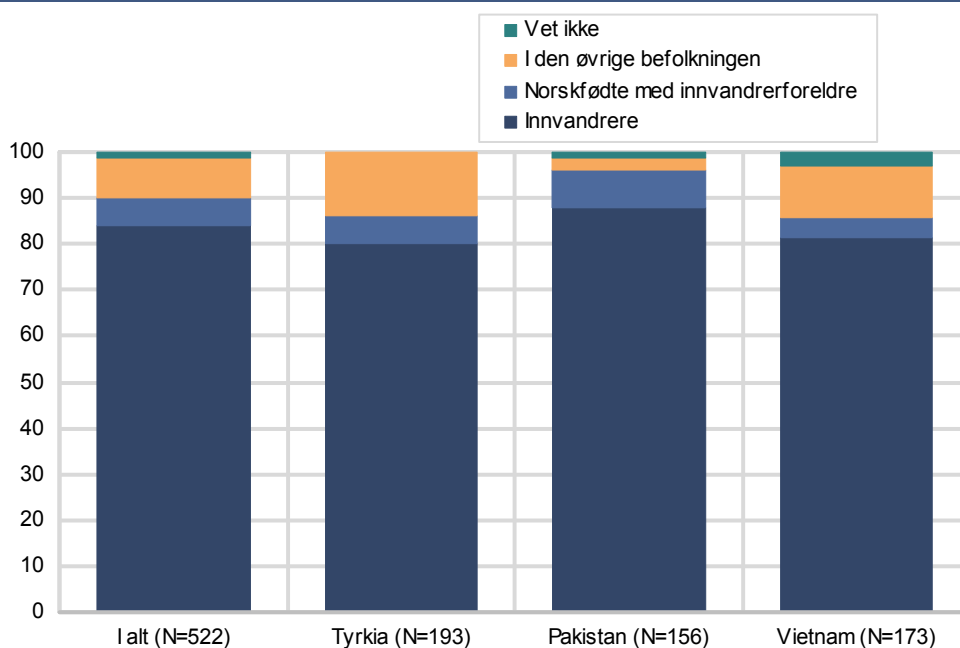
Samsvarer dette mønsteret med det vi ser blant voksne innvandrere?

Noe av det samme mønsteret vi så blant unge, ser vi også blant voksne innvandrere fra de samme tre landgruppene. Figur 3.3 viser ektefelles/samboers bakgrunn blant voksne innvandrere (26 år eller eldre), som innvandret etter fylte 6 år (se tabell 3.1).

Pakistanske innvandrere er den gruppen som i minst grad lever i samliv med noen i den øvrige befolkningen og i den forstand er blant de minst eksogame innvandrergruppene i denne sammenligningen. Blant voksne pakistanske innvandrere var det 4 prosent som hadde et eksogamt parforhold. Andelen blant unge var 7 prosent. Flertallet blant voksne pakistanske innvandrere lever med en som selv er innvandrer (88 prosent). Blant voksne tyrkiske innvandrere ser vi at andelen som lever med noen i den øvrige befolkningen er langt høyere, nær 14 prosent.

Blant voksne vietnamesiske innvandrere er det færre som lever i samliv med noen i den øvrige befolkningen enn de unge med vietnamesisk bakgrunn (henholdsvis 15 og 60 prosent). Unge med vietnamesisk bakgrunn er dermed de som i minst grad ser ut til å følge mønsteret vi ser blant voksne innvandrere.

Figur 3.3. Ektefelles/samboers bakgrunn i prosent av antall gifte/samboende voksne innvandrere. Voksne innvandrere med bakgrunn fra Tyrkia, Pakistan og Vietnam



Kilde: Levekår blant innvandrere 2005/2006.

Innvandringsgrunn påvirker noe

Årsaken til at innvandrerene kom til Norge kan påvirke grad av eksogami og endogami. En del innvandrerer kom nettopp *på grunn av* ekteskapet med en person som bor i Norge. Ugifte innvandrere som bor i Norge kan ha et annet ekteskapsmønster enn de som innvandrer på grunn av ekteskap. Andelen voksne innvandrere fra Tyrkia som lever i samliv med noen uten innvandrerbakgrunn er noe høyere enn det vi ser blant voksne innvandrere fra for eksempel Pakistan (figur 3.4). Denne forskjellen jevner seg imidlertid noe om vi kontrollerer for innvandringsgrunn. Tabell 3.2 viser voksne innvandrere som innvandret etter 6 år av andre årsaker enn familie. Blant disse er det en lavere andel som er gift med noen i den øvrige befolkningen. Dette skyldes at mange menn med tyrkisk bakgrunn kommer til Norge på grunn av en familieetablering med ei kvinne i den øvrige befolkningen (Daugstad 2008a).

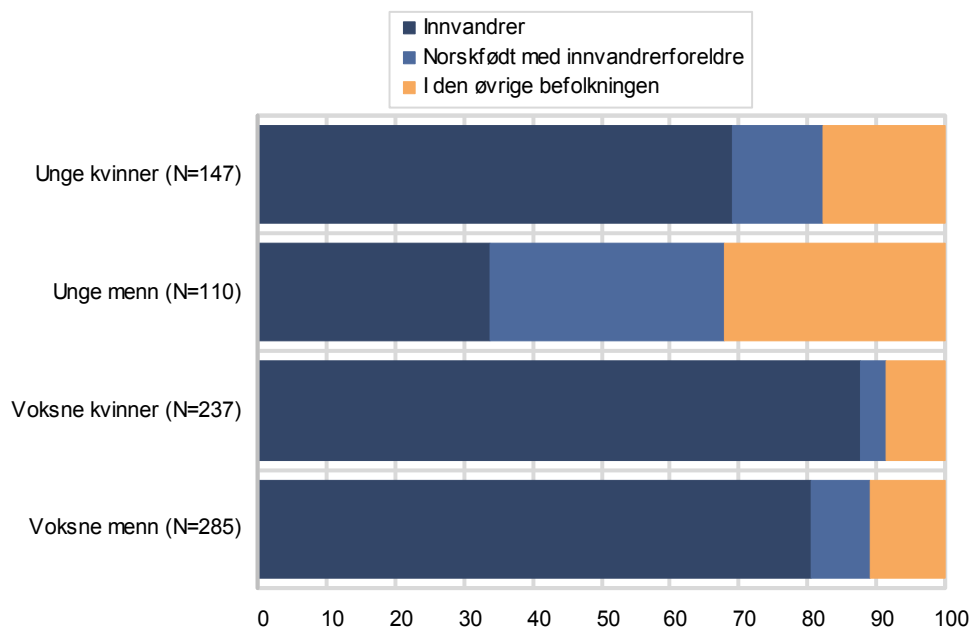
Blant voksne pakistanske innvandrere er effekten motsatt når vi kontrollerer for innvandringsgrunn. Flertallet av innvandrere fra Pakistan har kommet for å gjenforenes eller etablere seg med innvandrere eller norskfødte med innvandrerforeldre bosatt i Norge. Det er imidlertid ikke noen stor forskjell mellom innvandrere som innvandret på grunn av familie og de andre i den pakistanske gruppa, med hensyn til hvem de er gift med.⁴

3.3. Menn mer eksogame enn kvinner

Kvinner gifter seg i mindre grad med noen i den øvrige befolkningen, enn det menn ser ut til å gjøre. Blant voksne innvandrere med bakgrunn fra Tyrkia, Pakistan og Vietnam, var andelen kvinner gift eller samboende med noen i den øvrige befolkningen på 9 prosent for voksne innvandrere som deltok i LKI. Blant voksne menn var andelen 11 prosent. Voksne innvandrer menn er også i større grad gift med norskfødte med innvandrerforeldre enn voksne innvandrerkvinner (figur 3.4). 87 prosent av voksne innvandrerkvinner er gift med en innvandrer. Mønsteret blant voksne innvandrere må sees i sammenheng med at flere kvinner enn menn fra disse tre landene, kommer til Norge nettopp på grunn av ekteskap (Daugstad 2008a).

Blant unge med innvandrerbakgrunn er forskjellene mellom menn og kvinner enda tydeligere. I figur 3.4 ser vi på unge gifte, samboende, forlovede og unge som har kjæreste. Av de unge som var i et forhold, var det om lag en av tre menn som var sammen med en i den øvrige befolkningen. Like mange var sammen med noen som var innvandrer eller norskfødt med innvandrerforeldre. Blant unge kvinner var 7 av 10 sammen med en som var innvandrer, og 18 prosent med en som var i den øvrige befolkningen. Resten (13 prosent) var sammen med en norskfødt med innvandrerforeldre. Unge kvinner med bakgrunn fra disse tre landgruppen er altså langt mindre eksogame enn unge menn med samme bakgrunn.

Figur 3.4. Ektefelles/samboers bakgrunn i prosent av voksne innvandrere (26 år eller eldre) i et forhold, og ektefelles/samboers/forlovedes eller kjærestes bakgrunn i prosent av antall unge med innvandrerbakgrunn (20-25 år) i et forhold. Personer med bakgrunn fra Tyrkia, Pakistan og Vietnam. Prosent



Kilde: Levekår blant innvandrere 2005/2006 og Levekår blant unge innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre, 2006/2007

⁴Her anbefales det å gjøre analyser basert på registerdata. Her kan vi i identifisere innvandringsgrunn så langt tilbake som til 1990.

3.4. Er mange i slekt med partneren sin?

Det har vært en del diskusjon i media om inngifte med slektninger i enkelte innvandremiljøer (se bl.a. Sørheim 2005, VG 01.02.2006). Inngifte antas å medføre risiko for bl.a. medfødte misdannelser, og dermed ha negativ helseeffekt for barn (Surén, Grojibovski og Stoltenberg 2007). Temaet var oppe i media under planleggingen av LKI-U. Det ble inkludert ett spørsmål om ektefellen, samboeren, forloveden eller kjæresten var en slektning i spørreskjemaet. Lignende spørsmål ble også stilt til unge i en undersøkelse blant unge med minoritetsbakgrunn gjennomført i Danmark (Schmidt og Jacobsen 2004), og vi skal sammenligne resultatene fra LKI-U med resultatene fra den danske undersøkelsen.

Inngifte blant par som har fått barn

I 2007 ble det publisert en studie fra Folkehelseinstituttet om inngifte i Norge (Surén m.fl. 2007). Forskerne brukte data fra Medisinsk fødselsregister og SSBs befolkningsfiler for perioden 1967 til 2002, for å få en oversikt over hvor mange barn som ble født av par som var inngiftet. I rapporten ble *inngiftet* definert som at parene som fikk barn var tremenninger eller nærmere beslektet. De så særskilt på innvandrergupper som er kjent for at inngiftede ekteskap. Dette var landgrupper med bakgrunn fra Nord-Afrika, Midt-Østen og Sørvest-Asia.

Forskerne konkluderer med at det blant innvandrerpar med bakgrunn fra Pakistan var 44 prosent av alle fødte barn som hadde foreldre som var søskenbarn eller tremenninger. Blant norskfødte med pakistanske par som ble foreldre, var andelen søskenbarn og tremenninger 35 prosent. Over tid er inngifteandelen (målt av par som fikk barn) på vei nedover, både blant pakistanske innvandrere og norskfødte med pakistanske foreldre.

For de andre innvandrergruppene de så på, var andelen inngifte atskillig lavere blant par som fikk barn. Blant innvandrere med bakgrunn fra Tyrkia var andelen foreldrepår som var inngiftet 17 prosent, og 12 prosent blant norskfødte par med tyrkiske foreldre.

Flest i slekt blant unge med bakgrunn fra Pakistan

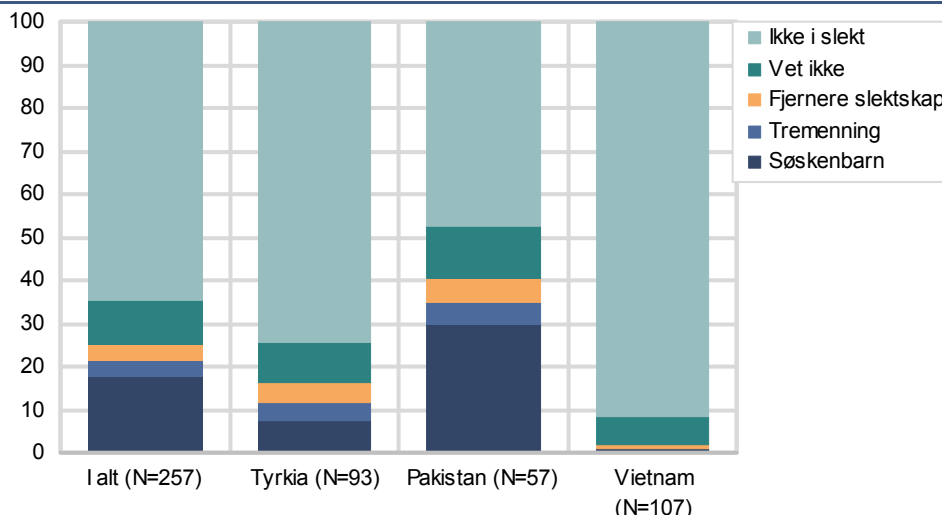
18 prosent sa at de var søskenbarn med sin ektefelle, samboer, forlovede eller kjæreste blant alle unge som ble intervjuet i LKI-U (figur 3.5). Det var klart flest i slekt blant unge med bakgrunn fra Pakistan, der hele 35 prosent sa at de var sammen med en som var deres søskenbarn eller tremenning (dvs. slik som Surén m.fl. (2007) definerer inngifte). Blant dem med tyrkisk bakgrunn var den tilsvarende andelen på 12 prosent. Dette stemmer godt med det resultatet som Surén m.fl. også kom fram til blant par som fikk barn.

Blant unge med bakgrunn fra Vietnam var det under 2 prosent som oppga noe som helst slektskap med sin ektefelle, samboer, forlovede eller kjæreste. Blant disse har vi også sett at det er langt mer vanlig å etablere seg med en person som er uten innvandrerbakgrunn, og i denne landgruppa regnes heller ikke inngifte for å være særlig utbredt (jamf. Surén m.fl. 2007).

Høyere inngifteandel blant unge i Danmark

Funnene fra våre tre grupper av unge avviker noe fra resultatene som kom fram i den tidligere nevnte danske undersøkelsen (Schmidt og Jacobsen 2004). I den danske undersøkelsen kommer forskerne fram til at hele 44 prosent av de unge med bakgrunn fra Pakistan (alderen 17-27 år) var gift eller forlovet med en fetter eller kusine. 3 prosent var gift eller forlovet med noen i annen familie. Blant unge med bakgrunn fra Tyrkia sa 24 prosent at de var i slekt med ektefellen eller forloveden (ibid:127). Dette er altså en noe høyere andeler enn det vi kommer fram til blant unge 20-25 år fra de samme landgruppene i det norske materialet. Men også her en andelen som er gift med slektninger høyest blant unge med bakgrunn fra Pakistan.

Figur 3.5. Andel som angir slektsrelasjon mellom seg og ektefellen, samboeren, forloveden eller kjæresten. Unge med bakgrunn fra Tyrkia, Pakistan og Vietnam, 20-25 år



Kilde: Levekår blant unge innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre, 2006/2007

Sjeldnere i slekt med kjæresten

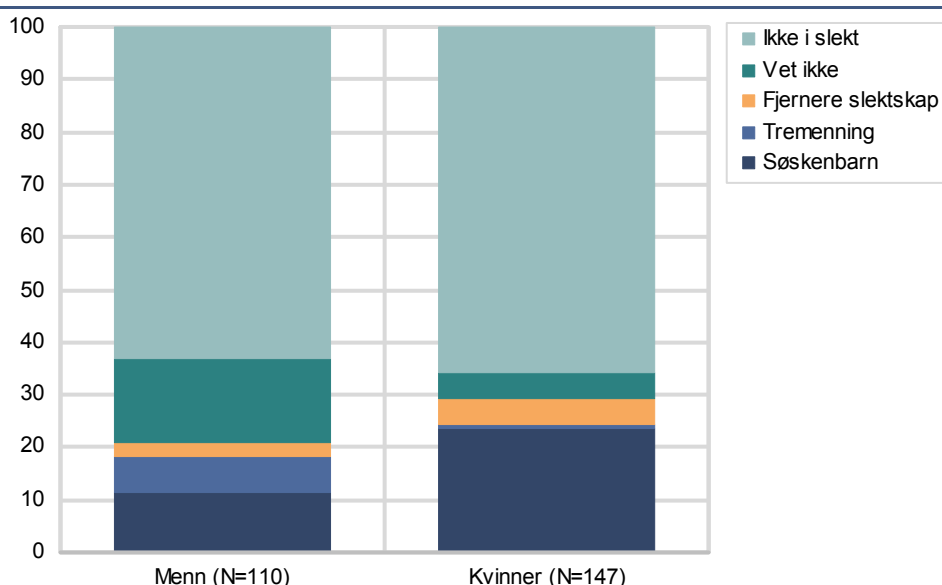
Blant unge som hadde kjæreste, var det noe mindre vanlig å være i slekt. Blant alle med bakgrunn fra disse tre landgruppene som hadde kjæreste, var det 6 prosent som var i slekt med sin kjæreste. Selv om tallene er vektet, påvirkes likevel andelen av at det er så mange blant dem med bakgrunn fra Vietnam som har kjæreste og få i de andre gruppene. I den vietnamesiske gruppa så vi at det var det nesten ingen som var i et mer etablert forhold med et søskenbarn eller tremenning.

Det var også særlig få som sa de hadde kjæreste blant dem med pakistansk bakgrunn, og det er også i denne gruppa det er mest vanlig med inngifte. Blant de få med pakistansk bakgrunn som hadde kjæreste, var det 7 av 10 som sa at de ikke var i slekt.

..og menn er i mindre grad sammen med en kusine

Det var en lavere andel menn enn kvinner som sa at de var sammen med et søskenbarn. Figur 3.6 omfatter både gifte, samboende, forlovede og dem som har kjæreste. Det er imidlertid langt flere menn enn kvinner som ikke vet om det er noen slektsrelasjon mellom seg og partneren, eller som ikke ønsker å svare på dette.

Figur 3.6. Andel som angir slektsrelasjon mellom seg og ektefelle, samboeren, forlovede eller kjæresten. Unge menn og kvinner med bakgrunn fra Tyrkia, Pakistan og Vietnam, 20-25 år. Prosent



Kilde: Levekår blant unge innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre, 2006/2007

3.5. Oppsummering

Blant alle etablerte unge med bakgrunn fra Tyrkia, Pakistan og Vietnam var det flest som var i et parforhold med en innvandrere. Det er imidlertid store forskjeller mellom de tre landgruppene. Unge med pakistansk bakgrunn levde i minst grad i et eksogamt samliv (7 prosent av gifte, samboende eller forlovede). Blant dem med vietnamesisk bakgrunn var det 6 av 10 som har et eksogamt samliv. Unge med tyrkisk bakgrunn var i størst grad i samliv med en person som var innvandrere sammenlignet med de andre gruppene. Vi ser det samme mønsteret blant voksne innvandrere som blant unge. Voksne pakistanske innvandrere er minst eksogame av disse tre gruppene vi har sett på her. Men voksne vietnamesiske innvandrere er langt mer endogame enn unge med samme bakgrunn.

Det har vært mye oppmerksomhet omkring inngifte mellom slektninger blant ulike innvandrergupper. Og det er blant unge med pakistansk bakgrunn vi ser at flest gift, samboer eller forlovet med noen som enten er søskenbarnet eller tremenningen sin (35 prosent). Inngifte er noe mindre vanlig blant unge med tyrkisk bakgrunn (12 prosent), og heller unntaket blant dem med vietnamesisk bakgrunn (2 prosent). Menn er mer eksogame enn kvinner, og menn er også i mindre grad gift med en slektning enn det kvinner er.

Tabell 3.1. Ektefelles/samboers bakgrunn i prosent av antall gifte/samboende innvandrere, som har innvandret etter fylte 6 år. Voksne innvandrere fra Tyrkia, Pakistan og Vietnam, 26 år eller eldre

	I alt	Tyrkia	Pakistan	Vietnam
Antall personer (N)	522	193	156	173
I alt	100	100	100	100
I den øvrige befolkningen	8,4	14	2,6	11,6
Innvandrere	83,9	80,3	87,8	81,5
Norskfødte med innvandrerforeldre	6,3	5,7	8,3	4
Vet ikke	1,4	0	1,3	2,9

Kilde: Levekår blant innvandrere 2005/2006.

Tabell 3.2. Ektefelles/samboers bakgrunn i prosent av antall gifte/samboende innvandrere. Innvandret etter fylte 6 år av annen årsak enn familie. Voksne innvandrere fra Tyrkia, Pakistan og Vietnam, 26 år eller eldre

	I alt	Tyrkia	Pakistan	Vietnam
Antall personer (N)	353	121	86	146
I alt	100	100	100	100
I den øvrige befolkningen	6,8	6,6	2,4	11
Innvandrere	86,9	90,1	90,7	81,5
Norskfødte med innvandrerforeldre	4,1	3,3	4,7	4,1
Vet ikke	2,2	0	2,3	3,4

Kilde: Levekår blant innvandrere 2005/2006.

Tabell 3.3. Andel som angir slektsrelasjon mellom seg og ektefelle, samboeren, forlovede eller kjæresten. Unge med bakgrunn fra Tyrkia, Pakistan og Vietnam, 20-25 år

	I alt	Tyrkia	Pakistan	Vietnam
I alt (N)	257	93	57	107
Søskenbarn	17,6	7,5	29,8	0,9
Tremenning	3,7	4,3	5,3	0
Fjernere slektskap	3,9	4,3	5,3	0,9
Vet ikke	10,2	9,7	12,3	6,5

Kilde: Levekår blant unge innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre, 2006/2007

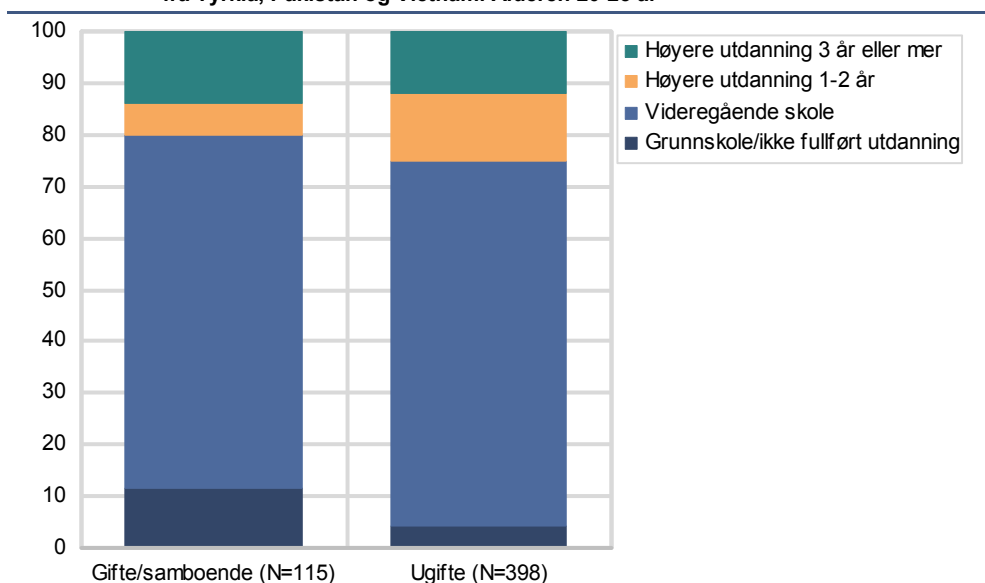
4. Unge i utdanning og arbeid

I dette kapitlet skal vi se nærmere på om utdanningsnivå blant unge som er etablert, og vi skal også se på om utdanningsnivå har noe å si for hvem voksne innvandrere og unge med innvandrerbakgrunn har giftet seg med. Det er grunner til å anta at utdanningsnivå, i likhet med andre sosiale bakgrunnsvariabler, kan virke inn på både etableringsalder og hvem de gifter seg med. I norsk sammenheng er det ikke tidligere sett på sammenhengen mellom utdanningsnivå og ekteskapsmønstre blant unge med innvandrerbakgrunn. Vi skal også se på unge med innvandrerbakgrunn i utdanning og arbeid. Norskfødte med innvandrerforeldre tar i større grad utdanning enn innvandrere på samme alder (Daugstad 2008b). Norskfødte med innvandrerforeldre og tidliginnvandrere er også langt mer aktive i arbeidsmarkedet enn innvandrere som innvandret etter skolealder (Olsen 2008).

4.1. Ugifte har noe høyere utdanningsnivå enn gifte og samboende

Unge med innvandrerbakgrunn som deltok i LKI-U som ennå ikke var gift, var noe yngre enn gifte og samboende (se kapittel 2). Likevel var det en større andel som bare hadde grunnskoleutdanning blant dem som var i et etablert parforhold, enn unge som ennå ikke var gift eller samboende. Figur 4.1 viser utdanningsnivået blant gifte og samboende, og unge som ennå ikke var i et såpass etablert parforhold. Blant gifte/samboende var det 20 prosent som hadde noe høyere utdanning. Bland dem som er ugift var det 25 prosent som hadde noe høyere utdanning. Og dette altså på tross av at gifte og samboende var noe eldre enn dem som ikke hadde etablert seg.

Figur 4.1. Utdanningsnivå blant gifte/samboende og ugifte. Unge med innvandrerbakgrunn fra Tyrkia, Pakistan og Vietnam. Alderen 20-25 år



Kilde: Levekår blant unge innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre, 2006/2007

For alle de tre landgruppene var det en større andel blant ugifte som hadde lengre høyere utdanning, enn blant gifte eller samboende. Disse tallene kan tyde på at det er en tendens til at unge som gifter seg tidlig, i noe mindre grad har tatt utdanning enn unge som utsetter giftemålet.⁵ Imidlertid er det viktig å påpeke at giftemålet ikke nødvendigvis er årsaken til at de har lavere utdanningsnivå. Høy utdanning reduserer trolig sjansen for tidlig giftemål, mens tidlig giftemål trolig vil redusere sjansen for at de tar høyere utdanning. I andre studier påpekes det også at tidlig

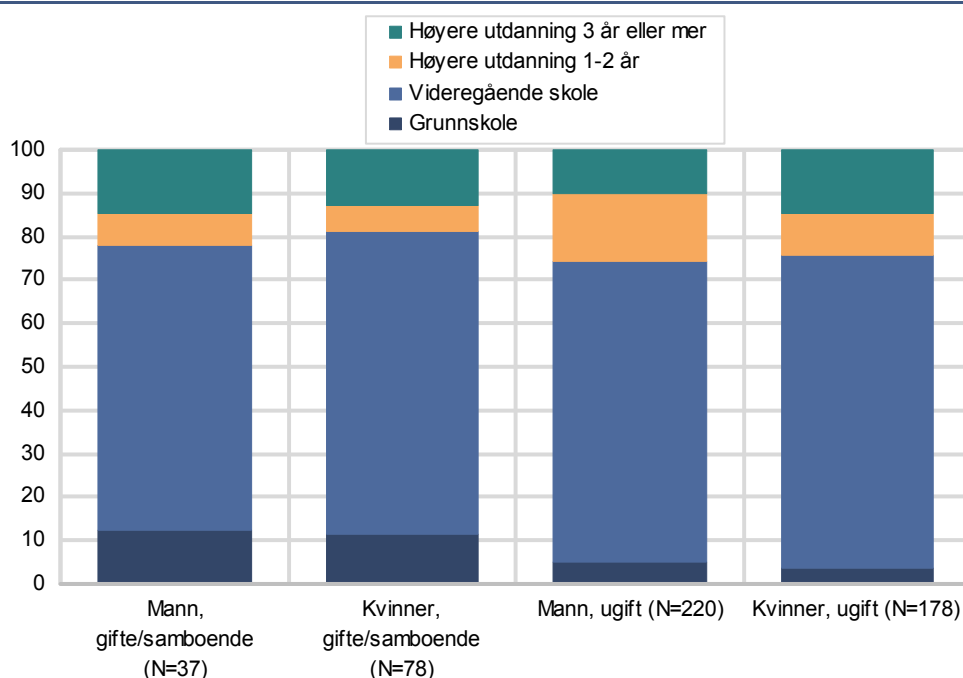
⁵ Dette er en problemstilling som det er mulig å belyse gjennom tilgjengelig registerdata. Selv om opplysninger om utdanningsnivå er utilstrekkelig for innvandrere (se Daugstad 2008b), vil både norskfødte med innvandrerforeldre og tidliginnvandrere i stor grad ha tatt utdanningen sin i Norge.

pardannelse er vanligst blant dem som har foreldre med lav utdanning (se for eksempel Wiik 2009). Dette skal vi se noe nærmere på i kapittel 6.

Flere gifte menn med lav utdanning

Det er imidlertid ingen tydelige kjønnsforskjeller når vi ser på gifte og samboende, sammenlignet med de som er ugifte (alle tre landgruppene sett under ett). Både blant gifte og samboende menn og kvinner var andelen som bare hadde grunnskoleutdanning noe høyere enn det vi ser blant de andre unge (figur 4.2). 22 prosent av gifte eller samboende menn hadde noe høyere utdanning. Blant ugifte menn var andelen 4 prosentpoeng høyere. Blant kvinner ser vi det samme mønsteret, med en forskjell på 5 prosentpoeng i ugifte kvinners favør.

Figur 4.2. Utdanningsnivå blant kvinner og menn, gifte/samboende og ugifte. Unge med bakgrunn fra Tyrkia, Pakistan og Vietnam. 20-25 år



Kilde: Levekår blant unge innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre, 2006/2007

4.2. Er det større grad av eksogami blant dem med høyere utdanning?

Internasjonal forskning antyder at innvandrere med høyere utdanning i større grad er eksogame enn dem med lavere utdanning (Dribe og Lundh 2008). Personer med høyere utdanning har større tilbøyelighet til å flytte fra etniske enklaver for å ta mer utdanning eller for å jobbe, og de får bedre språkkunnskaper. Slik blir de også eksponert for framtidige partnere med annen etnisk bakgrunn enn dem selv. Kan vi således forvente at utdanningsnivå vil spille en rolle i forhold til hvem ektefellen er?

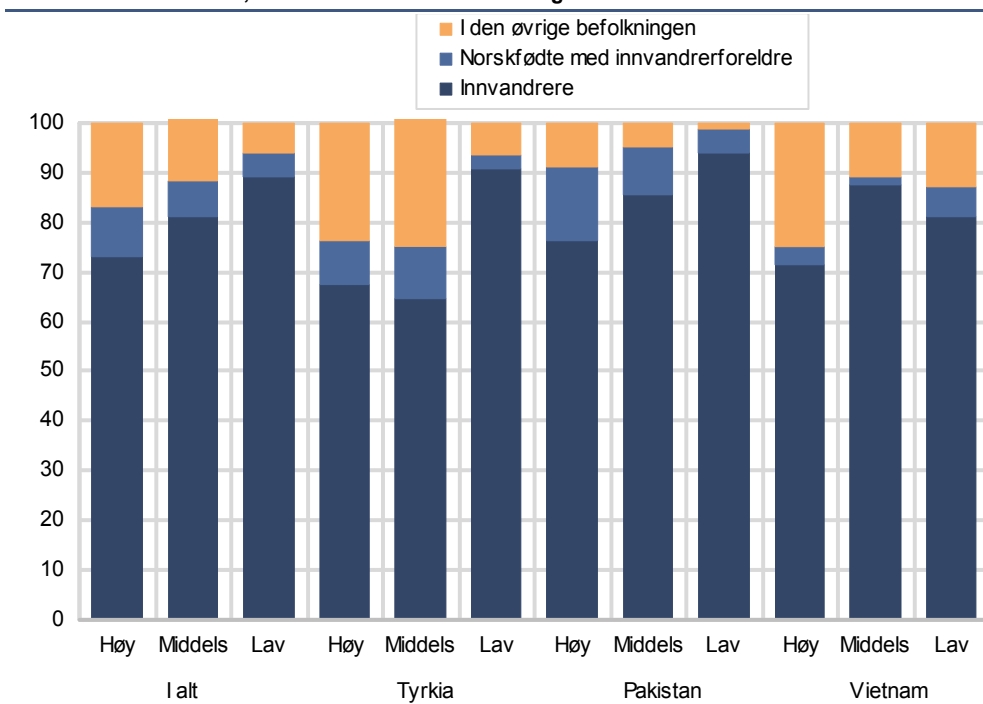
Utdanningsnivå ser ut til å påvirke grad av eksogami blant voksne innvandrere

I Norge har vi ikke noe system for å systematisk samle inn data på hvilken utdanning innvandrerne har tatt før de kommer til Norge. Dette er et betydelig problem når vi skal gjøre analyser hvor utdanning er en viktig bakgrunnsfaktor. Datagrunnlaget i LKI og LKI-U gir oss imidlertid en mulighet til å se på sammenhengen mellom utdanning og giftemønstre.

Og utdanningsnivå ser ut til å påvirke grad av eksogami blant voksne innvandrere. I figur 4.3 ser vi på voksne innvandrere med bakgrunn fra Tyrkia, Pakistan og Vietnam etter utdanningsnivå, og ektefellens eller samboerens bakgrunn. Det er en

noe større andel som er gift eller samboende med en person i den øvrige befolkning blant dem med noe universitets- eller høyskole utdanning (definert som høy utdanning her), enn blant dem med videregående skole (definert som middels utdanning) eller grunnskole (definert som lav utdanning) blant de tre gruppene sett under ett. Vi ser en tydelig tendens til at voksne innvandrere med høyere utdanning i større grad er gift med noen i den øvrige befolkningen, både blant dem med bakgrunn fra Vietnam og Pakistan. Blant dem med bakgrunn fra Tyrkia er tendensen gjeldende både dem med høyere og middels utdanning.

Figur 4.3. Ektefelle/samboers bakgrunn (innvandringskategori) i prosent av antall gifte/samboende blant voksne innvandrere med bakgrunn fra Tyrkia, Pakistan og Vietnam, etter innvanderens utdanningsnivå



Kilde: Levekår blant innvandrere 2005/2006.

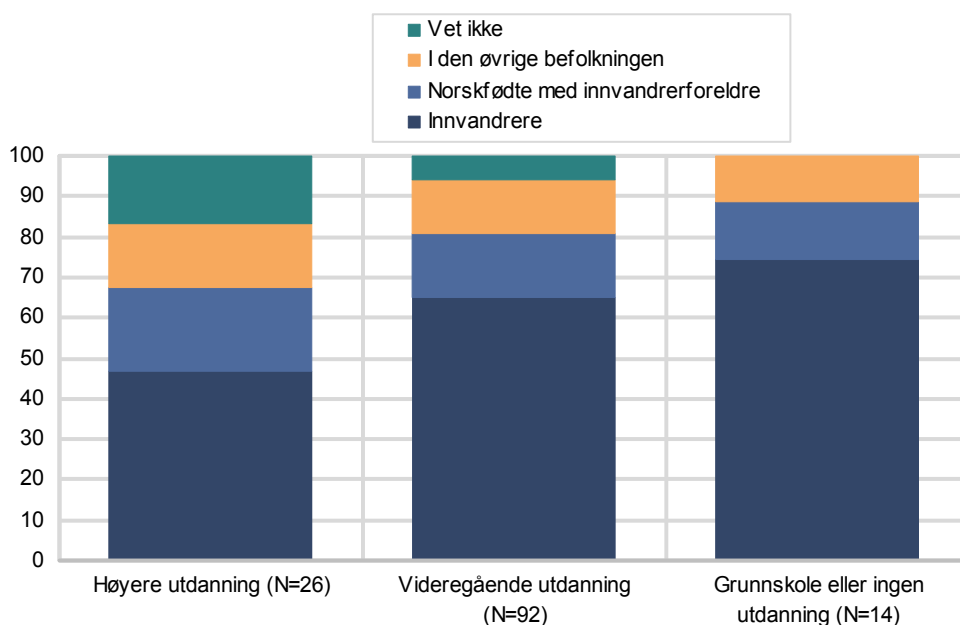
Disse utslagene kan påvirkes av at det er få personer i de ulike landgruppene fordelt etter utdanningsnivå (se tabell 4.1). Det er relativt få som har høy utdanning blant voksne innvandrerne, slik at tallene må tolkes med noe forsiktighet når vi ser på de enkelte landgruppene. Men tilsvarende analyser basert på registeranalyser vil ikke gi tilfredsstillende opplysninger om utdanningsnivå, da vi har svært dårlig dekningsgrad av fullført utdanning blant innvandrere (se Daugstad 2008b).

... og vi ser det samme mønsteret blant unge

Vi ser det samme mønsteret blant unge med innvandrerbakgrunn som blant voksne innvandrere. I figur 4.4 ser vi ektefellens/samboerens/forlovedens bakgrunn blant unge fra de tre landgruppene samlet. Det var en del personer som ikke visste, eller ikke ville oppgi, partnerens bakgrunn. Men på tross av dette, er andelen i et eksogamt forhold høyere blant unge med noe høy utdanning enn blant dem som ikke har noe høyere utdanning.

Her er det imidlertid for få personer som er gift/samboende eller forlovet til å utdype dette nærmere for de enkelte landgruppene (totalt 26 personer med noe høyere utdanning, som var gift, samboende eller forlovet). Det anbefales at det gjøres tilsvarende analyser ved hjelp av registerstatistikk, for å få bedre analysegrunnlag. Opplysninger om utdanningsnivå blant unge med innvandrerbakgrunn som enten er født her eller innvandret før skolealder, vil trolig være tilstrekkelig til å gjøre registeranalyser.

Figur 4.4. Ektefelles/samboers/forlovedes bakgrunn i prosent av antall unge gifte/samboende/forlovede med bakgrunn fra Tyrkia, Pakistan og Vietnam, etter utdanningsnivå. 20-25 år



Kilde: Levekår blant unge innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre, 2006/2007

Og hva med dem som ikke har giftet seg?

De fleste norskfødte med innvandrerforeldre og tidliginnvandrere fremdeles er unge og få har giftet seg. Derfor er det vanskelig å trekke konklusjoner om hvordan deres pardannelsesmønstre vil være, basert på mønsteret blant unge som trolig har etablert seg relativt tidlig. Det kan nemlig tyde på at de som utsetter giftemålet, også skiller seg fra dem som allerede har etablert seg på flere måter.

Disse hovedtrekkene kan vi se: De som har utsatt giftemålet har noe høyere utdanning enn de som har giftet seg. Som vi så i avsnittet over kan vi kanskje forvente at det er noe større grad av eksogami blant dem med (noe) høyere utdanning. For voksne innvandrere fra de samme landgruppene, var andelen som var gift med noen i den øvrige befolkningen høyere blant dem som hadde mer enn grunnskoleutdanning. Blant unge med innvandrerbakgrunn var andelen som var gift, samboer eller forlovet med en innvandrer betydelig lavere blant unge med (noe) høyere utdanning, enn blant unge med videregående- eller grunnskoleutdanning. Dette kan tyde på at de som ennå ikke har giftet seg og kanskje utsatt giftemålet, velger annerledes enn unge som har etablert seg. Vi bør dermed ikke predikere ekteskapsmønstre for unge som har utsatt giftemålet på bakgrunn av det mønsteret vi ser blant dem som har giftet seg som relativt unge.

4.3. Ni av ti unge var i jobb eller under utdanning

I alderen 20-25 år er fremdeles mange under utdanning. I denne alderen er det også mange som entrer arbeidslivet, enten ved siden av studier eller på heltid. Unge med innvandrerbakgrunn deltar i like stor grad som andre unge i arbeid eller utdanning (Løwe 2008). Menn har et noe høyere aktivitetsnivå enn kvinner. Henriksen 2009 (red), Olsen 2008 og Daugstad 2008b dokumenterer at unge norskfødte med innvandrerforeldre har høyt sysselsettingsnivå og er oftere i utdanning, sammenlignet med innvandrere i samme alder.

Men er unge i et etablert parforhold like aktive i jobb og utdanning som de andre? I dette kapitlet skal vi se på om det er noen forskjeller i aktivitetsnivået blant gifte og samboende, og andre unge med innvandrerbakgrunn.

Høyest aktivitetsnivå blant unge med pakistansk bakgrunn

Blant alle 20-25 år som deltok i undersøkelsen, var ni av ti enten i jobb (minst 1 time i uka) eller i utdanning (minst 10 timer i uka). Dette er som nevnt på nivå med alle unge, og andel som var aktive er noe høyere for menn enn for kvinner (Løwe 2008). Andelen aktive var høyest blant unge med pakistansk bakgrunn, og lavest blant unge med tyrkisk bakgrunn. Unge med tyrkisk bakgrunn skiller seg fra unge med bakgrunn fra Pakistan og Vietnam, ved at det her var betydelig færre som var under utdanning. Andelen under utdanning var på 22 prosent mot henholdsvis 47 og 54 prosent (se tabell 4.2). Det er imidlertid høyere yrkesdeltakelse blant unge med bakgrunn fra Tyrkia, sammenlignet med de to andre gruppene. Andelen som var sysselsatt (minst en time i uka) var på 75 prosent, mot 70 og 62 prosent i de to andre gruppene (se ellers Daugstad 2008b for andel i utdanning i ulike innvandrergupper). Samlet sett er andelen som er aktive enten i jobb eller utdanning høyest blant unge (i alderen 20-25) med pakistansk bakgrunn. 91 prosent var enten i arbeid eller utdanning, sammenlignet med 90 prosent blant de unge med vietnamesisk bakgrunn og 86 blant unge med tyrkisk bakgrunn.

Lavere aktivitetsnivå blant gifte og samboende

Andelen i arbeid og utdanning totalt var lavere blant unge som var gift eller samboende (82 prosent). Andelen som var enten i arbeid eller utdanning var noe høyere (93 prosent) blant unge som ikke var i et etablert parforhold (se tabell 4.2). Men gifte og samboende fra de tre landgruppene var i større grad i arbeid enn i utdanning, sammenlignet med andre unge. 20 prosent blant gifte/samboende var under utdanning, og 68 prosent som var i jobb. Blant de som var ugifte var langt høyere utdanningsaktivitet (52 prosent) men like mange var i jobb. Resultatene må sees i lys av at gifte/samboende i snitt er noe eldre enn dem som ikke hadde etablert seg i noe parforhold.

Vi skal være forsiktig med å tolke forskjellene mellom landgruppene her, da antall gifte og samboende er særlig lavt blant unge med pakistansk og vietnamesisk bakgrunn. (se kapittel 2).⁶

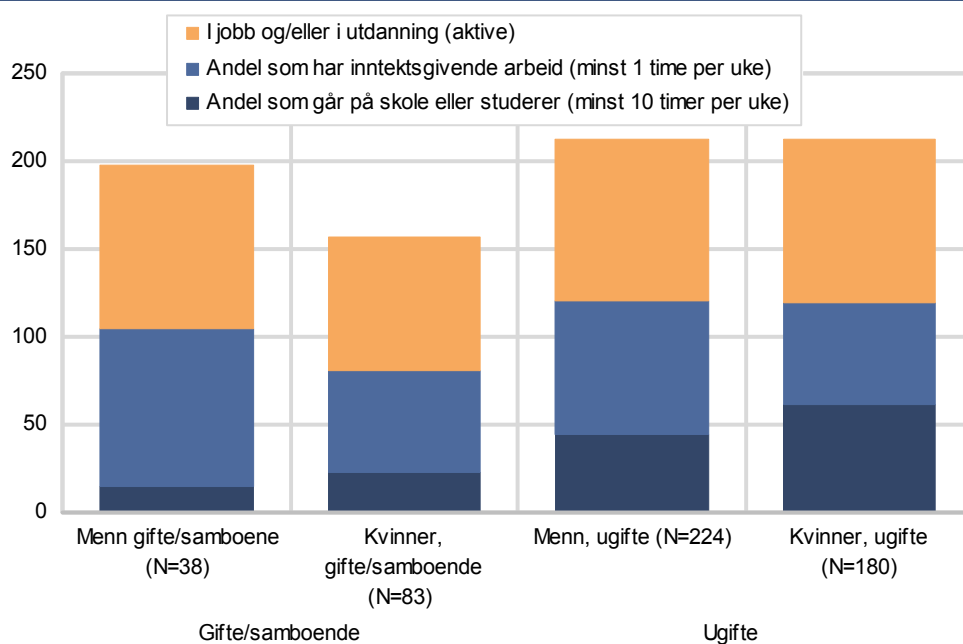
Flest etablerte kvinner er verken i utdanning eller jobb

Det var helt klart flere kvinner enn menn som studerte, og flere menn enn kvinner som var sysselsatte i aldersgruppa 20-25 år. Andelen som var aktive (dvs. i jobb og/eller utdanning totalt sett) var relativt lik blant menn og kvinner som deltok i LKI-U (figur 4.5). Andelen som var aktive enten i utdanning eller i jobb, var noe høyere for unge med innvandrerbakgrunn enn det er blant alle unge (se Løwe 2008). Men kjønnsforskjellene var noe mindre blant alle unge.

Det var særlig gifte eller samboende kvinner som var mindre aktive. Gifte kvinner var i noe større grad under utdanning enn gifte menn (23 mot 15 prosent), men de var i langt mindre grad i arbeid (57 mot 89 prosent). Gifte og samboende kvinner var i like stor grad i arbeid som kvinner som ennå ikke hadde etablert seg, men de var sjeldnere under utdanning. Gifte og samboende menn var også sjeldnere under utdanning enn menn som ikke hadde etablert seg (15 mot 45 prosent), men var i langt større grad sysselsatt (89 mot 76 prosent). Som nevnt vil dette påvirkes av at de unge i vårt utvalg som er i et etablert parforhold er noe eldre enn de som ikke har etablert seg. Men som vi så over, hadde også gifte og samboende noe lavere utdanningsnivå enn de unge som ennå ikke hadde etablert seg. Det vil også si at de som gifter seg tidlig også i mindre grad *fortsetter* med utdanning enn dem som utsetter giftemålet.

⁶ Disse funnene kan etterprøves ved hjelp av registerbaserte analyser. Noe gjøres allerede i for eksempel Olsen 2008, men for norskfødte og tidliginnvandrere fra Asia, Afrika, Latin-Amerika og Øst-Europa utenom EU/EØS samlet. Det vil også være fornuftig å gjøre en sammenligning med unge i den øvrige befolkningen.

Figur 4.5. Andel som har inntektsgivende arbeid (minst 1 time per uke) eller som går på skole eller studerer (minst 10 timer per uke). Etter kjønn og sivilstand. Unge med bakgrunn fra Tyrkia, Pakistan og Vietnam, 20-25 år. Prosent



Kilde: Levekår blant unge innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre, 2006/2007, Statistisk sentralbyrå

4.4. Oppsummering

Unge som var i et etablert samliv (gift eller samboende), hadde noe lavere utdanningsnivå enn dem som ennå ikke hadde etablert seg. Det er 5 prosentpoeng flere som har noe høy utdanning, blant dem som ikke er i et etablert forhold. Dette på tross av at de som er gift eller samboende er noe eldre enn de som ikke har etablert seg (se kapittel 2). Dette tyder på at tidlig giftermål trolig reduserer sjansen for å ta høyere utdanning, og høyere utdanning reduserer sjansen for å bli gift tidlig. I kapittel 6 skal vi også se mer på foreldrenes utdanningsbakgrunn.

Unge som var i et etablert parforhold var i mindre grad under utdanning enn dem som ennå ikke hadde etablert seg. Blant gifte og samboende menn var bare 15 prosent under utdanning, mens 45 prosent av ikke-etablerte menn studerte (alderen 20-25 år). Blant kvinner er andelen henholdsvis 23 og 62 prosent under utdanning. Det totale aktivitetsnivået (i arbeid og under utdanning) blant dem som var i et etablert forhold og unge som ikke var det, var om lag på samme nivå for mennene. Men det er flere gifte/samboende som er i jobb og flere ugifte som er i utdanning. For kvinner var andelen aktive betydelig lavere for unge som var i et etablert parforhold.

Det ser ut til at det er en sammenheng mellom utdanningsnivå og eksogami. Både blant voksne innvandrere og unge med innvandrerbakgrunn ser det ut til at de med høyere utdanning i større grad enn dem som bare har grunnskoleutdanning er i et eksogamt samliv. Dette *kan* tyde på at vi med økt utdanningsnivå vil komme til å se endringer i pardanningsmønster, også blant unge med innvandrerbakgrunn. Siden fremdeles så mange ikke har etablert seg, er historien bare så vidt påbegynt.

Tabell 4.1. Ektefelle/samboers bakgrunn (innvandringskategori) i prosent av antall gifte/samboende. Voksne innvandrere med bakgrunn fra Tyrkia, Pakistan og Vietnam, 26 år eller eldre.

	I alt	Tyrkia	Pakistan	Vietnam
IO har høyere utdanning (N)	96	34	34	28
I alt	100	100	100	100
Innvandrere	73	68	77	71
Norskfødte med innvandrerforeldre	10	9	15	4
I den øvrige befolkningen	17	24	9	25
IO har videregående utdanning (N)	145	48	41	56
I alt	100	100	100	100
Innvandrere	81	65	85	88
Norskfødt av to utenlandsfødte foreldre	7	10	10	2
I den øvrige befolkningen	12	25	5	11
IO har grunnskole/ingen fullført utdanning (N)	274	110	80	84
I alt	100	100	100	100
Innvandrere	89	91	94	81
Norskfødt av to utenlandsfødte foreldre	5	3	5	6
I den øvrige befolkningen	6	6	1	13

Kilde: Levekår blant innvandrere 2005/2006.

Tabell 4.2. Andel som har inntektsgivende arbeid (minst 1 time per uke) eller som går på skole eller studerer (minst 10 timer per uke). Unge med bakgrunn fra Tyrkia, Pakistan og Vietnam, 20-25 år. Prosent

	I alt	Tyrkia	Pakistan	Vietnam
Under utdanning eller arbeid min 10 timer i uka. 20-25 år				
Antall personer (N)	525	155	151	219
Andel som går på skole eller studerer (minst 10 timer per uke)	44,8	21,9	47	53,9
Andel som har inntektsgivende arbeid (minst 1 time per uke)	68,5	74,8	69,5	61,6
I jobb og/eller i utdanning (aktive)	90,2	85,8	91,4	90
Under utdanning eller i arbeid. Gifte/samboende personer 20-25 år				
Antall personer (N)	121	64	31	26
Andel som går på skole eller studerer (minst 10 timer per uke)	20,3	10,9	22,6	30,8
Andel som har inntektsgivende arbeid (minst 1 time per uke)	68,3	64,1	67,7	80,8
I jobb og/eller i utdanning (aktive)	81,9	78,1	80,7	96,2
Under utdanning eller arbeid. Ugifte/ikke samboende personer 20-25 år.				
Antall personer (N)	404	91	120	193
Andel som går på skole eller studerer (minst 10 timer per uke)	51,6	29,7	53,3	57
Andel som har inntektsgivende arbeid (minst 1 time per uke)	68,5	82,4	70	59,1
I jobb og/eller i utdanning (aktive)	92,5	91,2	94,2	89,1

Kilde: Levekår blant unge innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre, 2006/2007, Statistisk sentralbyrå

Tabell 4.3. Andel som har inntektsgivende arbeid (minst 1 time per uke) eller som går på skole eller studerer (minst 10 timer per uke). Etter kjønn og sivilstand. Alderen 20-25 år. Prosent

	Gifte/samboende		Ugifte		Alle	
	Menn	Kvinner	Menn	Kvinner	Menn	Kvinner
Under utdanning eller i arbeid. Etter ekteskapelig status og kjønn. 20-25 år						
Antall personer (N)	38	83	224	180	262	263
Andel som går på skole eller studerer (minst 10 timer per uke)	14,9	23,1	44,6	61,7	40,5	49,9
Andel som har inntektsgivende arbeid (minst 1 time per uke)	89,3	57,3	75,9	57,9	77,8	57,7
I jobb og/eller i utdanning (aktive)	93,5	75,9	92,4	92,7	92,5	87,5

Kilde: Levekår blant unge innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre, 2006/2007, Statistisk sentralbyrå

5. Kontakt med opprinnelsesland, norske venner og religionens betydning

I dette kapitlet skal vi se nærmere på om de som er gift, samboende eller forlovet har hyppigere kontakt med familie i opprinnelseslandet enn de som ikke er det. Vi så i kapittel 3 at de fleste i vårt utvalg som er i et etablert parforhold, er sammen med en som er innvandrer. Kontakt med eget eller foreldres opprinnelsesland blir dermed relevant å se nærmere på. Vi skal også se på om gode norske venner og religionens betydning kan ha noe å si for valg av partner.

5.1. De fleste har besøkt opprinnelseslandet

Har unge gifte, samboere eller de som er forlovet hatt mer hyppig kontakt med sitt eller sine foreldres opprinnelsesland enn unge som ikke er gift eller samboer? Innvandrere har mye kontakt med sitt opprinnelsesland (Blom og Henriksen 2008). Med bakgrunn i LKI finner vi at voksne innvandrere med bakgrunn fra Pakistan og Tyrkia i stor grad eier hus i utlandet (trolig opprinnelseslandet). Henholdsvis 31 og 38 prosent av voksne innvandrere fra disse landene sa at de eide hus i utlandet. De har også sterke bånd til opprinnelseslandet, ved hyppige besøk. 9 av 10 har besøkt opprinnelseslandet minst en gang de siste fem årene. De med bakgrunn fra Vietnam eier i liten grad eiendom i Vietnam (1 prosent eier hus), og noen færre har besøkt Vietnam de siste fem årene (6 av 10) (se også Blom og Henriksen 2008).

Også blant unge med bakgrunn fra disse landene ser vi det samme besøksmønsteret. Nesten alle unge med bakgrunn fra Tyrkia og Pakistan har besøkt familie i opprinnelseslandet de siste fem årene. Bare 3 prosent av pakistanske unge i alderen 20-25 år hadde ikke hatt noe opphold i Pakistan. Blant unge med tyrkisk bakgrunn var andelen 4,5 prosent. Blant unge vietnamesere var det noen flere, som ikke hadde vært i Vietnam (2 av 10).

Gifte ikke nærmere kontakt med opprinnelseslandet

Det vil si at både de som har giftet seg som ung og de som ennå ikke har etablert seg i et etablert parforhold, har hatt mye kontakt med sitt eget eller sine foreldres opprinnelsesland. Blant de tre landgruppene til sammen, var det 96 prosent av unge som var gift, samboere eller forlovet som sa at de hadde besøkt opprinnelseslandet. Det er 91 prosent av unge som ikke var i et etablert parforhold som hadde besøkt familien. Besøkshyppigheten var praktisk talt like høy, uavhengig om personen var i et etablert parforhold eller ikke. Alder kan forklare noe av den lille forskjellen vi ser, ved at ugifte er noe yngre.

Det er altså ikke noe som tilsier at hyppig kontakt med sitt eget eller foreldrenes opprinnelsesland øker sannsynligheten for tidlig ekteskap (figur 5.1). Det er en litt større forskjell i andel som har hatt besøk av familie fra opprinnelseslandet de siste fem årene. Her ser vi at det var en noe større andel av dem som ikke var i et etablert parforhold som hadde hatt besøk av familie, enn gifte, samboende eller forlovede. Dette kan skyldes tilfeldige variasjoner, og at det var såpass få gifte/samboende respondenter i utvalget.

Flest unge med pakistansk bakgrunn har gått på skole i opprinnelseslandet

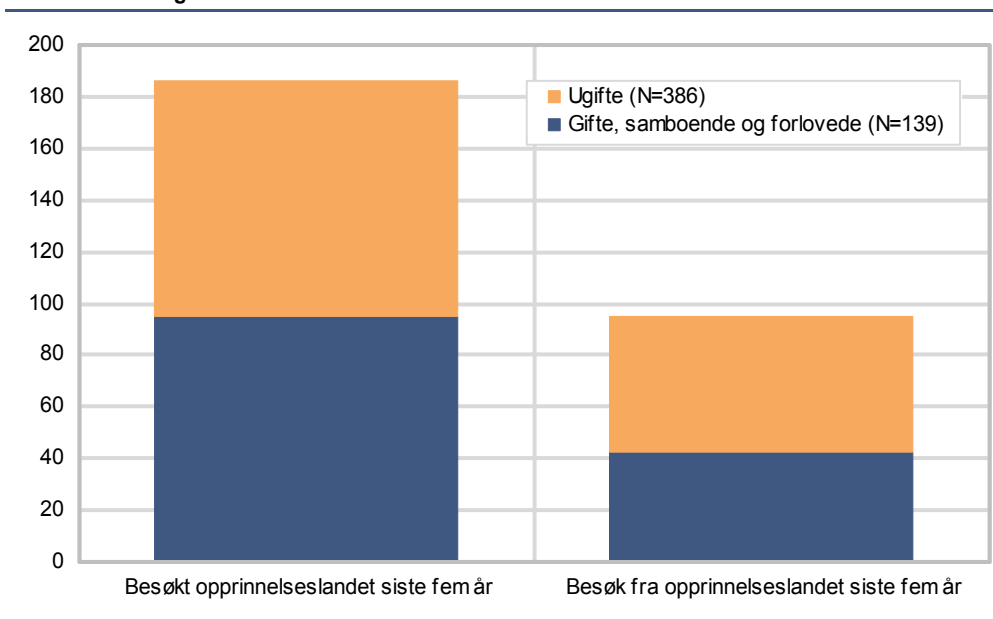
Unge med pakistansk bakgrunn oppgir oftest skolegang som viktigste formål med det lengste oppholdet i Pakistan. Blant disse oppgir 18 prosent av unge 20-25 år skolegang som formålet med oppholdet (se tabell 5.1). Det er ikke noen betydelige forskjeller med hensyn til formålet med besøket i sitt eget eller foreldrenes opprinnelsesland, blant de som er gift/forlovet og de som ikke er gift/forlovet.

Den mest åpenbare forskjellen er at de unge med bakgrunn fra Vietnam i mye større grad oppgir ferie som formål med oppholdet, enn de unge med bakgrunn fra Tyrkia og Pakistan. I motsetning til de sistnevnte gruppene, har unge fra Vietnam

bakgrunn som flyktninger og mindre materiell tilknytning til sitt opprinnelsesland (gjennom for eksempel eiendom).

Det ser altså ikke ut til at det er noen forskjell i pardannelsesmønstre blant unge som har besøkt opprinnelseslandet og de som ikke har det, og det er ikke noen store forskjeller på om de som har hatt besøk av familie eller ikke. På den andre siden er det mest vanlig med eksogame forhold blant unge med vietnamesisk bakgrunn, som også er de som i minst grad har besøkt foreldrenes opprinnelsesland. Det er nærliggende å tro at grad av endogami og gifte med slektninger også kan påvirkes av kontakt og besøkhypighet. Med nær kontakt med foreldres opprinnelsesland og familien der, vil den unge bli eksponert for potensielle partnere fra opprinnelseslandet. Men her er det komplekse årsakssammenhenger som vi ikke kan få kartlagt her.

Figur 5.1. Andel som har hatt besøk fra eller selv besøkt opprinnelseslandet siste fem år. Gifte, samboende og forlovede og ugifte. Unge med bakgrunn fra Tyrkia, Pakistan og Vietnam. 20-25 år. Prosent



Kilde: Levekår blant unge innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre, 2006/2007

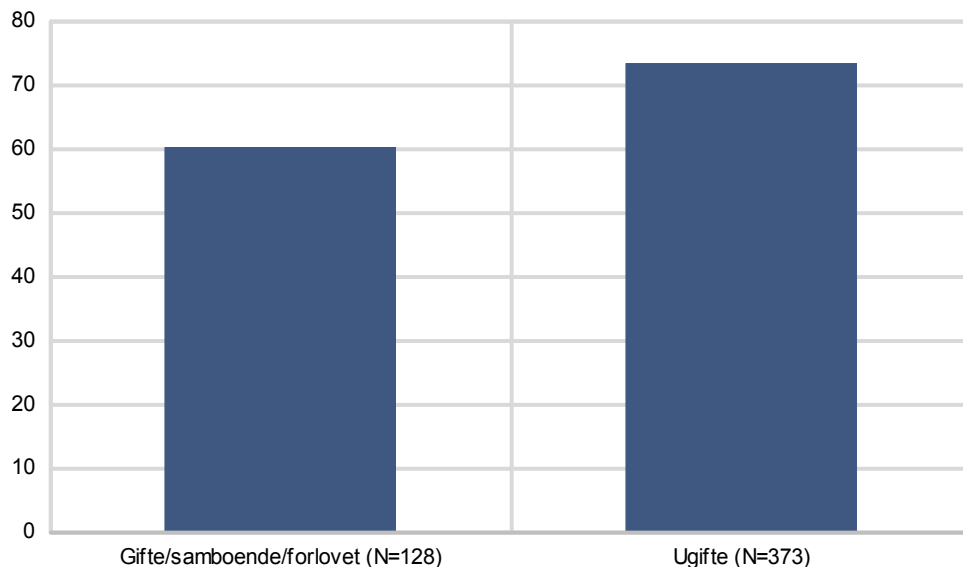
5.2. Færre i et etablert forhold har gode norske venner

De fleste unge i med innvandrerbakgrunn alderen 20-25 år har en god norsk venn. Sju av ti av unge som har gode venner i Norge, sier at en eller flere av disse har *norsk* bakgrunn. Hvordan er dette blant dem som er gift/samboende eller forlovet sammenliknet med unge som ennå ikke er i et såpass etablert forhold?

Det var noen færre blant de unge med bakgrunn fra Tyrkia, Pakistan eller Vietnam som var gift, samboer eller forlovet, som sa at de hadde en god norsk venn. Blant disse var andelen som sa at de hadde en god venn med norsk bakgrunn på 60 prosent (se figur 5.2). Blant unge som ennå ikke var i et såpass etablert forhold, var andelen med god norsk venn 14 prosentpoeng høyere (74 prosent).

Dette kan imidlertid ikke si noe om årsaken til at de har en god norsk venn eller ikke. De fleste som var i et etablert parforhold i vårt utvalg, hadde en partner som var innvandrer (se kapittel 3). Livssituasjonen endres mye når en etablerer seg med en partner og kanskje får barn, og sosiale relasjoner blir ofte mer preget av familie-relasjoner enn vennerelasjoner. De som hadde gode norske venner når de gikk på skolen, kan etter hvert miste kontakten med disse. Andelen med en god norsk venn er langt høyere blant de som er yngst, og blant menn (Løwe 2008). Tallene vil dermed påvirkes av at de fleste som er i et etablert forhold er i det øvre alderssjiktet og at flertallet er kvinner.

Figur 5.2. Andel som sier at de har en god norsk venn. Gifte eller forlovede, og ugifte. Unge med bakgrunn fra Tyrkia, Pakistan og Vietnam. 20-25 år. Prosent

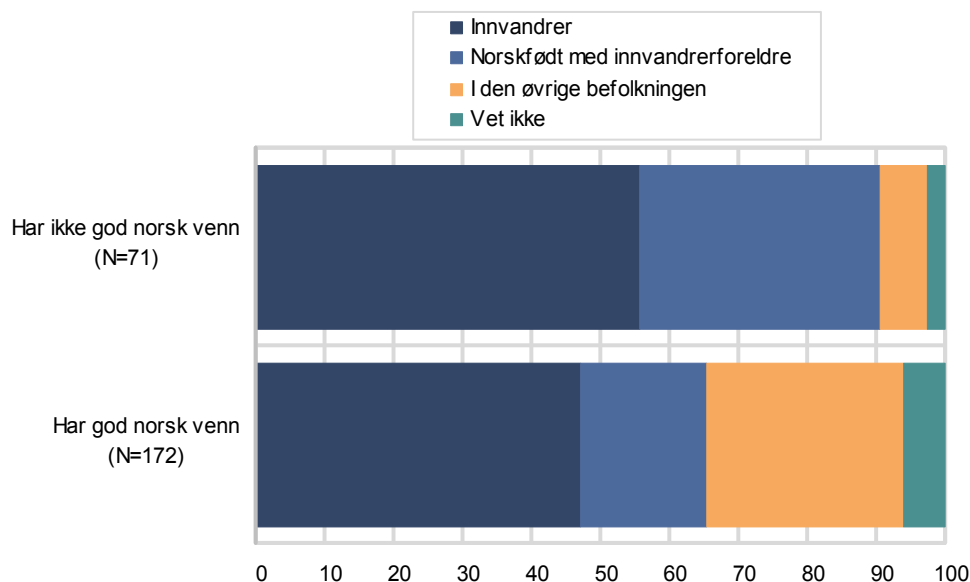


Kilde: Levekår blant unge innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre, 2006/2007

Har vennskap med norske unge noe å si for valg av partner?

Vi kan ikke måle om eksogami er en *konsekvens* av det har vært nære forbindelser mellom unge med innvandrerbakgrunn og unge i den øvrige befolkningen. Men vi kan se om det er forskjeller i valg av partner blant de som sier at de har en god venn med norsk bakgrunn, sammenlignet med de som sier at de *ikke* har en god norsk venn. I internasjonal sosiologisk forskning sees som nevnt eksogami som en *konsekvens* av at det er interaksjon mellom grupper (se bl.a Kalminj 1998, Celikaksoy 2008, Dribe og Lundh 2008).

Figur 5.3. Ektefellens, samboerens, forlovedens eller kjærestens bakgrunn, av andel unge med god norsk venn eller ikke. Unge med bakgrunn fra Tyrkia, Pakistan og Vietnam. 20-25 år. Prosent



Kilde: Levekår blant unge innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre, 2006/2007

Figur 5.3 viser unge med innvandrerbakgrunn som enten er gift, samboende, forlovet eller har kjæreste. Figuren viser unge i et parforhold som sa at de hadde (minst) en god norsk venn, sammenlignet med de som ikke har det. Blant unge som hadde en god norsk venn, var det 29 prosent som var i et samliv eller kjæreste-forhold med noen uten innvandrerbakgrunn. Blant dem som ikke hadde en god

norsk venn var andelen eksogame betydelig lavere (7 prosent). De samme forskjellene kan vi finne for alle de tre landgruppene, men tallene er for små til at dette kan utdypes nærmere.

Det er imidlertid vanskelig å si hva som kommer først. Er det å ha norske venner noe som fører til eksogami blant unge med innvandrerbakgrunn? Eller fører et endogamt parforhold til at de unge søker andre venner med samme bakgrunn som seg selv og sin ektefelle?

5.3. Har religion noen betydning?

I Norge eksisterer det en lang rekke trossamfunn som alle har sine synspunkter på ekteskap, skilsmisse gjengifte og homofilt partnerskap (Thorbjørnsrud 2005:9). Og trolig er det innad i ulike trossamfunn en rekke føringer på hvem en troende bør, eller ikke bør, gifte seg med. Religionstilknytning og religionens betydning for den enkelte, kan trolig påvirke hvem den enkelte vil velge som ektefelle.

I følge Koranen kan for eksempel muslimske menn gifte seg med kvinner som tilhører andre monotheistiske religioner (dvs. jøder og kristne). Muslimske kvinner har derimot ikke samme frihet, og skal (om du er troende) gifte seg med en med samme religiøse overbevisning (Vogt 2008). I den buddhistiske skrifttradisjonen er det til sammenligning ikke noe lovgivning om ekteskap og skilsmisse (Lothe 2005).

Religion av størst betydning for voksne pakistanske innvandrere

Kan vi se noen sammenheng mellom religionens betydning for den enkelte og hvem de er gift med? Blant voksne innvandrere fra Tyrkia var det 91 prosent som var oppdratt som muslimer, mens andelen var 99 prosent blant voksne pakistanske innvandrere. Blant voksne vietnamesiske innvandrere var de fleste oppdratt som buddhister (57 prosent) og katolikker (28 prosent).

På en skala fra 1 til 10 ble intervjupersonene (både i LKI og LKI-U) bedt om å angi hvor viktig religion var i deres liv. På denne skalaen betydde 1 'ingen betydning' og 10 betydde 'svært viktig'. Verdien 5 kan oppfattes som skalaens midtpunkt. Skalaen må kunne tolkes som en skala fra sekulær til troende, hvor verdien 1 innebærer at man har et sekulært verdensbilde og 10 innebærer at religion utgjør en svært viktig del av livet (jamfør Tronstad 2008).

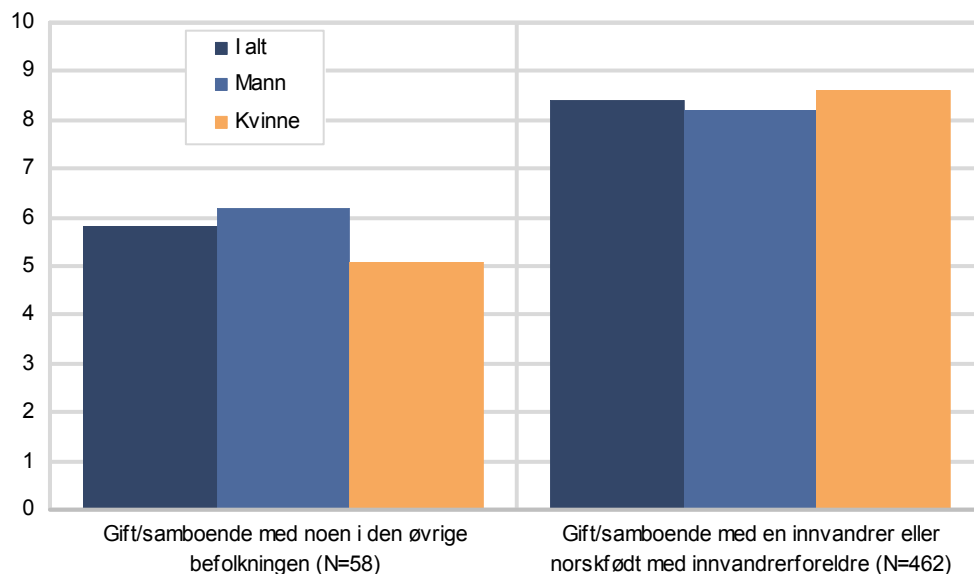
I snitt angir voksne innvandrere fra Pakistan at religion betyr mye for dem, og får en skår på 9 på grad av religionens viktighet. For innvandrere fra Tyrkia og Vietnam kommer skåren på 7. For alle tre gruppene oppgir kvinner at religion betyr mest.

Har religion betydning for hvem voksne innvandrere har giftet seg med?

Ser vi på de samme tre gruppene voksne innvandrere etter ektefellens bakgrunn, kommer det fram noen forskjeller. Figur 5.4 viser snittskåren i religionens betydning for de tre gruppene av voksne innvandrere totalt, etter ektefellens bakgrunn. Eksogami regnes også her som de tilfellene der ektefellen er i den øvrige befolkningen, mens parforhold ektefellen er innvandrer eller norskfødt med innvandrerforeldre regnes som endogame.

Snittet for de tre landgruppene viser tydelig religion ser ut til å bety mindre for dem som er i et eksogamt forhold. Skåren er knapt 6 sammenlignet med drøyt 8 blant dem som er i et endogamt forhold. Religion ser ut til å bety mindre for kvinner enn menn i eksogame forhold, mens religion betyr litt mer for kvinner enn menn i et endogamt forhold. Tallgrunnlaget er for lite til å se på de enkelte landgruppene hver for seg, for eksempel er det bare 6 voksne pakistanske innvandrere som er i et eksogamt parforhold.

Figur 5.4. Rangering av hvor viktig religion er i livet ditt. 1=ingen betydning 10=svært viktig. Voksne innvandrere fra Tyrkia, Pakistan og Vietnam. Snittskår.



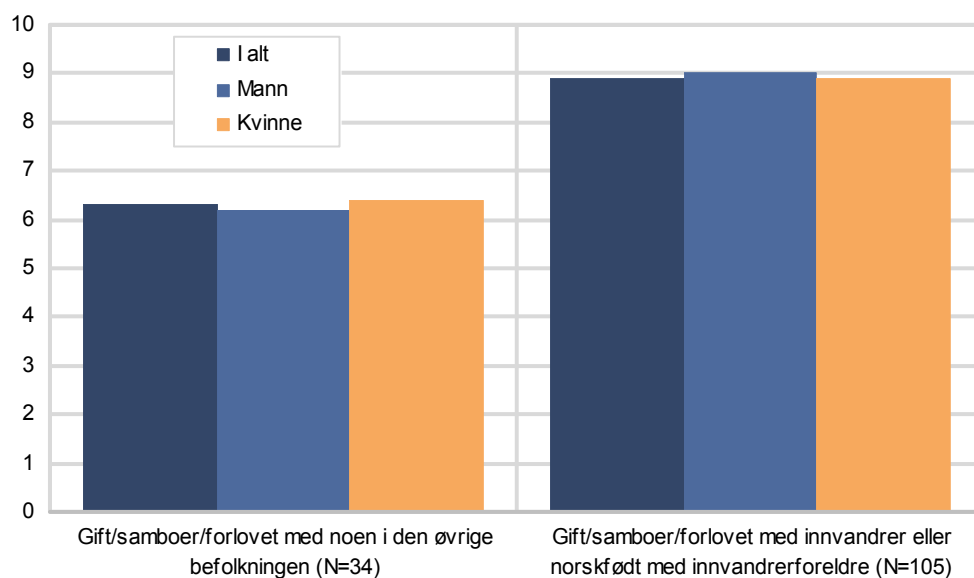
Kilde: Levekår blant innvandrere 2005/2006

Religionens betydning blant unge med innvandrerbakgrunn

Finner vi det samme mønsteret blant unge med innvandrerbakgrunn? Alle unge med bakgrunn fra Pakistan og Tyrkia som besvarte undersøkelsen, sa at de var oppdratt til å være muslimer. Og henholdsvis 99 og 97 prosent sa at de fremdeles tilhørte denne religionen. Unge med bakgrunn fra Vietnam var oppdratt innen buddhistisk tro og katolsk kristendom. Åtte av ti sa de fremdeles tilhørte disse religionene i dag (Løwe 2008).

Religion var mest viktig for unge med bakgrunn fra Pakistan. Snittskåren for unge 20-25 år var på 9 for denne gruppa. For unge med bakgrunn fra Tyrkia var snittskåren på 8 og for unge med bakgrunn fra Vietnam på 5. Unge med vietnamesisk bakgrunn er altså de som er mest sekulære, om vi ser på skalaen på denne måten.

Figur 5.5. Rangering av hvor viktig religion er i livet ditt. 1=ingen betydning 10=svært viktig. Unge med bakgrunn fra Tyrkia, Pakistan og Vietnam etter ektefelles/samboers/forlovedes bakgrunn. 20-25 år. Snittskår



Kilde: Levekår blant unge innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre, 2006/2007

Figur 5.5 viser snittskåren for de tre gruppene totalt, etter ektefellens, samboerens eller forlovedens bakgrunn. Vi ser den samme tendensen som vi så blant voksne innvandrere fra de samme landgruppene. I snitt skåret unge i et fast eksogamt forhold (snittskår på 6) noe lavere på religionens betydning, enn dem som var i et endogamt forhold (snittskår på 9). Det er praktisk talt ingen forskjeller mellom kvinner og menn.

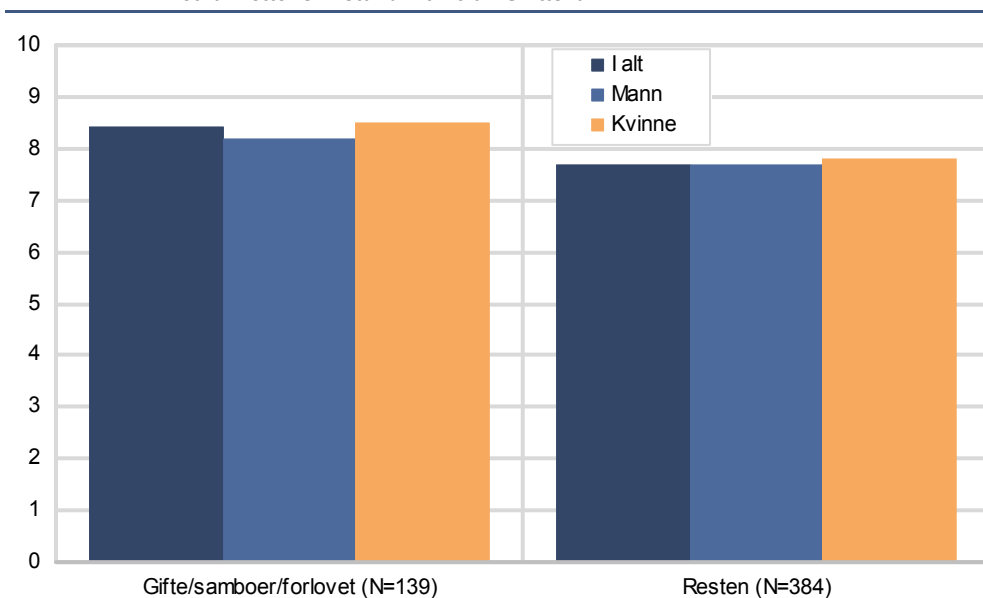
Her er imidlertid tallene små, og vi må være forsiktig med fortolkningen. Tallgrunnlaget vil være for lite til at vi ser de enkelte landgruppene hver for seg. Tallene påvirkes for eksempel av at det er flest blant dem med vietnamesisk bakgrunn som lever i samliv med noen i den øvrige befolkningen, og at disse også er de mest sekulære.

..og religion noe mer viktig for gifte, samboende og forlovede

Har religion noen betydning for om en person gifter seg tidlig? I enkelte religiøse miljøer kan det for eksempel være liten toleranse for utenomekteskapelige relasjoner. Både i kristne og muslimske miljøer verdsettes ekteskapet som samlivsform høyt (Vogt 2008).

Unge som er gift, samboer eller forlovet oppga i snitt at religion var viktigere, enn unge som ikke var i et etablert parforhold (figur 5.6). Forskjellen i religionens viktighet etter samlivsstatus er imidlertid liten. I snitt hadde unge gifte, samboende og forlovede en snittskår på 8.4 på religionens viktighet. Kvinner skårer noe høyere enn menn. De som ikke var i et så etablert parforhold, hadde en snittskår på 7.8. Altså noe, men ikke mye, lavere. Med andre ord ser det ut til at religiøsitet har mer å si for valget av ektefelle enn for valget om å gifte seg.

Figur 5.6. Rangering av hvor viktig religion er i livet ditt. 1=ingen betydning 10=svært viktig. Gifte, samboende og forlovede. Unge med bakgrunn fra Tyrkia, Pakistan og Vietnam etter sivilstand. 20-25 år. Snittskår



Kilde: Levekår blant unge innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre, 2006/2007

5.4. Oppsummering

Besøk i hjemlandet ser ikke ut til å påvirke om unge med innvandrerbakgrunn har giftet seg (tidlig) eller utsatt giftemålet. De aller fleste med bakgrunn fra Pakistan og Tyrkia har vært i opprinnelseslandet, noen færre blant unge med vietnamesisk bakgrunn (8 av 10). Unge med vietnamesisk bakgrunn er også de som er mest eksogame, men opphold i foreldrenes opprinnelsesland er trolig bare én av mange faktorer som spiller inn på de forskjellene vi ser.

Det var færre som var i et etablert forhold som hadde gode norske venner. Av unge som hadde gode norske venner var det 60 prosent som var gift, samboende eller forlovet. Blant dem som ikke hadde gode norske venner var andelen gifte på 74 prosent. Det var også flere blant unge som hadde en god norsk venn, som var et eksogamt samliv (29 prosent). Blant dem som ikke hadde en god norsk venn var andelen i et eksogamt samliv på 7 prosent. Det kan altså se ut til at det er en sammenheng mellom om den unge har nære norske venner og partnerens bakgrunn. Hva som fører til det ene eller andre er selvfølgelig vanskelig å si, men det *kan* tyde på at eksogami fører til mer interaksjon mellom ulike grupper – eller at mer samhandling fører til eksogami.

Religionens betydning for unge ser ut til å ha mer å si for hvem de unge gifter seg med (eksogame eller endogame) enn om de har etablert seg tidlig eller ikke. Både blant unge med innvandrerbakgrunn og voksne innvandrere som er i et eksogamt samliv skårer i snitt lavere på religionens viktighet enn det vi ser blant unge og voksne som er i et endogamt forhold.

Tabell 5.1. Formålet med oppholdet i hjemlandet. Unge med bakgrunn fra Tyrkia, Pakistan og Vietnam. 20-25 år

	I alt	Tyrkia	Pakistan	Vietnam
Antall personer (N)	466	148	146	172
I alt	100	100	100	100
Ferie	64,6	79,7	56,8	77,9
Gå på skole	11,8	2	17,8	0
Bli bedre kjent med slekten	8	8,8	4,1	19,8
Bli bedre kjent med kulturen i landet	2	1,4	2,7	0
Sykdom/dødsfall i familien	4,3	2,7	5,5	1,7
Bryllup i familien	3,5	0	5,5	0
Skulle flytte tilbake til opprinnelseslandet	3,5	2,7	4,8	0
Annet	0,4	0	0,7	0
Vet ikke	1,9	2,7	2,1	0,6

Kilde: Levekår blant unge innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre, 2006/2007

6. De unges involvering i ekteskapsplanene

I dette kapitlet skal vi se nærmere på de unges grad av innflytelse i beslutningen om å gift eller forlove seg, og i valg av ektefelle eller forlovede. Tvangsekteskap knyttes ofte til ekteskap over landegrensene, og vi skal også se på hvor ektefellen, forloveden eller kjæresten er bosatt. Mange som er i et etablert parforhold er etablert med en som er innvandrer. Og mange unge, særlig blant dem med pakistansk eller tyrkisk bakgrunn, har giftet seg med noen som ikke var bosatt når ekteskapet ble inngått (se Daugstad 2008a). Det faktum at mange gifter seg transnasjonalt gir likevel ikke grunnlag for å si at ekteskapene ble gjennomført mot den unges vilje. Vi skal i kapitlet også se på om unge som har etablert seg har foreldre med en annen sosial bakgrunn enn dem som har utsatt å etablere seg.

6.1. Tvang og arrangert ekteskap har fått mye oppmerksomhet

Arrangerte ekteskap er en ekteskapsform som praktiseres i store deler av verden. I vesten har mange problemer med skille tvangsekteskap fra arrangerte ekteskap (se bl.a. Gullestad 2002). Det faktum at det er glidende overganger mellom mildt press og tvang, gjør det ikke enklere (Schmidt og Jacobsen 2004, Bredal 1998, 2006). I forbindelse med unge norskfødte med innvandrerforeldres ekteskapsmønstre har det særlig blitt knyttet mye oppmerksomhet rundt tvangsekteskap og arrangerte ekteskap (se bl.a. Bredal og Skjerven 2007, Ot.prp. nr 75 (2006-2007), Handlingsplan mot tvangsekteskap (2008-2011)). Videre er transnasjonale familieetableringer regnet for å være de ekteskapene der tvang er mest sannsynlig (Ot.prp.75 (2006-2007)), selv om en ikke skal utelukke at det også kan forekomme i andre ekteskap.

Bredal påpeker at de unge kan ha ulik grad av innflytelse i et arrangert ekteskap (Bredal 2006). Fra at barn ber om at ekteskapet blir arrangert etter å ha funnet partner selv, eller har ønsker om partner og ber foreldrene finne en partner, eller at foreldrene finner noen og spør/presser barna til å gifte seg. Det er altså mange grader av selvbestemmelse, og ulike arrangement der foreldre og unge som skal gifte seg er aktive i forskjellig grad.

Forskere som skriver om arrangement og tvang, posisjonerer seg ulikt. Bredal deler synet på arrangement versus tvang inn i tre hovedposisjoner:

1. "Helt forskjellig": arrangerte ekteskap og tvangsekteskap er to ulike praksiser som må holdes atskilt. Tvangsekteskap sees på som unntak/avvik, dels som noe vesensforskjellig fra arrangerte ekteskap.
2. "Egentlig det same": arrangert og tvang er egentlig det samme. Fordi arrangert ekteskap inngår i en kultur som ansees som undertrykkende, vil tvangen alltid potensielt være tilstede.
3. "Gråsone": man skiller mellom arrangerte ekteskap og tvangsekteskap som utgangspunkt. Alle tvangsekteskap er arrangerte, men ikke alle arrangerte ekteskap er inngått ved tvang.

(Bredal referert i Aarset m.fl. 2008).

Videre deler Thorbjørnsrud (2001) inn i tre ulike nivåer for selvbestemmelse i ekteskapsinngåelsen:

1. Sønner/døtres rett til å gi eller holde tilbake sitt frivillige samtykke
2. Deres rett til selv å velge en som foreldrene aksepterer
3. Deres rett til å velge en partner som foreldrene ikke aksepterer

"...Alternativ 3 bryter ikke bare med de sosiale og økonomiske prinsipper som tradisjonelt har regulert familielivet, men også ofte med de sentrale religiøse idealene. Det er sannsynligvis i slike tilfeller en finner de vanskeligste konfliktene." (ibid:7).

Tvangs- og arrangerte ekteskap lar seg ikke måle statistisk

Skillet mellom tvungne og arrangerte ekteskap er ikke noe som lar seg måle statistisk med de kilder eller metoder vi har tilgang på. Hva som oppleves som et tvangsekteskap, er noe som vil oppleves subjektivt. Det vil trolig også oppleves ulikt i ulike faser av prosessen. Registeranalyser av inngåelser av ekteskap kan ikke brukes til si noe om ekteskap er arrangert eller ikke, eller grad av kjærlighet og tvang (se bl.a. Daugstad 2008a og Daugstad 2006).

Bredal og Skjerven (2007) gjorde et forsøk på å kartlegge omfanget av saker i hjelpeapparatet som berører temaet tvangsekteskap. På oppdrag av BLD kartla de to forskerne tvangsekteskapsaker i ulike deler av hjelpeapparatet. Med unntak av dette arbeidet, er det eneste forsøket på å få noe informasjon om dette fra et representativt utvalg av noen grupper i Norge, noen spørsmål som ble stilt i Levekårsundersøkelsen blant unge med innvandrerbakgrunn, som vi skal se nærmere på her (Bredal og Daugstad 2007 og Løwe 2008).

Pardannelse blant etniske minoriteter i Danmark

Den danske undersøkelsen om pardannelse blant etniske minoriteter i Danmark (Schmidt og Jacobsen 2004), omhandler til en viss grad dette temaet. Undersøkelsen ble begrenset til å se på etniske minoriteter med bakgrunn fra Tyrkia, Pakistan, tidligere Jugoslavia, Libanon og Somalia. Undersøkelsen ble rettet mot personer mellom 17-27 år som hadde en botid på mer enn 7 år i Danmark. Prosjektet hadde ikke som målsetning å kartlegge omfang av tvang, men å finne mer ut om pardanningsmønstre for noen grupper. Vi skal gjengi noen av resultatene for den tyrkiske og den pakistanske gruppa.

På spørsmålet om personene selv var involvert i å finne ektefellen eller forloveden, var det 14 prosent av unge med bakgrunn fra Pakistan som oppga at de *ikke* var involvert i å finne ektefellen. Dette gjaldt 2 prosent blant dem med tyrkisk bakgrunn. Schmidt og Jacobsen antyder at det er blant disse ekteskapene en kan finne tvangsekteskapene, selv om det ikke spørres direkte om dette (ibid: 124). Over 80 prosent blant unge med bakgrunn fra Tyrkia hadde funnet ektefelle selv, halvparten av dem med bakgrunn fra Pakistan sa det samme (ibid: 125).

6.2. Innflytelse på giftemålet

Spørsmålene i den danske rapporten (Schmidt og Jacobsen 2004) ble også vurdert i planleggingsprosessen av LKI-U, men ble funnet for omfattende til å inngå i en ordinær levekårsundersøkelse. Det ble stilt noen spørsmål, og disse spørsmålene ble også testet ut i planleggingsfasen i såkalte fokusgrupper med unge med bakgrunn fra de tre landgruppene (se også Daugstad og Lie 2004). Selv om spørsmålene ikke brukte begrepet tvang, ble det kommentert fra de unge i fokusgruppene at det var åpenbart at det var dette som var temaet. Det ble kommentert at spørsmålene ville oppfattes som sensitive (Bredal og Daugstad 2007).

To av tre hadde svært stor innflytelse på giftemålet eller forlovelsen

Intervjupersonene ble spurt om hvor stor grad av innflytelse de hadde både på beslutningen om å gifte seg og på valget av ektefelle. I tillegg ble de som var forlovet spurt om grad av innflytelse på beslutningen om å forlove seg og valget av forlovede. I tabell 6.1 er gifte og forlovede slått sammen. De forlovede utgjør 22 bare personer blant dem som besvarte undersøkelsen i alderen 20-25 år.

Det var 60 prosent av gifte/forlovede som mente de hadde svært stor innflytelse på beslutningen om å gifte eller forlove seg (alderen 20-25 år). Nesten like mange mente de hadde svært stor innflytelse på hvem de skulle gifte seg med (tabell 6.1). En av fire hadde stor og en av ti middels innflytelse.

Blant de som svarte er det svært få, 3 prosent, som sa de hadde liten eller svært liten innflytelse på beslutningen om å gifte eller forlove seg. En like stor andel hadde liten eller svært liten innflytelse på valget av ektefelle eller forlovede.

Samtidig ser vi at det var en del (9 og 15 prosent) som ikke svarte på hvilken innflytelse de hadde - selv om ubesvart ikke var et (eksplisitt) svaralternativ. Det ble ikke spurt om ekteskapsinngåelsen eller forlovelsen skjedde *mot* ungdommenes vilje, så dette kan vi ikke si noe sikkert om. Det er vanskelig å si hva den store andelen som velger å ikke svare skyldes.

Det er ikke noe grunnlag på bakgrunn fra disse tallene, å si at omfang av tvang eller mangel på innflytelse i ekteskapsinngåelsene eller inngåelse av forlovelse blant unge er svært omfattende. Flertallet oppgir å ha hatt stor innflytelse (se tabell 6.2 for bare giftermål). Vi må imidlertid huske på det store frafallet i undersøkelsen i den eldste aldersgruppa, som nevnt innledningsvis.

Tabell 6.1. Hvor stor grad av innflytelse gifte eller forlovede unge (20-25 år) med innvandrerbakgrunn hadde på beslutningen om å gifte/forlove seg og på valget av ektefelle/forlovede. Prosent. (N=117)

Hvor stor grad av innflytelse hadde du på:	-beslutningen om å gifte/forlove deg?	-valget av ektefelle/forlovede?
Svært stor	60	56
Stor	14	17
Middels	13	10
Liten	2	2
Svært liten	1	1
Vet ikke/vil ikke svare	9	15

Kilde: Levekår blant unge innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre, 2006/2007

6.3. Transnasjonale parforhold

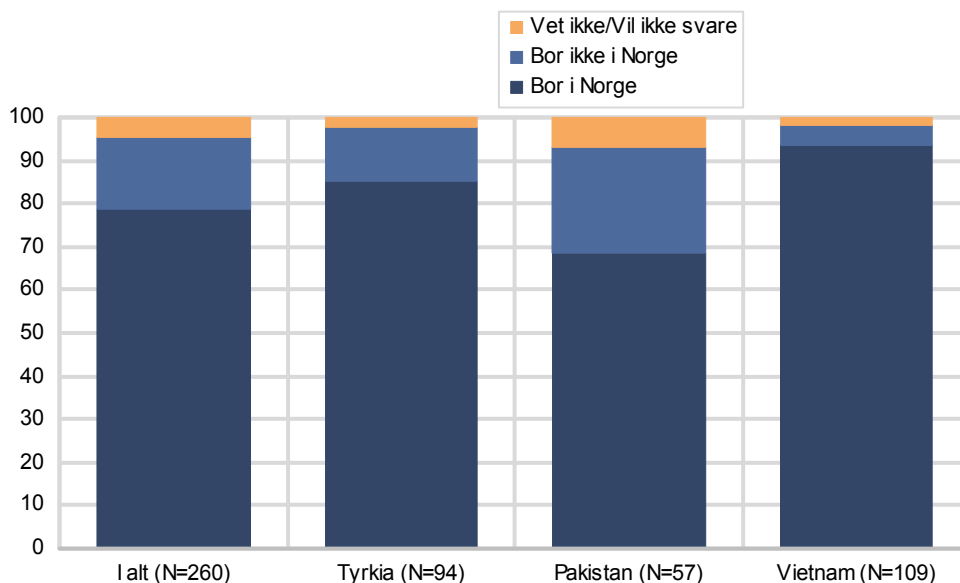
I arbeidet med ny utlendingslov i Norge, ble særlig problematikken rundt tvangs-ekteskap trukket fram som et argument for innstramminger i innvandringspolitikken. Det er gjerne transnasjonale ekteskap som blir knyttet til grad av frihet eller og tvang i inngåelsen av ekteskapet og grad av arrangement (Ot.prp.nr.75 (2006-2007)). Særlig gjelder dette ekteskap der den herboende parten selv er innvandrer eller norskfødt med innvandrerforeldre.

Sannsynligheten for tvangs-ekteskap er trolig mest til stede i grupper der det er vanlig med familiearrangerte ekteskap (jamfør Bredal 1998 og 2006). Dette nevnes av Bredal som nordafrikanske land, land i Midt-Østen og Asia, som Tyrkia, Pakistan, India, Marokko, Sri Lanka og Somalia. Arrangerte ekteskap sees også i sammenheng med eksogami, dvs. hvor utbredt det er å gifte seg i 'egen gruppe', det være seg slekt, etnisk gruppe, kaste, klan eller annet.

Hvor bor partneren?

Løwe (2008) stadfestet at andelen som er gift og ikke bor sammen med ektefellen, er relativt høy blant unge med innvandrerbakgrunn. Mange hadde også ektefeller som ikke bodde i Norge. Av de gifte, samboende og forlovede som besvarte undersøkelsen, var det flertallet blant unge med pakistansk og tyrkisk bakgrunn som var i et forhold med en person som var innvandrer. Figur 6.1 viser andelen av unge som var gift, samboende, forlovet eller hadde kjæreste, og om partneren var bosatt i Norge eller ikke. Andelen som hadde en partner som ikke bodde i Norge var høyest blant dem med bakgrunn fra Pakistan (25 prosent). Det var også i denne gruppa at det var flest som ikke visste eller ikke ville svare hvor partneren bodde (7 prosent). Unge med pakistansk bakgrunn er også i stor grad gift med innvandrere (se kapittel 3). Det er det også blant unge med tyrkisk bakgrunn, men for denne gruppa er andelen partnere som ikke bor i Norge på 13 prosent. Blant unge med vietnamesisk bakgrunn er andelen ikke bosatte partnere på 5 prosent. Blant unge med vietnamesisk bakgrunn er transnasjonale ekteskap mindre vanlig enn for de to andre gruppene (se Daugstad 2008a).

Figur 6.1. Er din ektefelle/samboer/forlovede/kjæreste bosatt i Norge? Unge med bakgrunn fra Tyrkia, Pakistan og Vietnam. 20-25 år



Kilde: Levekår blant unge innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre, 2006/2007

Av alle 20-25 åringene som var *gift*, var det 20 prosent som oppga at ektefellen ikke bodde i Norge (eller at de ikke visste hvor ektefellen bodde). Andelen var høyest blant unge med bakgrunn fra Pakistan, der hele 23 prosent av gifte unge sa at ektefellen ikke bodde i Norge.

Blant de som var *forlovet* var det et flertall (52 prosent) som enten sa at forloveden bor i utlandet eller at de ikke visste hvor han eller hun bodde. Blant de som hadde *kjæreste* var det derimot en stor andel som bodde i Norge. Blant alle 20-25 år som hadde kjæreste, var 9 av 10 bosatt i Norge. Dette tallet påvirkes av at det er flest som har kjæreste blant unge med vietnamesisk bakgrunn, og at de også i minst grad har en partner som er bosatt i utlandet.

6.4. Gifter unge fra familier med lav utdanning og lav arbeidstilknytning seg tidligere enn andre?

Schmidt og Jacobsen (2004) peker på at sosial marginalisering i samfunnet eller nettverket, og foreldrenes sårbarhet og manglende autoritet overfor barna, kan være katalysator for prosesser som fører til tvangsekteskap. Tvangsekteskap kan, for noen familier, være et middel til å løse generasjonskonflikter og gjenopprette et opplevd tap av status. Mens Rytter (2003) videre påpeker at tvangsekteskap ofte er en sanksjon som foreldre iverksetter mot sine barn om de ikke lever opp til foreldrenes og omgivelsenes forventninger.

Det er grunn til å tro at de som kommer fra familier med lav tilknytning til arbeidsmarkedet og lav sosioøkonomisk status (utdanning) gifter seg tidligere enn andre. Flere internasjonale studier viser at dette er tilfelle (se for eksempel Kalminj 1998). I en studie av norske forhold (Wiik 2009) bekreftes det for eksempel at kvinner og menn med foreldre med høyere utdanning, etablerer seg i samboerskap eller ekteskap senere i livet, enn de som har foreldre med lav utdanning. Er dette også tilfelle for unge med innvandrerbakgrunn?

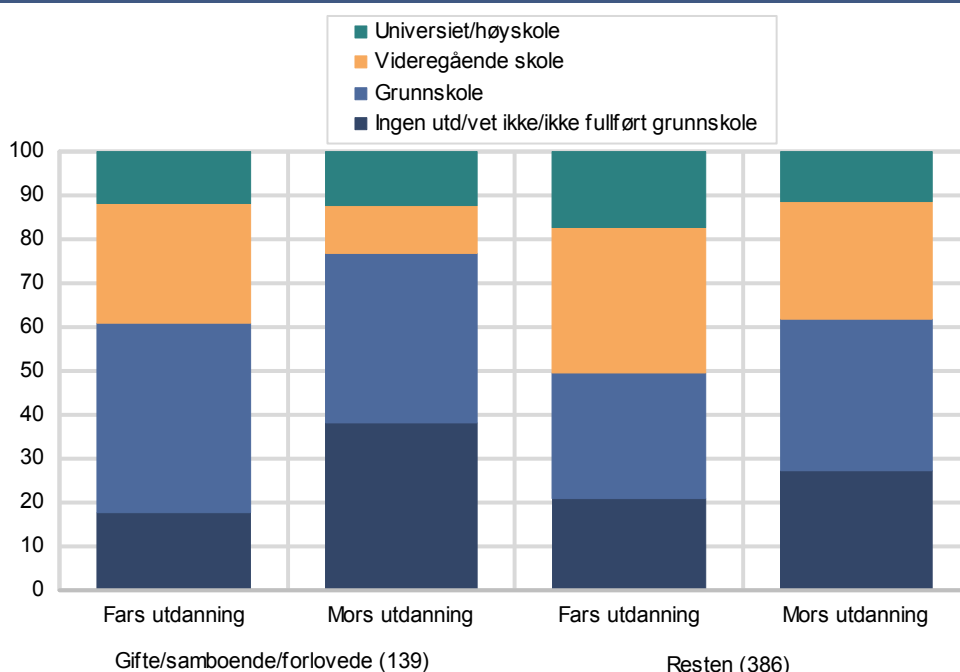
Med bakgrunn i de opplysningene som ble gitt av de unge i LKI-U, kan vi ta utgangspunkt i foreldres utdanning og arbeidsmarkedstilknytning. Her vil vi i størst grad se på de tre gruppene samlet, siden det er relativt få personer som er i et etablert parforhold. Men som vi ser av tabell 5.3 og 5.4 er det forskjeller mellom landgruppene. Slike funn bør etterprøves ved hjelp av registerbaserte analyser, som det ikke har vært rom for i denne analysen.

Flere som er gift, samboende eller forlovet har foreldre med lav utdanning

Det var flere blant unge gifte, samboende og forlovede som hadde foreldre med ingen utdanning eller bare grunnskoleutdanning (vanligvis 7-10 års varighet). Figur 6.2 viser at det var betydelig flere blant ugifte unge som hadde foreldre med utdanning over grunnskolen, enn det var blant unge gifte, samboende eller forlovede. Størst forskjell var det i forhold til mors utdanningsnivå. Blant unge i et etablert parforhold hadde nesten 8 av 10 en mor som bare hadde utdanning eller grunnskoleutdanning. Blant unge som ikke var i et forhold var den tilsvarende andelen 6 av 10. Det var også forskjeller på fars utdanningsnivå. Blant unge som var i et etablert parforhold var det 40 prosent av fedrene som hadde mer utdanning enn grunnutdanning. Blant de som ennå ikke hadde giftet seg, var andelen på 50 prosent, en forskjell på 10 prosentpoeng.

Figuren viser gifte/samboende og forlovede de tre gruppene under ett. I tabell 6.3 ser vi de tre ulike landgruppene hver for seg, og vi kan se enkelte forskjeller. Her er det imidlertid så få personer i hver landgruppe at vi ikke kan si noe om forskjeller landgruppene imellom.

Figur 6.2. Gifte/samboende/forlovede og ugifte, 20-25 år. Unge med bakgrunn fra Vietnam, Pakistan og Tyrkia. Mors og fars utdanning. Prosent



Kilde: Levekår blant unge innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre, 2006/2007

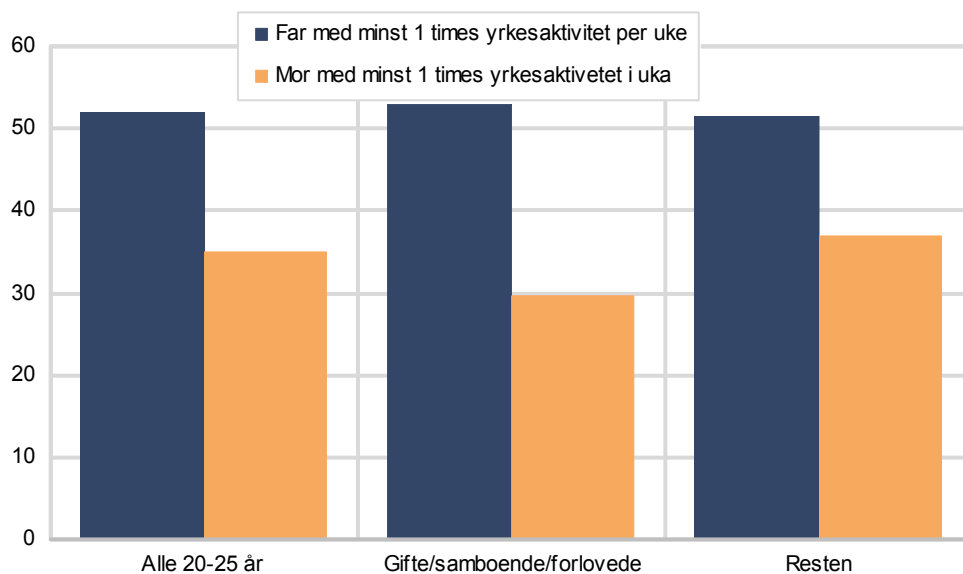
...og arbeidstilknytningen til foreldrene er høyere blant dem som ikke er gift

Gjennomgående kan det se ut til at arbeidstilknytningen blant foreldrene var høyere blant unge som hadde utsatt å etablere seg i parforhold. Arbeidstilknytning defineres som minst en time med inntektsgivende arbeid i uka (i tråd med definisjon fra Arbeidskraftundersøkelsen/AKU). Særlig ser det ut til at yrkesdeltakelsen var høyere blant mødrene til de unge som ennå ikke hadde etablert seg (se figur 6.3). Forskjellen er på 7 prosentpoeng. Vi kan ikke finne en tilsvarende forskjell i fedrenes arbeidstilknytning. Det er for få personer i de enkelte landgruppene til å si noe om forskjeller dem imellom (se tabell 6.4).

At mors og fars arbeidstilknytning trolig har en effekt på også andre forhold for de unge med innvandrerbakgrunn, viser også Støren (2005) og Aalandslid (2009). Støren viser for eksempel at foreldres arbeidstilknytning har mye å si for skole-

resultatene. At foreldrene er i jobb har en positiv effekt for både unge innvandrere, norskfødte med innvandrerforeldre og unge i den øvrige befolkningen.

Figur 6.3. Gifte/samboende/forlovede sammenlignet med resten, etter foreldrenes arbeidstilknytning. Mor og far er bosatt i Norge og har 1 time eller mer med inntektsgivende arbeid i uka. Prosent



Kilde: Levekår blant unge innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre, 2006/2007

Foreldrenes yrkestilknytning og utdanningsnivå har trolig noe å si

Det kan altså se ut som foreldres bakgrunn, og deltakelse i arbeidslivet har en effekt på om den unge har etablert seg eller ikke i alderen 20-25 år. Særlig ser det ut til at mors utdanningsbakgrunn og yrkesdeltakelse har positiv effekt på om ekteskapet utsettes. Men også fars utdanningsnivå ser ut til å være viktig.

Det anbefales at det gjøres registerbaserte analyser for å kartlegge dette for flere grupper, og for å analysere ulikhetene landene imellom. Når vi her slår sammen alle med bakgrunn fra Pakistan, Tyrkia og Vietnam, vil for eksempel den høye sysselsettingen og lave andelen gifte blant de med bakgrunn fra Vietnam slå sterkt ut på snittet. Vi bør imidlertid følge disse problemstillingene videre ved hjelp av analyser av registerstatistikk. For unge norskfødte med innvandrerforeldre og tidliginnvandrere vil vi trolig ha relativt gode opplysninger om foreldres utdanningsnivå, og vi vil ha gode opplysninger om sysselsetting.

6.5. Oppsummering

Få i alderen 20-25 år sa at de i liten grad var involvert i beslutningen om å gifte eller forlove seg, eller i valget av ektefelle eller forlovede. Bare 3 prosent var i liten eller svært liten grad involvert i beslutningen om å gifte/forlove seg, mens like få var lite eller svært lite involvert i å finne ektefellen/forloveden. Det er trolig i denne gruppa vi kan anta at det har vært mindre frivillighet i inngåelsen, men det er ikke mulig å kartlegge omfang av tvangsekteskap på bakgrunn av disse tallene. Som nevnt innledningsvis var frafallet blant de i den eldste aldersgruppa størst, og dermed sannsynligvis et viss frafall blant unge som var gift eller forlovet.

Tvangsekteskap knyttes ofte sammen med transnasjonale ekteskap. Mange unge med pakistansk bakgrunn hadde en ektefelle/samboer, forlovede eller kjæreste bosatt i utlandet (25 prosent). Dette har en sammenheng med at det er unge med pakistansk bakgrunn som i størst grad er i et forhold med en som er innvandrer.

Foreldres sosiale marginalisering knyttes ofte til tvangsekteskap. Vi kan ikke stadfeste at dette er tilfelle, men vi ser at det er en sammenheng mellom foreldres arbeidstilknytning og om den unge har etablert seg eller ikke. De unge i alderen 20-

25 år som allerede er i et etablert parforhold, har etablert seg tidlig. Blant de unge i samme alder som ennå ikke har etablert seg, er det både et noe høyere utdanningsnivå og en sterkere arbeidstilknytning blant foreldrene. Vi så i kapittel 4 det samme mønsteret i den unges eget utdanningsnivå. Dermed kan dette underbygge en hypotese om at sosiale forskjeller vedlikeholdes over generasjoner, og vi kan se dette i ekteskapsmønsteret.

Tabell 6.2. Hvor stor grad av innflytelse gifte eller forlovede unge (20-25 år) med innvandrerbakgrunn hadde på beslutningen om å gifte seg og på valget av ektefelle. Prosent. (N=95)

Hvor stor grad av innflytelse hadde du på:	-beslutningen om å gifte deg?	-valget av ektefelle?
Svært stor	66	58
Stor	17	20
Middels	12	10
Liten	1	0
Svært liten	2	1
Vet ikke	3	10

Kilde: Levekår blant unge innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre, 2006/2007

Tabell 6.3. Gifte/samboende/forlovede og ugifte, 20-25 år. Unge med bakgrunn fra Vietnam, Pakistan og Tyrkia. Mors og fars utdanning. Prosent

	I alt	Tyrkia	Pakistan	Vietnam
Gifte, samboende og forlovede				
Fars utdanning				
Antall personer (N)	139	67	43	29
Ingen utd/vet ikke/ikke fullført grunnskole	17,6	23,9	11,7	37,9
Grunnskole	43,2	56,7	37,2	48,3
Videregående skole	27,6	17,9	34,9	6,9
Universitet/høyskole	11,6	1,5	16,3	6,9
Gifte, samboende og forlovede				
Mors utdanning				
Antall personer (N)	139	67	43	29
Ingen utd/vet ikke/ikke fullført grunnskole	38,3	46,3	34,9	41,3
Grunnskole	38,3	47,8	34,9	37,9
Videregående skole	10,9	4,5	11,6	20,7
Universitet/høyskole	12,4	1,5	18,6	0
Ikke i et etablert parforhold				
Fars utdanning				
Antall personer (N)	386	88	108	190
Ingen utd/vet ikke/ikke fullført grunnskole	20,7	23,9	14,8	32,1
Grunnskole	28,7	47,7	23,1	32,6
Videregående skole	33,2	22,7	38,9	25,3
Universitet/høyskole	17,4	5,7	23,1	10
Ikke i et etablert parforhold				
Mors utdanning				
Antall personer (N)	386	88	108	190
Ingen utd/vet ikke/ikke fullført grunnskole	27,2	25	26	31
Grunnskole	34,7	56,8	29,6	36,3
Videregående skole	26,7	15,9	28,7	26,8
Universitet/høyskole	11,4	2,3	15,8	5,8

Kilde: Levekår blant unge innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre, 2006/2007

Tabell 6.4. Gifte/samboende/forlovede sammenlignet med resten, etter foreldrenes arbeidstilknytning. Mor og far er bosatt i Norge og har 1 time eller mer med inntektsgivende arbeid i uka. Prosent. Unge med bakgrunn fra Tyrkia, Pakistan og Vietnam, 20-25 år

	Antall (N)	Alle Gifte/samboende/ 20-25 år forlovede	Resten
Alle tre gruppene			
Far med minst 1 times yrkesaktivitet per uke	473	51,9	51,6
Mor med minst 1 times yrkesaktivitet i uka	494	35,1	37
Tyrkia			
Far med minst 1 times yrkesaktivitet per uke	137	46,7	51,3
Mor med minst 1 times yrkesaktivitet i uka	148	25	30,2
Pakistan			
Far med minst 1 times yrkesaktivitet per uke ...	133	50,4	49
Mor med minst 1 times yrkesaktivitet i uka	139	26,6	26,3
Vietnam			
Far med minst 1 times yrkesaktivitet per uke ...	203	59,1	57
Mor med minst 1 times yrkesaktivitet i uka	207	63,3	62,4

Kilde: Levekår blant unge innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre, 2006/2007

7. Holdning til ektefellens bakgrunn

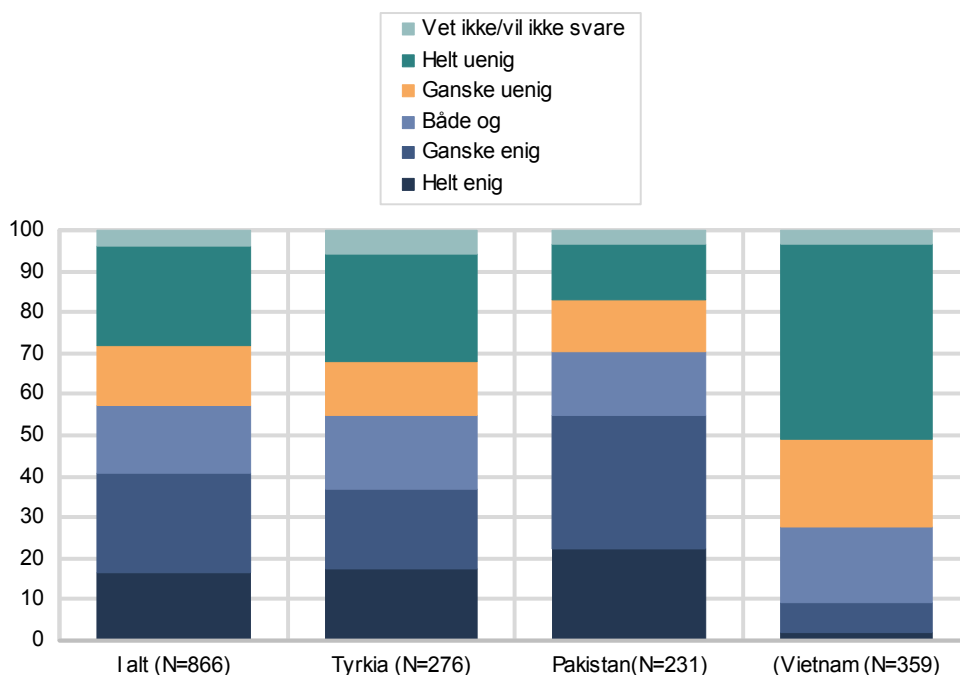
I dette kapitlet skal vi se nærmere på holdninger til (eller meninger om) hvem en bør gifte seg med. Det er en lang faglig debatt om holdninger kan måles, og det er et kjent fenomen at holdninger og atferd ikke nødvendigvis stemmer overens. Det ble stilt et spørsmål til de unge med innvandrerbakgrunn om ektefeller burde ha samme etniske bakgrunn. Det ble ikke gjort flere forsøk på å finne preferanser for kvaliteter ved en framtidig ektefelle, så vi har her sett på ulike bakgrunnsvariabler i forhold til deres meninger. I dette kapitelet ser vi på alle som deltok i undersøkelsen i hele aldersgruppa (16-25 år). Spørsmålet ble ikke stilt til voksne innvandrere.

Hva den unge la i begrepet *etnisk bakgrunn* når de besvarte spørsmålet, kan vi ikke si noe om. Men etnisitet må tolkes vidt i den forstand at det kan innebære både samme landbakgrunn, klan, slektsgruppe eller religiøse tilknytning.

7.1. Unge med pakistansk bakgrunn har mest endogame preferanser

De unge ble bedt om å ta stilling til spørsmålet om hvor enig eller uenig de var i følgende påstand: ”Man bør gifte seg med en person med samme etniske bakgrunn som seg selv”. De ble bedt om å rangere svaret sitt på en skala fra 1-5, der 1 stod for helt enig, 3 stod for både og 5 stod for helt uenig. Blant alle unge var det 4 av 10 som sa seg helt eller ganske enig i denne påstanden (figur 7.1).

Figur 7.1. Hvor enig eller uenig er du i følgende påstand: Man bør gifte seg med en person med samme etniske bakgrunn som seg selv. Unge 16-25 år med bakgrunn fra Tyrkia, Pakistan og Vietnam.



Kilde: Levekår blant unge innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre, 2006/2007

Det var flest blant unge med bakgrunn fra Pakistan som mente at en burde gifte seg med en med samme etniske bakgrunn som seg selv. Det var over halvparten som var helt eller ganske enig i denne påstanden. Også blant unge med tyrkisk bakgrunn var nær en av fire helt eller ganske enig i denne påstanden. Blant unge med vietnamesisk bakgrunn var det bare noen få prosent som sa seg helt enig i dette utsagnet, mens nær halvparten (48 prosent) sa seg helt uenig.

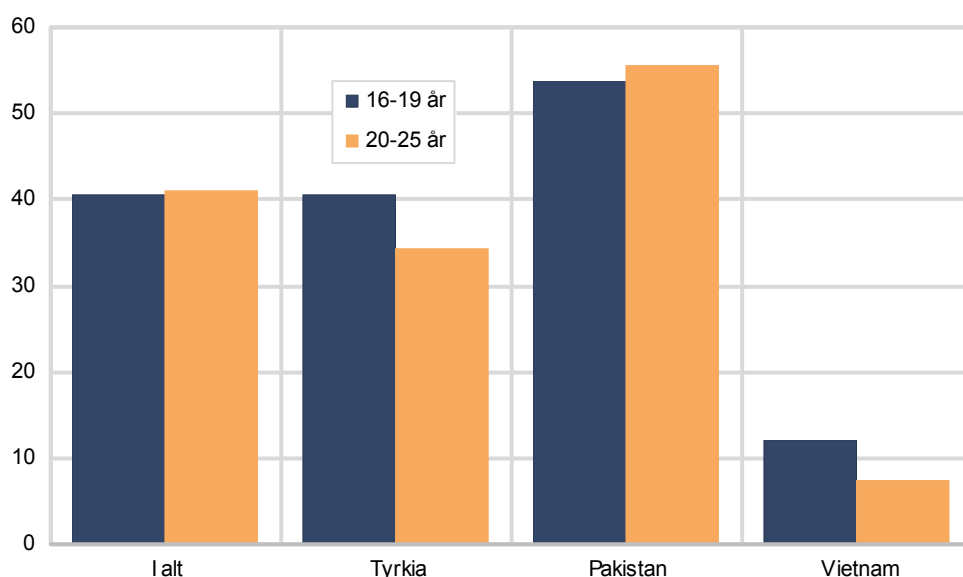
Også i den tidligere nevnte danske undersøkelsen (Schmidt og Jacobsen 2004) ble de unge stilt spørsmål om hvilke faktorer som var viktige i beslutningen om å gifte seg. Derunder om det var viktig at begge parter i et parforhold hadde røtter i

samme opprinnelsesland. Blant unge med bakgrunn fra Tyrkia var dette i høy grad viktig for en av fire, mens tilsvarende andel blant unge med pakistansk bakgrunn var 13 prosent (ibid:110). Unge med bakgrunn fra Vietnam var ikke med i den danske undersøkelsen, så vi kan ikke sammenligne disse.

Alder har ikke synlig effekt på holdningene

Det ser ikke ut til at holdningen til hvem en skal gifte seg med endres særlig med alderen. Riktignok er alle relativt sett unge, og en klar alderseffekt vil vi neppe kunne måles i en så begrenset aldersgruppe. Figur 7.2 viser andel som sa seg helt enig eller ganske enig i utsagnet om at en person burde gifte seg med en med samme etniske bakgrunn som seg selv, i aldersgruppene 16-19 år og 20-25 år. Blant unge med tyrkisk bakgrunn kan det se ut til at det var mindre oppslutning om endogame forhold i den eldste aldersgruppa sammenlignet med den yngste. Det samme ser vi blant unge med vietnamesisk bakgrunn.

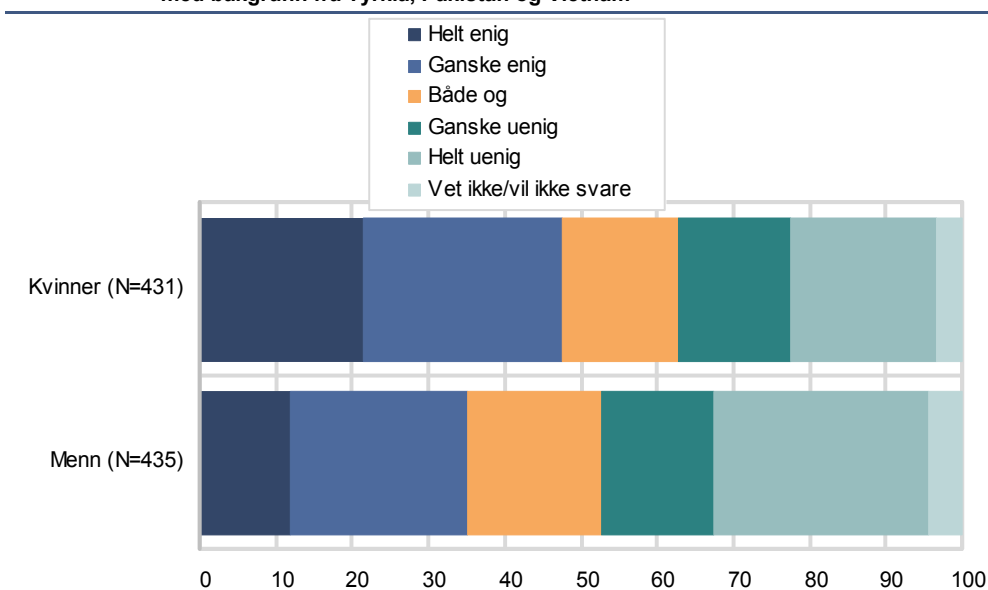
Figur 7.2. Andel som sier at de er Helt enig eller ganske enig i påstanden om at man bør gifte med med en person med samme etniske bakgrunn som seg selv



Kvinner foretrekker i større grad endogame forhold

Det ser ut til at kvinner i noen større grad sier seg helt enige eller ganske enige i at man bør velge en ektefelle som har samme etniske bakgrunn som seg selv, enn det menn gjør (figur 7.3). Mens om lag halvparten av kvinnene var av denne oppfatningen, var om lag 35 prosent blant mennene av samme oppfatning. Blant unge kvinner med pakistansk bakgrunn var to av tre av denne oppfatningen, mens bare 5 prosent sa seg helt uenig i påstanden. Blant pakistanske menn var det også større oppslutning om at par skulle ha samme etniske bakgrunn, enn blant andre menn. Men 20 prosent av pakistanske menn var også helt uenig i utsagnet (tabell 7.3). Dette samsvarer med det vi tidligere nevnte at det er noen sterkere føringer for at kvinner enn menn skal gifte seg med en person med samme religiøse bakgrunn innen islam (Vogt 2008). Vi så i kapittel 3 at unge og voksne med pakistansk bakgrunn er de som er mest endogame, sammenlignet med de to andre landgruppene.

Figur 7.3. Hvor enig eller uenig er du i følgende påstand: Man bør gifte seg med en person med samme etniske bakgrunn som seg selv". Er du enig (1), ganske enig (2), både og (3), ganske uenig (4) eller helt uenig (5) i dette? Kvinner og menn 16-25 år med bakgrunn fra Tyrkia, Pakistan og Vietnam



Kilde: Levekår blant unge innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre, 2006/2007

7.2. Har religion noen betydning for holdningene til ektefelles bakgrunn?

Religiøs overbevisning kan være viktig når man danner par. I undersøkelsen blant etniske minoriteter i Danmark (Schmidt og Jacobsen 2004) ble det spurt om det var viktig at man skulle ha samme religiøse tilknytning som sin (potensielle) ektefelle. Det kom fram til at dette særlig var viktig for kvinner, i størst grad for kvinner med bakgrunn fra Pakistan og Tyrkia. Det var to av tre blant kvinnene med bakgrunn fra disse landgruppene som mente at det i høy grad var viktig at man delte samme religion som sin (framtidige) ektemann. Forskerne fant også at religion for mange var viktigere enn opprinnelsesland (ibid:110). De fant også at det å gifte seg med en person som var dansk ikke var særlig ettertraktet, da de ble betraktet som ustabile og sjansen for å skilles var store (ibid:114).

Endogami mest viktig for de mest religiøse

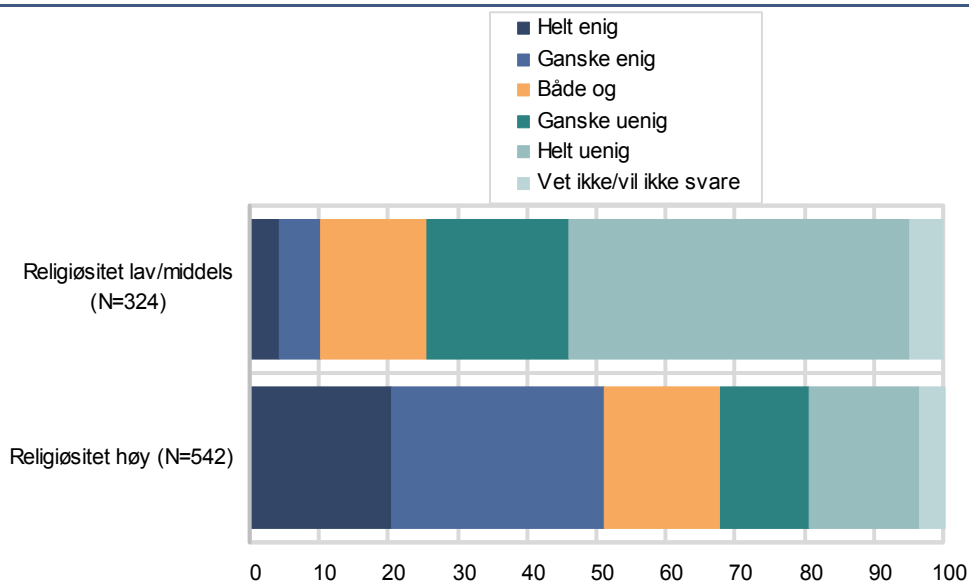
Våre spørsmål er langt fra så spesifikke som spørsmålene i den danske undersøkelsen, og vi vet ikke hva som tillegges etnisk bakgrunn når de unge svarte på spørsmålet. Vi har gradert religionens viktighet for den enkelte. På en skala fra 1 til 10 ble de unge bedt om å angi hvor viktig religion var i deres liv (se også kapittel 5 og Tronstad 2008). Vi har her delt dette inn i lav/middels religiøsitet (religionens viktighet satt til 1-6) og høy religiøsitet (religionens viktighet satt til 7-10), for å få fram noen forskjeller gruppene imellom (tabell 7.4).

Figur 7.4 viser helt klart at det blant unge som har lav eller middels religiøsitet, var langt færre som sa seg enig i utsagnet: "Man bør gifte seg med en person med samme etniske bakgrunn som seg selv". Over halvparten sa seg helt uenig. Blant dem som hadde høy religiøsitet var det over halvparten som var helt eller ganske enig i utsagnet.

Tallene påvirkes noe av at det blant dem med lav religiøsitet var flest med vietnamesisk bakgrunn, og disse er også de som er mest sekulære (kapittel 3). Det blir vanskelig å se på forskjeller mellom de tre landgruppene, da det var svært på blant unge med pakistansk bakgrunn som hadde lav/middels religiøsitet. Det er noen flere som har lav religiøsitet blant dem med tyrkisk bakgrunn, og her var andelen som sa seg helt eller ganske enig i utsagnet betydelig høyere blant dem som hadde høy religiøsitet (45 prosent) sammenlignet med dem som hadde

lav/middels religiøsitet (9 prosent) (tabell 7.4). Blant unge med vietnamesisk bakgrunn var det bare 14 prosent blant dem som oppga å ha høy grad av religiøsitet, som sa seg helt eller ganske enig i utsagnet.

Figur 7.4. Hvor enig eller uenig er du i følgende påstand: Man bør gifte seg med en person med samme etniske bakgrunn som seg selv". Er du enig (1), ganske enig (2), både og (3), ganske uenig (4) eller helt uenig (5) i dette? Etter grad av religiøsitet. 16-25 år med bakgrunn fra Tyrkia, Pakistan og Vietnam

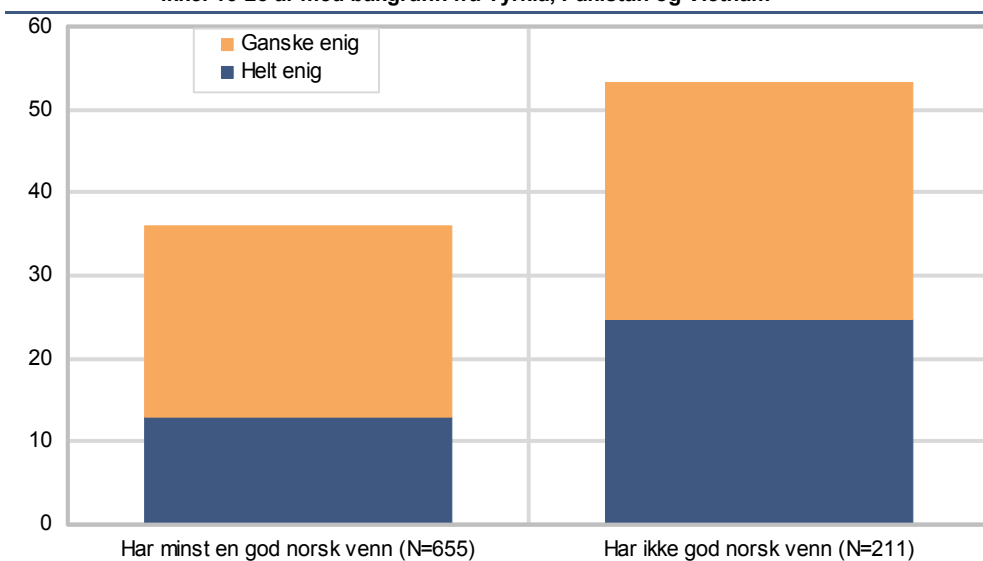


Kilde: Levekår blant unge innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre, 2006/2007

Har norske venner betydning for holdningene?

Det er grunn til å forvente at unge som har nære norske venner er mer positive til eksogami enn dem som ikke har norske venner. Vi så også i kapittel 5 at flere av dem som ikke hadde norske venner var gift, og at det var større grad av eksogami blant unge som hadde minst en god norsk venn, sammenlignet med dem som ikke hadde det. Blant alle unge med bakgrunn fra Tyrkia, Pakistan og Vietnam i alderen 16-25 år, var det en av tre som sa de hadde minst en god norsk venn. Av disse var det likevel 36 prosent som sa seg helt eller ganske enig i at ektefeller burde ha samme etniske bakgrunn (se figur 7.5). Blant dem som sa at de *ikke* hadde en god norsk venn (som utgjør mindretallet blant de unge), var det 53 prosent som var av samme oppfatning. Ser vi på de ulike landgruppene, kan det se ut til at alle disse trekkene i minst grad ser ut til å gjelde unge med pakistansk bakgrunn (tabell 7.5). Blant disse var det 22 prosent av dem *uten* god norsk venn som sa seg ganske eller helt uenig i påstanden, og 28 prosent av unge *med* en god norsk venn. Norske venner ser altså ut til å ha minst effekt for holdningene til unge med pakistansk bakgrunn.

Figur 7.5. Hvor enig eller uenig er du i følgende påstand: "Man bør gifte seg med en person med samme etniske bakgrunn som seg selv". Er du enig (1), ganske enig (2), både og (3), ganske uenig (4) eller helt uenig (5) i dette? God norsk venn eller ikke. 16-25 år med bakgrunn fra Tyrkia, Pakistan og Vietnam



Kilde: Levekår blant unge innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre, 2006/2007

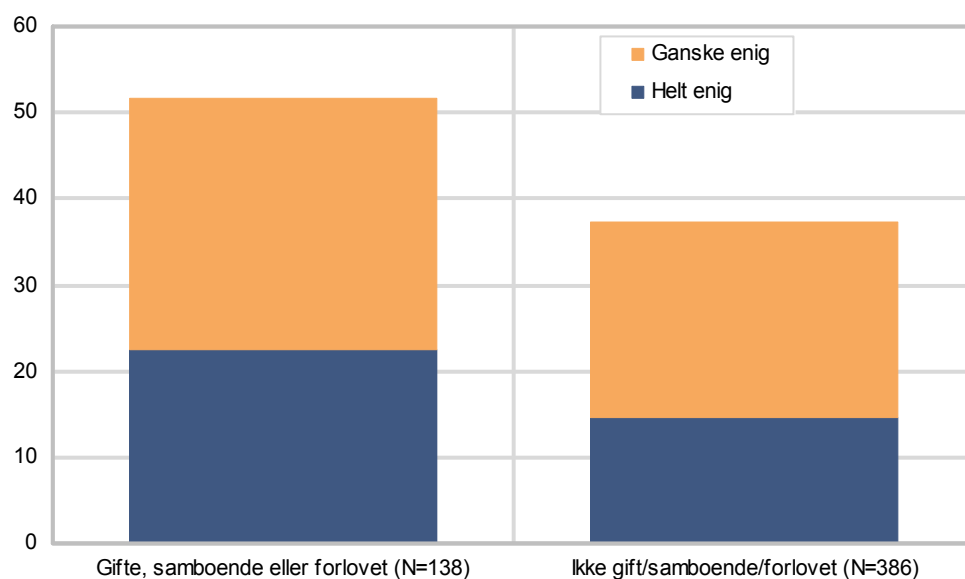
7.3. Ugifte mindre opptatt av endogami

Vi skal nå sammenligne holdningene til ektefellens bakgrunn blant unge som var gift, samboende eller forlovet med dem som ikke var i et etablert parforhold, i aldersgruppa 20-25 år. Flertallet av unge i denne aldersgruppa var ikke etablert i noe parforhold (se kapittel 2).

I figur 7.6 viser vi andelen som sa seg helt eller ganske enig i at ektefeller burde ha samme etniske bakgrunn, blant dem som er gift/samboende eller forlovet og de som ikke er det. Blant unge som var etablert i et parforhold var oppslutningen om utsagnet noe høyere enn blant unge som ikke var etablert. Henholdsvis 52 og 37 prosent var helt eller ganske enig i påstanden. Blant unge med tyrkisk bakgrunn var oppslutningen om utsagnet betydelig lavere blant unge som ikke var i et forhold. Mens det er liten forskjell i holdningene blant unge med pakistansk bakgrunn etter om de var i et etablert parforhold eller ikke.

Selv om meninger eller holdninger ikke nødvendigvis avspeiler faktisk atferd, kan dette tyde på at unge som ennå ikke har etablert seg *kan* velge annerledes enn de som allerede har etablert seg. Vi har i de forgående kapitlene sett at de som ikke er gift eller i et annet etablert forhold også skiller seg fra de andre på flere andre måter. De har høyere utdanning, og en annen familiebakgrunn. På den andre siden kan meninger/holdninger endres i forhold til de faktiske valg en har tatt i livet. Unge med pakistansk bakgrunn ser gjennomgående ut til å være den gruppen der flest mener at ektefeller skal ha samme etniske bakgrunn. Blant dem som har etablert seg, er unge med pakistansk bakgrunn de minst grad er eksogame. Unge med vietnamesisk bakgrunn slutter i minst grad opp om utsagnet, og er også i størst grad i eksogame forhold.

Figur 7.6. Andel som sier at de er helt enig (1) eller ganske enig (2) i påstanden: "Man bør gifte seg med en person med samme etniske bakgrunn som seg selv". Etter sivilstand. 16-25 år med bakgrunn fra Tyrkia, Pakistan og Vietnam



Kilde: Levekår blant unge innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre, 2006/2007

7.4. Oppsummering

I dette kapitlet har vi sett på holdningene til eksogami blant alle unge som deltok i LKI-U, i alderen 16-25 år. Holdninger og faktisk atferd henger ikke nødvendigvis sammen. Men vi kan til en viss grad spore en sammenheng mellom observerte mønstre i pardannelse blant unge og holdninger til eksogami. Unge med pakistansk bakgrunn støtter i størst grad utsagnet om at ektefeller bør ha samme etniske bakgrunn. Som vi så i kapittel 3 er det også blant disse vi i minst grad finner eksogame par, både blant unge og voksne. Unge med vietnamesisk bakgrunn slutter seg minst opp om utsagnet. Disse er også den mest eksogame gruppa av disse tre gruppene av unge med innvandrerbakgrunn.

Vi så også i kapittel 3 at både unge og voksne menn er mer eksogame enn kvinner. Kvinner slutter seg i størst grad opp om utsagnet om at ektefeller bør ha samme etniske bakgrunn. Igjen er det kvinner med pakistansk bakgrunn som er mest negative til eksogami. Endogami ser også ut til å være mest viktig for unge som oppgir at religion er av høy viktighet for de. Disse resultatene påvirkes av at det er få med vietnamesisk bakgrunn som har høy religiøsitet, og mange blant unge med pakistansk bakgrunn.

Norske venner ser også ut til å påvirke holdningene til eksogami. Vi har også sett at norske venner kan ha en sammenheng med om unge faktisk er i et eksogamt parforhold eller ikke (kapittel 5).

Videre ser vi at unge som ikke er i et etablert parforhold er noe mer positive til eksogami enn unge som har etablert seg tidlig. Over halvparten av unge som er etablert (20-25 år) er helt eller ganske enig i at ektefeller bør ha samme etniske bakgrunn. 37 prosent av unge som ennå ikke har etablert seg er av samme oppfatning. Vi kan ikke spå om framtida, men vi har sett at de unge (20-25 år) som ikke har etablert seg, avviker fra dem som har etablert seg på flere måter. For eksempel med hensyn til utdanningsnivå og utdanningsdeltakelse, foreldres bakgrunn, norske venner etc. Kan vi dermed forvente et annet mønster blant dem som utsetter giftemålet?

Tabell 7.1. Hvor enig eller uenig er du i følgende påstand: Man bør gifte seg med en person med samme etniske bakgrunn som seg selv". Er du enig (1), ganske enig (2), både og (3), ganske uenig (4) eller helt uenig (5) i dette? Unge 16-25 år med bakgrunn fra Tyrkia, Pakistan og Vietnam

	I alt	Tyrkia	Pakistan	Vietnam
Antall personer (N)	866	276	231	359
I alt	100	100	100	100
Helt enig	16,4	17,4	22,1	1,7
Ganske enig	24,5	19,6	32,9	7,5
Både og	16,4	17,8	15,2	18,7
Ganske uenig	14,7	13,4	12,6	20,9
Helt uenig	24	26,1	13,9	47,6
Vet ikke	3,6	5,1	3,5	3,1
Vil ikke svare	0,3	0,7	-	0,6

Kilde: Levekår blant unge innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre, 2006/2007

Tabell 7.2. Hvor enig eller uenig er du i følgende påstand: Man bør gifte seg med en person med samme etniske bakgrunn som seg selv". Er du enig (1), ganske enig (2), både og (3), ganske uenig (4) eller helt uenig (5) i dette? Unge 16-19 år og 20-25 år, med bakgrunn fra Tyrkia, Pakistan og Vietnam

	16-19 år				20-25 år			
	I alt	Tyrkia	Pakistan	Vietnam	I alt	Tyrkia	Pakistan	Vietnam
Antall personer (N)	342	121	80	141	524	155	151	218
I alt	100	100	100	100	100	100	100	100
Helt enig	15,8	21,5	20	2,1	16,7	14,2	23,2	1,4
Ganske enig	24,8	19	33,8	9,9	24,4	20	32,5	6
Både og	19	14,9	18,8	22,7	14,9	20	13,2	16,1
Ganske uenig	16,2	14	16,3	17,7	13,8	12,9	10,6	22,9
Helt uenig	20,2	24,8	7,5	44	26,3	27,1	17,2	50
Vet ikke	3,7	5,8	3,8	2,1	3,6	4,5	3,3	3,7
Vil ikke svare	0,4	0	0	1,4	0,2	1,3	0	0

Kilde: Levekår blant unge innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre, 2006/2007

Tabell 7.3. Hvor enig eller uenig er du i følgende påstand: Man bør gifte seg med en person med samme etniske bakgrunn som seg selv". Er du enig (1), ganske enig (2), både og (3), ganske uenig (4) eller helt uenig (5) i dette? Unge menn og kvinner 16-25 år med bakgrunn fra Tyrkia, Pakistan og Vietnam

	Menn				Kvinner			
	I alt	Tyrkia	Pakistan	Vietnam	I alt	Tyrkia	Pakistan	Vietnam
Antall personer (N)	435	130	133	172	431	146	98	187
I alt	100	100	100	100	100	100	100	100
Helt enig	12	10,8	15,8	1,7	21,4	23,3	30,6	1,6
Ganske enig	23,2	13,1	30,1	9,9	26,1	25,3	36,7	5,3
Både og	17,4	22,3	15,8	18,6	15,4	13,7	14,3	18,7
Ganske uenig	14,9	15,4	14,3	16,3	14,5	11,6	10,2	25,1
Helt uenig	28,2	31,5	20,3	49,4	19,2	21,2	5,1	46
Vet ikke	3,9	6,2	3,8	2,9	3,3	4,1	3,1	3,2
Vil ikke svare	0,4	0,8	0	1,2	0,1	0,7	0	0

Kilde: Levekår blant unge innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre, 2006/2007

Tabell 7.4. Hvor enig eller uenig er du i følgende påstand: Man bør gifte seg med en person med samme etniske bakgrunn som seg selv". Er du enig (1), ganske enig (2), både og (3), ganske uenig (4) eller helt uenig (5) i dette? Unge 16-25 år med bakgrunn fra Tyrkia, Pakistan og Vietnam, etter religionens betydning

	Religiøsitet høy (7-10)				Religiøsitet lav/middels (1-6)			
	I alt	Tyrkia	Pakistan	Vietnam	I alt	Tyrkia	Pakistan	Vietnam
Antall personer (N)	542	212	212	118	324	64	19	241
I alt	100	100	100	100	100	100	100	100
Helt enig	20,4	20,3	23,1	1,7	4,4	7,8	10,5	1,7
Ganske enig	30,8	25	34,9	11,9	5,8	1,6	10,5	5,4
Både og	16,8	17	15,1	28	15,4	20,3	15,8	14,1
Ganske uenig	12,8	12,7	11,3	22,9	20,5	15,6	26,3	19,9
Helt uenig	15,8	19,8	12,3	33,1	49	46,9	31,6	54,8
Vet ikke	3,5	4,7	3,3	2,5	4,2	6,3	5,3	3,3
Vil ikke svare	0,1	0,5	0	0	0,8	1,6	0	0,8

Kilde: Levekår blant unge innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre, 2006/2007

Tabell 7.5. Hvor enig eller uenig er du i følgende påstand: Man bør gifte seg med en person med samme etniske bakgrunn som seg selv". Er du enig (1), ganske enig (2), både og (3), ganske uenig (4) eller helt uenig (5) i dette? Unge 16-25 år med bakgrunn fra Tyrkia, Pakistan og Vietnam, etter om de har norske venner eller ikke

	Har norske venner				Har ikke norske venner			
	I alt	Tyrkia	Pakistan	Vietnam	I alt	Tyrkia	Pakistan	Vietnam
Antall personer (N)	655	197	150	308	211	79	81	51
I alt	100	100	100	100	100	100	100	100
Helt enig	13	14,7	18,7	1,3	24,8	24,1	28,4	3,9
Ganske enig	23	17,8	33,3	6,8	28,4	24,1	32,1	11,8
Både og	16,9	17,8	16	18,2	15,2	17,7	13,6	21,6
Ganske uenig	16,4	14,7	14,7	20,8	10,4	10,1	8,6	21,6
Helt uenig	26,9	28,9	14	49,7	17	19	13,6	35,3
Vet ikke	3,4	5,1	3,3	2,6	4,2	5,1	3,7	5,9
Vil ikke svare	0,4	1	0	0,6	0	0	0	0

Kilde: Levekår blant unge innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre, 2006/2007

Tabell 7.6. Hvor enig eller uenig er du i følgende påstand: Man bør gifte seg med en person med samme etniske bakgrunn som seg selv". Er du enig (1), ganske enig (2), både og (3), ganske uenig (4) eller helt uenig (5) i dette? Unge 20-25 år med bakgrunn fra Tyrkia, Pakistan og Vietnam, etter sivilstand.

	Gifte/samboende eller forlovet				Ugifte/ikke samboende eller forlovet			
	I alt	Tyrkia	Pakistan	Vietnam	I alt	Tyrkia	Pakistan	Vietnam
Antall personer (N)	138	67	43	28	386	88	108	190
I alt	100	100	100	100	100	100	100	100
Helt enig	22,4	22,4	25,6	3,6	14,6	8	22,2	1,1
Ganske enig	29,2	22,4	34,9	10,7	22,6	18,2	31,5	5,3
Både og	11,2	13,4	11,6	3,6	16,3	25	13,9	17,9
Ganske uenig	12,4	14,9	9,3	25	14,3	11,4	11,1	22,6
Helt uenig	21,2	19,4	16,3	53,6	28,3	33	17,6	49,5
Vet ikke	3	4,5	2,3	3,6	3,8	4,5	3,7	3,7
Vil ikke svare	0,7	3	0	0	0	0	0	0

Kilde: Levekår blant unge innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre, 2006/2007

8. Avsluttende kommentar

I denne rapporten har vi belyst ekteskaps- og pardannelsesmønstre blant unge med bakgrunn fra tre ulike landgrupper, Tyrkia, Pakistan og Vietnam. Vi har særlig sett på aldersgruppa 20-25 år. Vi har i stor grad sammenlignet dem som er i et etablert parforhold med dem som ikke har etablert seg, og funnet en del ulikheter. Dette gir økt kunnskap om ekteskapsmønstre blant unge med innvandrerbakgrunn. Datagrunnlaget har primært vært Levekårsundersøkelsen blant unge med innvandrerbakgrunn (LKI-U), som har sine åpenbare styrker med hensyn til at vi har opplysninger vi vanligvis ikke har tilgang på gjennom registre. Datagrunnlaget har også sine åpenbare svakheter med hensyn til få respondenter og relativt høyt frafall, og konklusjonene må sees i sammenheng med dette.

8.1. Få unge er i et parforhold

Det er få unge som er i et parforhold

Det var få unge norskfødte med innvandrerforeldre og tidliginnvandrere som levde i et parforhold når undersøkelsen ble gjennomført. Imidlertid var det store forskjeller mellom de tre landgruppene. Blant unge 20-25 år som deltok i undersøkelsen, var det om lag 40 prosent av dem med bakgrunn fra Tyrkia som enten var gift eller samboende. Halvparten av kvinnene med tyrkisk bakgrunn var gift. Blant unge med vietnamesisk bakgrunn var det en av ti som levde i et parforhold, og klart flest som levde som samboere. Men selv blant dem med vietnamesisk bakgrunn var samboerskap langt mindre utbredt enn det er blant alle unge (se Løwe 2008 og Daugstad 2008a). Det var også flest blant dem med vietnamesisk bakgrunn som hadde kjæreste, 42 prosent i alderen 20-25 år hadde kjæreste.

Få var i par med noen i den øvrige befolkningen

Eksogami er lite utbredt om vi ser alle tre gruppene unge samlet. Vi har i rapporten brukt en enkel definisjon på eksogami, der eksogami defineres som å være i et parforhold med noen i den øvrige befolkningen og endogami som å være i et parforhold med en som er innvanderer eller norskfødt med innvandrerforeldre. Blant unge med bakgrunn fra Vietnam var det langt mer vanlig å være i et eksogamt forhold enn blant unge i de to andre gruppene. Unge med pakistansk bakgrunn er de minst eksogame. Dette gjelder både blant dem som er gift, samboende eller forlovet, men også blant unge som har kjæreste. Unge med vietnamesisk bakgrunn ser også ut til å være langt mer eksogame enn voksne innvandrere med vietnamesisk bakgrunn.

Og unge med bakgrunn fra Pakistan er også de som i størst grad mener at en bør gifte seg med én med samme etniske bakgrunn som en selv. Færrest blant dem med bakgrunn fra Vietnam er av samme oppfatning. Dermed kan det se ut til at holdninger til eksogami stemmer overens med det som er faktisk observert av pardannelsesmønstre i disse gruppene.

Men mønsteret endrer seg noe med utdanningsnivå

Det var større grad av eksogami blant både unge og voksne innvandrere som hadde høyere utdanning, enn dem med lavere utdanning. Unge som hadde høyere utdanning var i noe større grad i et eksogamt parforhold, enn unge som kun hadde grunnutdanning. Blant unge med bakgrunn fra Tyrkia, Pakistan og Vietnam kan det også virke som at utdanningsnivået blant dem som var gift eller samboende var noe lavere enn blant dem som ennå ikke var etablert. Dette på tross av at de som er i et etablert parforhold i snitt er noe eldre enn de ikke-etablerte. Det kan altså se ut til at de som har lav utdanning har større tilbøyelighet for å gifte seg tidlig. Men det kan også bety at de som gifter seg tidlig har mindre tilbøyelighet til å ta høyere utdanning.

..og de som gifter seg tidlig har en annen bakgrunn

Vi har ikke opplysninger om hvor gamle de var når de giftet seg. Men de som er gift i alderen 20-25 år, har trolig giftet seg tidlig. De unge som allerede hadde giftet seg i denne aldersgruppa, har til en viss grad foreldre med en annen sosial bakgrunn, enn unge som har utsatt giftemålet. Blant unge som var gift/samboende eller forlovet så det ut til det var noen flere som hadde foreldre med bare grunnskoleutdanning eller uoppgitt utdanning, enn det var blant unge som fremdeles var ugift. Videre ser det ut til mindre tilbøyelighet til å gifte seg tidlig blant dem med en yrkesaktiv mor, enn dem som ikke har det.

Religiøse føringer?

Religiøs overbevisning kan være viktig når to personer danner par. Vi har sett at religion er viktigere for voksne innvandrere som er gift med en som er innvanderer eller norskfødt med innvanderforeldre, enn den er for de som er gift/samboer med noen i den øvrige befolkningen. Det samme har vi sett gjelder for unge med innvandrerbakgrunn.

Dette mønsteret avspeiler seg også i holdningene blant de unge til hvem en bør gifte seg med. For dem som hadde høy grad av religiøsitet var det viktigere at ektefellen skulle ha samme etniske bakgrunn som dem selv, enn det var for dem som hadde lav/middels grad av religiøsitet. Unge med pakistansk bakgrunn oppgir at religion betyr mest for de, og er også de som i størst grad er av den oppfatning at ektefeller skal ha samme etniske bakgrunn. For utøvende muslimer er det også flere begrensninger og retningslinjer på ektefellens bakgrunn enn det er for eksempel for kristne og buddhister (Thorbjørnsrud 2005). Religion ser også ut til å være noe viktigere for unge som har etablert seg som relativt ung, sammenlignet med dem som har utsatt giftemålet (kapittel 5).

Samboerskap er lite utbredt blant unge med bakgrunn fra Tyrkia og Pakistan. Det er også disse som oppgir at religion er viktigst for dem. Samboerskap og kjærestereelasjoner er mer vanlig blant dem med vietnamesisk bakgrunn, og unge med vietnamesisk bakgrunn er mest sekulære av de tre gruppene vi har sett på her.

Få hadde liten innflytelse på giftemålet eller forlovelsen

Det var få blant unge som var gift eller forlovet som mente at de hadde hatt liten eller svært liten innflytelse på inngåelsen av giftemålet eller forlovelsen. Det var tre av fire som mente at de hadde hatt svært stor eller stor innflytelse på beslutningen og å gifte eller forlove seg (kapittel 6). Vi kan ikke på grunnlag av dette datagrunnlaget eller våre metoder si noe om omfang av tvangsekteskap, men tallene viser at de aller fleste mener de hadde stor egeninnflytelse.

Er unge som har etablert seg tidlig annerledes enn dem som utsetter pardannelsen?

De gifte eller samboende som vi har sett på i dette utvalget, må sies å ha giftet seg tidlig (selv om vi faktisk ikke har hatt opplysninger om alder *når* den unge giftet seg). Tidlig giftemål øker også trolig sannsynligheten for at unge ikke tar høyere utdanning. Samtidig kan de også gifte seg fordi de uansett ikke planlegger høyere utdanning. Vi har sett at høyere utdanning øker sannsynligheten for eksogame parforhold. På grunnlag av dette kan vi tro at de som ikke er gift, vil velge noe annerledes enn unge som allerede har giftet seg.

Også på spørsmålet om holdninger til eksogami/endogami, svarer de som er gift/samboende annerledes enn dem som ikke er det. Dette underbygger hypotesen om at de som ikke har etablert seg vil velge noe annerledes enn gifte og samboende. Men holdninger og meninger avspeiler som kjent ikke nødvendigvis handling.

Ekteskapstradisjoner er ikke statiske

Ekteskapspraksis eller pardannelsesmønstre er på ingen måte statiske. Ekteskapsmønstre tar form og endres og tilpasses i ulike kulturelle kontekster av oppfatninger, normer og meningssystemer. Utdanningsnivå, arbeidstilknytning og alder det ekteskapet inngås, er alle faktorer som kan påvirke ekteskapsmønstre. Fra andre analyser vet vi at flere og flere unge med innvandrerbakgrunn utsetter giftemålet og alder for innvandring har noe å si for når de etablerer seg (se bl.a. Daugstad 2008a og Daugstad 2006). Vi ser også at eksogami er langt mer utbredt blant unge med vietnamesisk bakgrunn enn voksne vietnamesiske innvandrere. Unge reproducerer altså ikke nødvendigvis voksne innvandreres pardannelsesmønstre.

8.2. Veien videre

I forlengelse av det vi har funnet her med utgangspunkt i LKI-U, kan det være mulig å gjøre en del registerbaserte analyser. LKI-U har sine åpenbare styrker, men også sine åpenbare svakheter når vi skal gjøre analyser av pardannelsesmønstre. Begrensningene er blant annet at det var en ung aldersgruppe med få etablerte respondenter. Frafallet var også stort i de eldste aldersgruppene, og det gjør antallet som var i et etablert parforhold er relativt begrenset.

Unge i arbeid og utdanning

Registerbaserte analyser vil gi et større datamateriale, vi kan inkludere flere landgrupper av norskfødte med innvandrerforeldre og innvandrere, vi kan følge grupper over tid og vi kan se på alder når giftemålet ble inngått. Ved hjelp av registerstatistikk vil være interessant å se på om de som gifter seg som unge har en annen tilnærming til for eksempel utdanning og arbeidsmarkedet. Vi har sett at unge som er gift eller samboende i noe mindre grad er sysselsatt (særlig kvinner) og under utdanning (særlig menn) enn unge som ikke er i et etablert parforhold.

Vi bør både se på norskfødte med innvandrerforeldre og tidliginnvandrere etter en nærmere avklart definisjon; enten innvandret før skolealder eller også innvandret i løpet av skolealder (6-15 år) (som det bla.gjøres i Olsen 2008). Par med barn er ofte den mest relevante gruppen å sammenligne, fordi familielivet både for de med og uten innvandrerbakgrunn heller starter ved første barns fødsel enn ved inngåelse av giftermål.

Utdanningsnivå

Vi har også sett at utdanningsnivået er noe lavere blant dem som er i et etablert parforhold, enn dem som ikke er det. I Norge har vi (ennå) ikke noe system for å systematisk samle inn data på hvilken utdanning innvandrerne har tatt før de kommer til Norge. Dette er et betydelig problem når vi skal gjøre analyser hvor utdanning er en viktig bakgrunnsfaktor. Som nevnt vil utdanningsopplysningene vi har i registrene for unge norskfødte med innvandrerforeldre og tidliginnvandrere trolig være tilstrekkelige til å bruke dette som bakgrunnsvariabler i analyser av pardannelsesmønstre. Både alder ved ekteskapets inngåelse, ektefelles bakgrunn, omfang av ekteskap over landegrensene og omfang av samboerskap (fra registerbasert husholdsstatistikk) er interessant å se i sammenheng med den unges (eller voksnes) utdanningsnivå. Vi har i rapporten antydnet at vi kan se forskjeller både i alder for inngåelsen av ekteskapet og eksogami etter utdanningsnivå. I norsk sammenheng er det ikke tidligere sett på sammenhengen mellom utdanningsnivå og ekteskapsmønstre blant unge (eller voksne) med innvandrerbakgrunn.

Foreldrenes bakgrunn

Det vil være interessant å følge nærmere hypotesen om at de som har etablert seg tidlig har foreldre med en annen sosial bakgrunn enn dem som utsetter giftemålet. Utvalgsundersøkelser er neppe den beste datakilden til å studere dette, og temaet bør følges videre ved hjelp av registeranalyser. Har sosial for eksempel foreldres utdanningsnivå og arbeidstilknytning noe å si for når den unge gifter seg og hvem den unge gifter seg med? Dette må også sammenlignes med unge i den øvrige befolkningen. Utdanningsopplysninger blant foreldrene til tidliginnvandrere og

norskfødte med innvandrereforeldre som i dag er i en alder der giftemål er aktuelt, vil trolig være gode nok for noen enkle analyser av dette.

Analyser av husholdsstatistikk

Framover bør vi som nevnt også vurdere om husholdsstatistikken kan benyttes i større grad enn det hittil er gjort. Enkle analyser av husholdsstatistikken (Daugstad 2008a) viser at det er tilløp til at det i enkelte innvandreregrupper etter hvert har blitt mer vanlig med samboerskap, enn hva vi så ved folke- og boligtellingsen i 2001. Analyser for ulike alderskohorter, kjønn, landbakgrunn og innvandringsbakgrunn vil være relevant kunnskap for å danne seg et bilde av den reelle pardannelsen også blant unge norskfødte med innvandrereforeldre og tidliginnvandrere, når vi sammenligner dem med andre unge.

Generelle utviklingstrender

Det er viktig å følge med på de generelle utviklingstrendene i andelen som er gift i ulike aldersgrupper og relevante grupper, alder ved inngåelse av ekteskap, ektefellenes bakgrunn og giftemålsrater over tid. Gruppene vi følger må være faglig relevante i forhold til alder, kjønn, landbakgrunn og innvandringskategori. Det men det vil være relevant å både se på norskfødte med innvandrereforeldre og tidliginnvandrere (enten innvandret før eller i løpet av skolealder).

I en forlengelse av dette vil det også være aktuelt å se på om det er noen tilløp til regionale forskjeller i ekteskapsmønstre. Gifter de som bor i innvandrertette områder seg i mindre grad eksogamt? Slike regionale forskjeller er ikke tidligere sett på med hensyn til ekteskapsmønstre.

Referanser

[AID] Arbeids- og inkluderingsdepartementet (2006-2007): Ot.prp.nr 75 (2006-2007): *Om lov om utlendingers adgang til riket og deres opphold her (utlendingsloven)*, Arbeids- og inkluderingsdepartementet

Asland, John (2005): Norske rettsregler om ekteskap, samboerskap og partnerskap, i: *Evig din? Ekteskapstradisjoner i det flerreligiøse Norge*. Berit Thorbjørnsrud (red) Abstract forlag AS

[BLD] Barne- og likestillingsdepartementet (2008-2011): Handlingsplan mot tvangsekteskap (2008-2011), Barne- og likestillingsdepartementet.

Blom, Svein og Kristin Henriksen (2008): *Levekår blant innvandrere i Norge 2005/2006*. Rapporter 2008/5, Statistisk sentralbyrå

Bredal, Anja og Lill Salole Skjerven (2007): *Tvangsekteskapsaker i hjelpeapparatet. Omfang og utfordringer*. Senter for kvinne og kjønnsforskning

Bredal, Anja (2006): *"Vi er jo en familie" Arrangerte ekteskap, autonomi og fellesskap blant unge norsk-asiater*. Oslo: Unipax

Bredal, Anja (1998): *Arrangerte ekteskap og tvangsekteskap blant ungdom med innvandrerbakgrunn*. Kompetansesenteret for likestilling.

Bredal, Anja og Gunnlaug Daugstad (2007): Frivillighet og tvang ved inngåelse av arrangerte ekteskap. Er det mulig å lage en representativ undersøkelse? Vedlegg til: *Tvangsekteskapsaker i hjelpeapparatet. Omfang og utfordringer*. Av: Anja Bredal og Lill Salole Skjerven (2007), Senter for kvinne og kjønnsforskning

Celikaksoy, Aycan (2008): Etniske minoriteter: Hva betyr valg av ægtefælle for beskæftigelsesmulighetene?, i: *Social Forskning* 2008:4, Socialforskningsinstituttet, København

Charsley, Katharine (2005): Unhappy Husbands: Masculinity and Migration in Transnational Pakistan i Marriages. I: *Journal of Royal Anthropological Institute*

Daugstad, Gunnlaug (2008a): *Ekteskap over landegrensene. Omfang av transnasjonale ekteskap og familieetableringar, 1990-2007*. Rapporter 2008/41, Statistisk sentralbyrå

Daugstad, Gunnlaug (2008b) (red): *Innvandring og innvandrere 2008*. Statistiske analyser 103, Statistisk sentralbyrå

Daugstad, Gunnlaug (2006): *Grenseløs kjærlighet? Familieinnvandring og ekteskapsmønstre i det flerkulturelle Norge*. Rapporter 2006/39, Statistisk sentralbyrå

Daugstad, Gunnlaug og Benedicte Lie (2004): *Kvalitativ forstudie til levekårsundersøkelsen blant ikke-vestlige innvandrere*, Notater 2004/88, Statistisk sentralbyrå

Drife, Martin og Christer Lundh (2008): Intermarriage and Integration in Sweden. An Exploratory Analysis. I: *Acta Sociologica*, 2008:51(4):329-354; Nordic Sociological Association

Gulløy, Elisabeth (2008a): *Levekår blant innvandrere 2005/2006. Dokumentasjonsrapport*. Notater 2008/5, Statistisk sentralbyrå

- Gulløy, Elisabeth (2008b): *Levekår blant unge med innvandrerbakgrunn 2006. Dokumentasjonsrapport*. Notater 2008/31, Statistisk sentralbyrå
- González-Ferrer, Amparo (2006): Who do immigrants marry? Partner Choice among Single Immigrants in Germany, i: *European Sociological Review*, Volume 22/number 2/2006
- Henriksen, Kristin (red) (2009): *Unge som innvandret før skolealder – hvor like er de norskfødte med innvandrerforeldre?*, Notater 2009/35, Statistisk sentralbyrå
- Henriksen, Kristin (2007): *Fakta om 18 innvandregrupper i Norge*, Rapporter 2007/29, Statistisk sentralbyrå
- Hylland Eriksen, Thomas (1993): *Små steder – Store spørsmål. Innføring i sosialantropologi*. Universitetsforlaget, Oslo
- Kalminj, Matthis (1998): Intermarriage and Homogamy: Causes, Patterns, Trends, i: *Annual Review of Sociology*
- Lie, Benedicte (2004): *Ekteskapsmønstre i det flerkulturelle Norge*. Rapporter 2004/1, Statistisk sentralbyrå
- Løwe, Torkil (2008): *Levekår blant unge med innvandrerbakgrunn. Unge oppvokst i Norge med foreldre fra Pakistan, Tyrkia og Vietnam*, Rapporter 2008/14, Statistisk sentralbyrå
- Lothe, Egil (2005): Sammen på veien, i: *Evig din? Ekteskapstradisjoner i det flerreligiøse Norge*. Berit Thorbjørnsrud (red) Abstract forlag AS
- Olsen, Bjørn (2008): *Innvandrerungdom og etterkommere i arbeid og utdanning*, Rapporter 2008/33, Statistisk sentralbyrå
- Pettersen, Silje Vatne (red) (kommende): *Innvandrere i norske kommuner*, Publiseres i serien Rapporter 2009, Statistisk sentralbyrå
- Rodriguez Garcia, Dan (2006): Mixed marriages and Transnational Families in the Intercultural Context: A Case Study of African-Spanish Couples in Catalonia, i: *Journal of Ethnic and Migration Studies*, Vol. 32, No. 3; April 2006, pp. 403-433, Routledge
- Rytter, Mikkel (2007): Partnervalgets grænse: dansk-pakistanske ægteskapsmigranter i Sverige, i: *Dansk Sociologi*, nr 3/2007, Dansk Sociologiforening
- Thorbjørnsrud, Berit (2005) *Evig din? Ekteskapstradisjoner i det flerreligiøse Norge*. Abstract forlag AS
- Thorbjørnsrud, Berit (2001): *Syn på ekteskap blant hinduer, buddhister, sikher, muslimer og kristne*. Barne- og familiedepartementet
- Tronstad, Kristian Rose (2008): Religion, i: *Levekår blant innvandrere i Norge 2005/2006*. Svein Blom og Kristin Henriksen (red), Rapporter 2008/5, Statistisk sentralbyrå
- Schmidt, Garbi og Vibeke Jacobsen (2004): *Pardannelse blant etniske minoriteter i Danmark*. Rapport 04:09, Sosialforskningsinstituttet, København

Stevens, Gillian, May E. M. McKillip and Miromi Ishizawa (2006): *Intermarriage in the Second Generation: Choosing Between Newcomers and Natives*, at: www.migrationinformation.org.

Storhaug, Hege (2006): *Men størst av alt er friheten*, Kagge forlag.

Støren, Liv Anne (2005): Ungdom med innvandrerbakgrunn i norsk utdanning – ser vi en framtidig suksesshistorie? I: *Utdanning 2005-deltakelse og kompetanse*, Statistiske analyser nr 74, Statistisk sentralbyrå

Surén, Pål, Andrej Grjibovki og Camilla Stoltenberg (2007): *Inngifte i Norge. Omfang og medisinske konsekvenser*. Rapporter 2007/2, Folkehelseinstituttet.

Sørheim, Torun Arntsen (2005): Kunnskap, ikke forbud mot søskenbarnekteskap. Kronikk i *VG* 24. juni 2005.

VG (2006): Vurderer forbud mot søskenbarnekteskap. Artikkel på VG Nett 01.02.2006.

Vogt, Kari (2008): *Islam på Norsk. Moskeer og islamske organisasjoner i Norge*, Oslo, Cappelen-Damm.

Wiik, Kenneth Aarskaug (2009): 'You better wait!' – Socioeconomic Background and Timing of First Marriage versus First Cohabitation, I: *European Sociological Review*, Volume 25, Number 2, 2009.

Østby, Lars (2002): *The demographic characteristics of immigrant population in Norway*, Rapporter 2002/22, Statistisk sentralbyrå

Aalendslid, Vebjørn (2009): *Innvandrerers demografi og levekår i Groruddalen og Søndre Nordstrand*, Rapporter 2009/22, Statistisk sentralbyrå

Aarset, Monica Five, Hilde Lidén og Idunn Seeland (2008): *Ungdom med innvandrerbakgrunn. Verdier, normdannelse og livsvalg – en kunnskapsstatus*. IMDi-rapport 2008-10, Integrerings- og mangfoldsdirektoratet

Lenker:

<http://www.ssb.no/samboer/>

Figur- og tabellregister

Figurregister

1.1.	Aldersfordeling blant unge innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre etter landbakgrunn. Andel i hver alder.....	7
2.1.	Andel gifte tidliginnvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre. Hele befolkningen, Asia i alt, Pakistan, Tyrkia og Vietnam. 1.1.2006.....	11
2.2.	Andel gifte tidliginnvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre. Aldersgruppa 20-25 år. Hele befolkningen, Asia i alt, Pakistan, Tyrkia og Vietnam. 1.1.2006.....	12
2.3.	Andel gifte menn og kvinner. Aldersgruppa 20-25 år. Hele befolkningen, Asia i alt, Pakistan, Tyrkia og Vietnam. 1.1.2006.....	13
2.4.	Andel gifte, samboende, forlovet og kjæreste. Unge med bakgrunn fra Tyrkia, Pakistan og Vietnam. Prosent av alle 16-25 år.....	14
2.5.	Aldersfordeling blant gifte og samboende med bakgrunn fra Tyrkia, Pakistan og Vietnam som besvarte undersøkelsen (beregningsgrunnlaget). Andel i hver alder, 20-25 år.....	15
2.6.	Aldersfordeling blant unge ugifte med bakgrunn fra Tyrkia, Pakistan og Vietnam som besvarte undersøkelsen (beregningsgrunnlaget). Andel i hver alder, 20-25 år.....	15
2.7.	Andel som gifte, samboende, forlovet eller har kjæreste. Unge med bakgrunn fra Tyrkia, Pakistan og Vietnam. 20-25 år.....	16
2.8.	Andel som sier at de bor hos foreldrene. Gifte/samboende vs. ugifte. Unge med bakgrunn fra Tyrkia, Pakistan og Vietnam. 20-25 år.....	17
3.1.	Ektefelles/samboerens/forlovedens bakgrunn, i prosent av unge som er i et forhold. Unge med bakgrunn fra Tyrkia, Pakistan og Vietnam. 20-25 år.....	21
3.2.	Kjærestens bakgrunn. Andel av dem som har kjæreste. Unge med bakgrunn fra Tyrkia, Pakistan og Vietnam. 20-25 år. Prosent.....	21
3.3.	Ektefelles/samboers bakgrunn i prosent av antall gifte/samboende voksne innvandrere. Voksne innvandrere med bakgrunn fra Tyrkia, Pakistan og Vietnam.....	22
3.4.	Ektefelles/samboers bakgrunn i prosent av voksne innvandrere (26 år eller eldre) i et forhold, og ektefelles/samboers/forlovedes eller kjærestes bakgrunn i prosent av antall unge med innvandrerbakgrunn (20-25 år) i et forhold. Personer med bakgrunn fra Tyrkia, Pakistan og Vietnam. Prosent.....	23
3.5.	Andel som angir slektsrelasjon mellom seg og ektefellen, samboeren, forloveden eller kjæresten. Unge med bakgrunn fra Tyrkia, Pakistan og Vietnam, 20-25 år.....	25
3.6.	Andel som angir slektsrelasjon mellom seg og ektefelle, samboeren, forlovede eller kjæresten. Unge menn og kvinner med bakgrunn fra Tyrkia, Pakistan og Vietnam, 20-25 år. Prosent.....	25
4.1.	Utdanningsnivå blant gifte/samboende og ugifte. Unge med innvandrerbakgrunn fra Tyrkia, Pakistan og Vietnam. Alderen 20-25 år.....	27
4.2.	Utdanningsnivå blant kvinner og menn, gifte/samboende og ugifte. Unge med bakgrunn fra Tyrkia, Pakistan og Vietnam. 20-25 år.....	28
4.3.	Ektefelle/samboers bakgrunn (innvandringskategori) i prosent av antall gifte/samboende blant voksne innvandrere med bakgrunn fra Tyrkia, Pakistan og Vietnam, etter innvandrers utdanningsnivå.....	29
4.4.	Ektefelles/samboers/forlovedes bakgrunn i prosent av antall unge gifte/samboende/forlovede med bakgrunn fra Tyrkia, Pakistan og Vietnam, etter utdanningsnivå. 20-25 år.....	30
4.5.	Andel som har inntektsgivende arbeid (minst 1 time per uke) eller som går på skole eller studerer (minst 10 timer per uke). Etter kjønn og sivilstand. Unge med bakgrunn fra Tyrkia, Pakistan og Vietnam, 20-25 år. Prosent.....	32
5.1.	Andel som har hatt besøk fra eller selv besøkt opprinnelseslandet siste fem år. Gifte, samboende og forlovede og ugifte. Unge med bakgrunn fra Tyrkia, Pakistan og Vietnam. 20-25 år. Prosent.....	35
5.2.	Andel som sier at de har en god norsk venn. Gifte eller forlovede, og ugifte. Unge med bakgrunn fra Tyrkia, Pakistan og Vietnam. 20-25 år. Prosent.....	36
5.3.	Ektefellens, samboerens, forlovedens eller kjærestens bakgrunn, av andel unge med god norsk venn eller ikke. Unge med bakgrunn fra Tyrkia, Pakistan og Vietnam. 20-25 år. Prosent.....	36
5.4.	Rangering av hvor viktig religion er i livet ditt. 1=ingen betydning 10=svært viktig. Voksne innvandrere fra Tyrkia, Pakistan og Vietnam. Snittskår.....	38
5.5.	Rangering av hvor viktig religion er i livet ditt. 1=ingen betydning 10=svært viktig. Unge med bakgrunn fra Tyrkia, Pakistan og Vietnam etter ektefelles/samboers/forlovedes bakgrunn. 20-25 år. Snittskår.....	38
5.6.	Rangering av hvor viktig religion er i livet ditt. 1=ingen betydning 10=svært viktig. Gifte, samboende og forlovede. Unge med bakgrunn fra Tyrkia, Pakistan og Vietnam etter sivilstand. 20-25 år. Snittskår.....	39

6.1.	Er din ektefelle/samboer/forlovede/kjæreste bosatt i Norge? Unge med bakgrunn fra Tyrkia, Pakistan og Vietnam. 20-25 år	44
6.2.	Gifte/samboende/forlovede og ugifte, 20-25 år. Unge med bakgrunn fra Vietnam, Pakistan og Tyrkia. Mors og fars utdanning. Prosent.....	45
6.3.	Gifte/samboende/forlovede sammenlignet med resten, etter foreldrenes arbeidstilknytning. Mor og far er bosatt i Norge og har 1 time eller mer med inntektsgivende arbeid i uka. Prosent.....	46
7.1.	Hvor enig eller uenig er du i følgende påstand: Man bør gifte seg med en person med samme etniske bakgrunn som seg selv". Unge 16-25 år med bakgrunn fra Tyrkia, Pakistan og Vietnam.....	49
7.2.	Andel som sier at de er Helt enig eller ganske enig i påstanden om at man bør gifte seg med en person med samme etniske bakgrunn som seg selv.....	50
7.3.	Hvor enig eller uenig er du i følgende påstand: Man bør gifte seg med en person med samme etniske bakgrunn som seg selv". Er du enig (1), ganske enig (2), både og (3), ganske uenig (4) eller helt uenig (5) i dette? Kvinner og menn 16-25 år med bakgrunn fra Tyrkia, Pakistan og Vietnam	51
7.4.	Hvor enig eller uenig er du i følgende påstand: Man bør gifte seg med en person med samme etniske bakgrunn som seg selv". Er du enig (1), ganske enig (2), både og (3), ganske uenig (4) eller helt uenig (5) i dette? Etter grad av religiøsitet. 16-25 år med bakgrunn fra Tyrkia, Pakistan og Vietnam	52
7.5.	Hvor enig eller uenig er du i følgende påstand: Man bør gifte seg med en person med samme etniske bakgrunn som seg selv". Er du enig (1), ganske enig (2), både og (3), ganske uenig (4) eller helt uenig (5) i dette? God norsk venn eller ikke. 16-25 år med bakgrunn fra Tyrkia, Pakistan og Vietnam.....	53
7.6.	Andel som sier at de er helt enig (1) eller ganske enig (2) i påstanden: Man bør gifte seg med en person med samme etniske bakgrunn som seg selv". Etter sivilstand. 16-25 år med bakgrunn fra Tyrkia, Pakistan og Vietnam.....	54

Tabellregister

1.1.	Beregningsgrunnlag (prosentueringsgrunnlag) for viktige grupper (uvektet N)	9
1.2.	Trekpopulasjonen. Tidliginnvandrede og norskfødte med innvandrerforeldre i alderen 16-24 år. Per 1.1.2006.....	9
2.1.	Antall norskfødte med innvandrerforeldre og tidliginnvandrere i alderen 16-25 år. Asia, Pakistan, Tyrkia og Vietnam. 1.1.2006.....	18
2.2.	Andel som gifte, samboende, forlovet eller har kjæreste. Unge med bakgrunn fra Tyrkia, Pakistan og Vietnam. 20-25 år	19
2.3.	Hvor ofte treffer du dine foreldre? Unge med bakgrunn fra Tyrkia, Pakistan og Vietnam. 20-25 år.....	19
2.4.	Hvor ofte treffer du dine foreldre? Gifte/samboende og ikke-gifte/samboende. Unge med bakgrunn fra Tyrkia, Pakistan og Vietnam. 20-25 år.....	19
3.1.	Ektefelles/samboers bakgrunn i prosent av antall gifte/samboende innvandrere, som har innvandret etter fylte 6 år. Voksne innvandrere fra Tyrkia, Pakistan og Vietnam, 26 år eller eldre	26
3.2.	Ektefelles/samboers bakgrunn i prosent av antall gifte/samboende innvandrere. Innvandret etter fylte 6 år av annen årsak enn familie. Voksne innvandrere fra Tyrkia, Pakistan og Vietnam, 26 år eller eldre.....	26
3.3.	Andel som angir slektsrelasjon mellom seg og ektefelle, samboeren, forlovede eller kjæresten. Unge med bakgrunn fra Tyrkia, Pakistan og Vietnam, 20-25 år	26
4.1.	Ektefelle/samboers bakgrunn (innvandringskategori) i prosent av antall gifte/samboende. Voksne innvandrere med bakgrunn fra Tyrkia, Pakistan og Vietnam, 26 år eller eldre.	33
4.2.	Andel som har inntektsgivende arbeid (minst 1 time per uke) eller som går på skole eller studerer (minst 10 timer per uke). Unge med bakgrunn fra Tyrkia, Pakistan og Vietnam, 20-25 år. Prosent.....	33
4.3.	Andel som har inntektsgivende arbeid (minst 1 time per uke) eller som går på skole eller studerer (minst 10 timer per uke). Etter kjønn og sivilstand. Alderen 20-25 år. Prosent.....	33
5.1.	Formålet med oppholdet i hjemlandet. Unge med bakgrunn fra Tyrkia, Pakistan og Vietnam. 20-25 år.....	40
6.1.	Hvor stor grad av innflytelse <i>gifte eller forlovede</i> unge (20-25 år) med innvandrerbakgrunn hadde på beslutningen om å gifte/forlove seg og på valget av ektefelle/forlovede. Prosent. (N=117).....	43
6.2.	Hvor stor grad av innflytelse <i>gifte eller forlovede</i> unge (20-25 år) med innvandrerbakgrunn hadde på beslutningen om å gifte seg og på valget av ektefelle. Prosent. (N=95).....	47
6.3.	Gifte/samboende/forlovede og ugifte, 20-25 år. Unge med bakgrunn fra Vietnam, Pakistan og Tyrkia. Mors og fars utdanning. Prosent.....	47
6.4.	Gifte/samboende/forlovede sammenlignet med resten, etter foreldrenes arbeidstilknytning. Mor og far er bosatt i Norge og har 1 time eller mer med inntektsgivende arbeid i uka. Prosent. Unge med bakgrunn fra Tyrkia, Pakistan og Vietnam, 20-25 år.....	48
7.1.	Hvor enig eller uenig er du i følgende påstand: Man bør gifte seg med en person med samme etniske bakgrunn som seg selv". Er du enig (1), ganske enig (2), både og (3), ganske uenig (4) eller helt uenig (5) i dette? Unge 16-25 år med bakgrunn fra Tyrkia, Pakistan og Vietnam.....	55
7.2.	Hvor enig eller uenig er du i følgende påstand: Man bør gifte seg med en person med samme etniske bakgrunn som seg selv". Er du enig (1), ganske enig (2), både og (3), ganske uenig (4) eller helt uenig (5) i dette? Unge 16-19 år og 20-25 år, med bakgrunn fra Tyrkia, Pakistan og Vietnam	55
7.3.	Hvor enig eller uenig er du i følgende påstand: Man bør gifte seg med en person med samme etniske bakgrunn som seg selv". Er du enig (1), ganske enig (2), både og (3), ganske uenig (4) eller helt uenig (5) i dette? Unge menn og kvinner 16-25 år med bakgrunn fra Tyrkia, Pakistan og Vietnam	55
7.4.	Hvor enig eller uenig er du i følgende påstand: Man bør gifte seg med en person med samme etniske bakgrunn som seg selv". Er du enig (1), ganske enig (2), både og (3), ganske uenig (4) eller helt uenig (5) i dette? Unge 16-25 år med bakgrunn fra Tyrkia, Pakistan og Vietnam, etter religionens betydning.....	55
7.5.	Hvor enig eller uenig er du i følgende påstand: Man bør gifte seg med en person med samme etniske bakgrunn som seg selv". Er du enig (1), ganske enig (2), både og (3), ganske uenig (4) eller helt uenig (5) i dette? Unge 16-25 år med bakgrunn fra Tyrkia, Pakistan og Vietnam, etter om de har norske venner eller ikke	56
7.6.	Hvor enig eller uenig er du i følgende påstand: Man bør gifte seg med en person med samme etniske bakgrunn som seg selv". Er du enig (1), ganske enig (2), både og (3), ganske uenig (4) eller helt uenig (5) i dette? Unge 20-25 år med bakgrunn fra Tyrkia, Pakistan og Vietnam, etter sivilstand.....	56